

Vlaams
Parlement

ingediend op **604** (2015-2016) – Nr. 2
27 juni 2016 (2015-2016)

Verslag van de hoorzittingen

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Katrien Schryvers, Tine van der Vloet en Caroline Gennez

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door minister Jo Vandeurzen

**over de krachtlijnen voor een nieuwe organisatie
voor de opvang en vrije tijd van kinderen**

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin:

Voorzitter: Bart Van Malderen.

Vaste leden:

Caroline Croo, Danielle Godderis-T'Jonck, Lies Jans, Lorin Parys, Peter Persyn, Tine van der Vloet;
Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Freya Saeys, Martine Taelman;
Freya Van den Bossche, Bart Van Malderen;
Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Vera Celis, Cathy Coudyser, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester,
Manuela Van Werde;
Sonja Claes, Dirk de Kort, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
Jo De Ro, Emmily Talpe;
Jan Bertels, Bert Moyaers;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Ortwin Depoortere.

Documenten in het dossier:

604 (2015-2016) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Ann Lobijn, diensthoofd en stafmedewerker Kinderopvang, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten.....	9
1.	Welke rol spelen die lokale besturen al in de kinderopvang?....	10
2.	Regie lokaal bestuur.....	10
3.	Lokale samenwerking	11
4.	Regelluwte	12
5.	Financiering	12
6.	Multifunctioneel gebruik infrastructuur	13
7.	Tijdspad	13
II.	Vragen van de leden	14
III.	Uiteenzetting door Sylvia Walravens, stafmedewerker Kinderopvang, Kind en Gezin.....	19
1.	Algemene reflectie	19
2.	Opvangaanbod in een breder perspectief.....	20
3.	Lokaal samenwerken	20
4.	Kind en kinderrechten centrale uitgangspunten	20
5.	Referentiekader	21
6.	Zorgzame transitie	21
IV.	Vragen van de leden	21
V.	Uiteenzetting door Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris ..	23
1.	Recht op spel	23
2.	General Comment VN-Comité artikel 31	23
3.	Kinder(rechten)perspectief als rode draad	24
3.1.	Toegang tot maatschappij en voorziening	24
3.2.	Bijzondere aandacht voor kwetsbare kinderen en jongeren.....	24
3.3.	Kinderen leven hier en nu.....	24
3.4.	Rechten binnen vrije tijd en opvang	25
VI.	Vragen van de leden	25
VII.	Uiteenzetting door Dries De Smet, coördinator Vlaamse Jeugdraad ..	27
1.	Adviesvraag Vlaamse Jeugdraad	27
2.	Bezorgdheid	27
3.	Vrijwilligheid	28
4.	Welzijn vs. jeugdwerk.....	28
5.	Keuzevrijheid	28
6.	Andere adviespunten.....	28
7.	In essentie.....	29
8.	Conclusie	29
VIII.	Vragen van de leden	29

IX.	Uiteenzetting door Iris Van Riet, algemeen secretaris van de SARC..	30
1.	Opvang en vrije tijd: verschillende doelstelling.....	30
2.	Andere noden voor jonge en oude kinderen.....	30
3.	Samenwerking.....	31
4.	Plezier voorop.....	31
5.	Maatschappelijk kwetsbare kinderen.....	31
6.	Financiering	31
7.	Geen alternatief voor sport en cultuur op school.....	31
8.	Volgende fase: concrete uitwerking	31
X.	Vragen van de leden	32
XI.	Uiteenzetting door Ann Vermorgen, ondervoorzitter, en Kristel Bogaerts, medewerker studiedienst, SERV	34
1.	Algemene appreciatie	34
2.	Doelgroep	34
3.	Doelstellingen.....	34
4.	Aanbod.....	34
5.	Organisatiemodel.....	35
6.	Referentiekader en regelgevend kader	35
7.	Financiering	35
XII.	Vragen van de leden	36
XIII.	Uiteenzetting door Dany Depreitere, voorzitter van UnieKO	38
1.	De perceptie op de diensten van de verschillende actoren.....	38
2.	Een kwaliteitsvolle opvang en vrije tijd.....	39
3.	Financiële toegankelijkheid.....	39
4.	Samenwerking.....	40
5.	Besluit.....	40
XIV.	Vragen van de leden	41
XV.	Uiteenzetting door Ann Van Damme, regiomanager Landelijke Kinderopvang.....	44
1.	Wie is Landelijke Kinderopvang?	44
2.	Cijfers buitenschoolse kinderopvang in IBO's	44
3.	Cijfers buitenschoolse kinderopvang bij onthaalouders	44
4.	Cijfers vakantieopvang bedrijven.....	44
5.	Wat vindt Landelijke Kinderopvang van de conceptnota?	44
6.	Conceptnota soms al een weerspiegeling van de realiteit.....	45
7.	Bezorgdheden	45
XVI.	Vragen van de leden	46

XVII.	Uiteenzetting door Mia Douterlungne, administrateur-generaal, en Marc Van den Brande, voorzitter Raad Basisonderwijs, Vlor	47
1.	De Vlor: een introductie.....	47
2.	Overgrote meerderheid scholen organiseert opvang.....	47
3.	Plaats middagtoezicht?	47
4.	Centrale vraag uit de onderwijssector	48
5.	Intersectoraal beleid en overleg	48
6.	Meer transversale visieontwikkeling	48
7.	Over de doelstellingen	48
8.	Rechten van het kind explicieter als uitgangspunt.....	48
9.	Perspectief gezin: verankeren in brede visie.....	48
10.	Perspectief samenleving: gelijkekansenbeleid	49
11.	Onduidelijkheid en vragen over het bestuurlijk model	49
12.	Veel specifieke elementen die vragen oproepen.....	49
13.	Kaderstellend maar met flexibiliteit en ruimte	49
14.	Afstemmen met andere onderwijsdossiers	49
15.	Tot slot.....	50
XVIII.	Vragen van de leden	50
XIX.	Uiteenzetting door Jan Bosmans, Vlaams Welzijnsverbond.....	52
1.	Vooraf	52
2.	In een notendop	52
3.	Voorwaarden	53
4.	Bestaansgarantie huidige erkende en gesubsidieerde particuliere initiatieven	53
5.	Samenwerkingsverbanden werken effectief en efficiënt en alle partners zijn gelijkwaardig	53
6.	Middelenstroom naar lokaal niveau is transparant.....	53
7.	Rollenscheiding is vooraf uitgewerkt	53
8.	Het referentiekader schrijft minimale kwaliteit voor	54
9.	Duurzame werkgelegenheid blijft gegarandeerd	54
10.	Aandacht voor gezinsopvang	54
11.	Versterkte sociale functie	54
12.	Een zorgzame transitieperiode met bijkomende middelen	54
XX.	Vragen van de leden	54
XXI.	Uiteenzetting door Jo Van den Bossche, directeur Financiën, Planning en Strategie, Vlaamse Dienst Speelpleinwerk.....	57
1.	Wat is speelpleinwerking?	57
2.	Wie is de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk?.....	57
3.	Kansen	57
4.	Bedreigingen? Af te wachten... ..	58
5.	Adviezen en suggesties.....	58
XXII.	Vragen van de leden	59

XXIII.	Uiteenzetting door Lutgard Vrints, attaché studiedienst Gezinsbond .	59
1.	Vooraf	59
2.	Knelpunten	60
3.	Uitbesteding aan lokale besturen.....	60
4.	Inclusie, toegankelijkheid en kinderrechten	60
5.	Kernboodschap	61
XXIV.	Vragen van de leden	61
XXV.	Uiteenzetting door Hilde Linssen, stafmedewerker Netwerk tegen Armoede	62
1.	Vertrekpunt nieuwe organisatie.....	62
2.	Grote verschillen in toegankelijkheid.....	63
3.	Aandachtspunten bij de kwaliteit van het profiel van de medewerkers zijn inzicht in armoede en ouderbetrokkenheid.....	63
4.	Vlaams kader	63
XXVI.	Vragen van de leden	63
XXVII.	Uiteenzetting door Ilse Weeghmans, ondervoorzitter, en Gunter Naets, secretaris van de SAR WGG	65
1.	Inleiding	65
2.	Bredere reflectie	65
3.	Doelstelling	65
4.	Samenwerkingsverbanden.....	66
5.	Referentiekader	66
6.	Financiering	66
XXVIII.	Vragen van de leden	67
XXIX.	Uiteenzetting door Lieven Boeve, directeur-generaal, en Marc Van den Brande, stafmedewerker, Katholiek Onderwijs Vlaanderen	67
1.	Buitenschoolse kinderopvang... op school.....	67
2.	Rol van de school erkennen	68
3.	Vraagtekens bij de conceptnota	68
4.	Besluit.....	69
XXX.	Vragen van de leden	69
XXXI.	Uiteenzetting door Patriek Delbaere, algemeen directeur OVSG	72
1.	Appreciatie.....	72
2.	Positie gemeente	72
3.	Het gemeentelijk onderwijs in cijfers	72
4.	Sociale voordelen in cijfers	73
5.	Standpunten	73
5.1.	Vlor-advies.....	73
5.2.	Rol van onderwijs.....	73
5.3.	Bestuurlijk model	74
5.4.	Multifunctioneel gebruik gebouwen	74
5.5.	Rol deeltijds kunstonderwijs	74
XXXII.	Vragen van de leden	74

XXXIII.	Uiteenzetting door Marc Smets, afdelingshoofd Onderwijsorganisatie en -personeel, GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap	76
1.	Algemene principes	76
2.	Opmerkingen bij de conceptnota	76
XXXIV.	Uiteenzetting door Herman Van Driessche, algemeen directeur, Stichting Vlaamse Schoolsport.....	77
1.	Uitgangspunten	77
2.	Krachtlijnen.....	77
3.	Aanbod Stichting Vlaamse Schoolsport.....	77
XXXV.	Vragen van de leden	78
XXXVI.	Uiteenzetting door Geert Meys, directeur IBO De Buiteling.....	79
XXXVII.	Vragen van de leden	81
XXXVIII.	Uiteenzetting door professor Michel Vandenbroeck, vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek, Universiteit Gent.....	82
1.	Onderzoek in opdracht van Kind en Gezin.....	82
2.	Wat gebeurt er thuis vs. in de opvang?	83
3.	Resultaat interviews	83
4.	Wat gebeurt er?	83
5.	Wat doen de begeleiders het meest?.....	84
6.	Wat gebeurt er: ruimte?.....	84
7.	Wat heeft invloed op de ervaringen?	84
8.	Wat waarderen kinderen?.....	85
9.	Topkwaliteit is... ..	86
10.	Wat leren we van kinderen?.....	86
11.	Implicaties	86
XXXIX.	Vragen van de leden	87
XL.	Uiteenzetting door Kelly Broos, kabinetsmedewerker schepen Claude Marinower, schepen van Onderwijs, Antwerpen	92
1.	Dossier buitenschoolse kinderopvang stad Antwerpen	92
1.1.	Analyse buitenschoolse opvang	92
1.2.	Beleidskeuzes stad Antwerpen	92
2.	De conceptnota: van knelpunt naar kansen	94
XLI.	Uiteenzetting door Jeanine De Buysscher, directeur dienst Kinderopvang, departement Onderwijs, Opvoeding en Jeugd stad Gent	95
1.	Visie	95
2.	Actuele organisatie.....	97
3.	Uitdagingen.....	99
XLII.	Vragen van de leden	102

XLIII.	Uiteenzetting door Patricia Verheyden, experience director, en Annelies Van Hoorebeke, medewerker, Technopolis, als coördinatoren van het STEM-academie netwerk.....	107
1.	Historiek.....	107
2.	Definitie.....	107
3.	Het netwerk	108
4.	Toekomst.....	109
XLIV.	Vragen van de leden	110
	Gebruikte afkortingen	112

In het voorjaar van 2016 hield de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin een reeks hoorzittingen over de nota van de Vlaamse Regering over de krachtlijnen voor een nieuwe organisatie voor de opvang en vrije tijd van kinderen.

Op 16 maart 2016 hoorde de commissie Ann Lobijn, diensthoofd en stafmedewerker Kinderopvang, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten; Sylvia Walravens, stafmedewerker Kinderopvang, Kind en Gezin; Bruno Vanobbergen, kinderrechten-commissaris; en Dries De Smet, coördinator Vlaamse Jeugdraad.

Op 27 april 2016 hoorde de commissie Iris Van Riet, algemeen secretaris SARC; Ann Vermorgen, ondervoorzitter, en Kristel Bogaerts, medewerker studiedienst, SERV; Dany Depreitere, voorzitter, UnieKO; Ann Van Damme, regiomanager, Landelijke Kinderopvang; en Mia Douterlugne, administrateur-generaal, en Marc Van den Brande, voorzitter Raad Basisonderwijs, Vlor.

Op 4 mei 2016 hoorde de commissie Jan Bosmans, Vlaams Welzijnsverbond; Jo Van den Bossche, directeur Financiën, Planning en Strategie, Vlaamse Dienst Speelpleinwerk; Lutgard Vrints, attaché studiedienst, Gezinsbond; Hilde Linssen, stafmedewerker, Netwerk tegen Armoede; en Ilse Weeghmans, ondervoorzitter, en Gunter Naets, secretaris, SAR WGG.

Op 18 mei 2016 hoorde de commissie Lieven Boeve, directeur-generaal, en Marc Van den Brande, stafmedewerker, Katholiek Onderwijs Vlaanderen; Patriek Delbaere, Onderwijs Vlaamse Steden en Gemeenten; Marc Smets, afdelingshoofd Onderwijsorganisatie en -personeel, GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap; Herman Van Driessche, algemeen directeur, Stichting Vlaamse School-sport; en Geert Meys, directeur, IBO De Buiteling.

Op 25 mei 2016 hoorde de commissie Michel Vandenbroeck, vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek, Universiteit Gent; Kelly Broos, kabinetsmedewerker schepen Claude Marinower, schepen Onderwijs Antwerpen; Jeanine De Buysscher, directeur dienst Kinderopvang, Departement Onderwijs, Opvoeding en Jeugd stad Gent; en Patricia Verheyden, experience director, en Annelies Van Hoorebeke, medewerker, Technopolis, als coördinatoren van het STEM-academie netwerk.

I. Uiteenzetting door Ann Lobijn, diensthoofd en stafmedewerker Kinderopvang, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

Ann Lobijn zegt dat de Vlaamse lokale besturen actief zijn in de buitenschoolse kinderopvang, als organisator maar ook als regisseur en coördinator van het aanbod, ook los van wat door Kind en Gezin gesubsidieerd wordt. Er is een gebrek aan cijfermateriaal maar de lokale besturen financieren al de buitenschoolse kinderopvang.

De conceptnota kan op bijval rekenen en er is met de lokale besturen ook al een traject over afgelegd. In het kader van de VVSG-Ronde van Vlaanderen wordt provinciaal overleg georganiseerd over een aantal items. Het is belangrijk om de visie van de lokale mandatarissen aanwezig op dat overleg weer te geven. Dit thema is ook besproken met de verantwoordelijken van de IBO's georganiseerd door de lokale besturen, en het was een agendapunt op een lerend netwerk-moment met vrijetijdscoördinatoren. Er is verder nog overleg ad hoc. De VVSG heeft derhalve gepolst hoe het thema leeft bij de lokale besturen. Er blijkt een groot enthousiasme maar er zijn ook randbemerkingen en vragen.

De VVSG is tevreden met de conceptnota als aanloop naar een nieuw decreet gezien de nood aan een nieuw organisatie-model voor opvang en vrije tijd van schoolkinderen. Te veel knelpunten vinden geen oplossing in het bestaande model. De VVSG gaat er alvast van uit dat de Vlaamse Regering niet de middelen

vindt om voor elk kind in Vlaanderen dat opvang nodig heeft een gesubsidieerde IBO-plaats te verzekeren. De doelgroep telt 628.000 kinderen. Er is sprake van een meersporenbeleid in de Vlaamse regelgeving, maar slechts één daarvan wordt gesubsidieerd. Voor velen lijkt dat daardoor het enige spoor.

Het huidige organisatiemodel drijft de kosten ook op. Waar één IBO-locatie gesubsidieerd en georganiseerd wordt conform de hoge eisen van Kind en Gezin, kan de gemeente in de andere opvangvoorzieningen geen lagere normen hanteren. De hoge norm van Kind en Gezin heeft daardoor een kostenverhogend effect voor de lokale besturen.

Een nieuw organisatiemodel is wenselijk. De afstemming tussen de regelgeving van de verschillende sectoren wordt positief onthaald. Dat moet vooral neerkomen op het opheffen van de regeldruk in de sectoren die door Kind en Gezin erkend en gesubsidieerd worden. Dat de lokale besturen de regierol krijgen, is logisch.

1. Welke rol spelen die lokale besturen al in de kinderopvang?

Al 163 Vlaamse lokale besturen zijn organisator van een door Kind en Gezin erkend of gesubsidieerd IBO of BOKDV. 75 percent van de IBO's werkt al samen met minstens één andere partner zoals Multimove, Sportsnacks, bibliotheek en speelpleinwerking. Tijdens de vakanties werkt 50 percent van de IBO's samen met een speelpleinwerking. De tijd is rijp voor meer samenwerking in het vormgeven van opvang en vrije tijd. Lokale besturen zijn als regisseur van het jeugd-, sport- en cultuurbeleid de aangewezen partner om die samenwerking op te zetten. Bovendien zijn ze de grootste organisator van het deeltijds kunstonderwijs.

2. Regie lokaal bestuur

De regie van de lokale besturen en hun verregaande beslissingsmacht over de verdeling van de middelen voor opvang op het grondgebied, vindt de VVSG logisch. Een lokaal bestuur heeft het beste zicht op de behoeften en kan best beoordelen waar welk aanbod moet komen. In de lokale beleidsplannen is doorgaans een strategische doelstelling opgenomen waaruit het streven blijkt naar een rijke speel-, leer- en leefomgeving voor kinderen, waar ze rust vinden en onder vrienden kunnen zijn. De conceptnota sluit daarbij aan maar de lokale besturen moeten de ruimte krijgen om dat waar te maken. Zo kunnen ze een toegankelijk en duurzaam aanbod waarmaken. Tegelijk waarschuwt de VVSG ervoor dat het overdragen van die bevoegdheid aan de lokale besturen niet impliceert dat alle problemen opgelost zijn. Ook bij de lokale besturen die dat al bijna integraal opnemen, blijven er knelpunten die een oplossing behoeven.

Over de combinatie van regie- en actorrol van de lokale besturen wil de VVSG mee nadenken, al ziet men weinig problemen. Het is een kwestie van vertrouwen en respect voor bepaalde randvoorwaarden zoals transparante beslissingen, die geduid moeten worden en waarbij andere actoren betrokken moeten zijn. De VVSG merkt dat de besturen die als actor optreden ook de beste regisseur blijken. Ze kennen het werkveld goed en dat mag niet verloren gaan vanwege het principiële uitgangspunt dat de rollen niet gecombineerd mogen worden. De VVSG staat open voor discussie over de randvoorwaarden en meent dat lokale besturen daarin opgevoed moeten worden. Om een heldere scheidingslijn te trekken tussen actoren en regierol, denkt men er soms aan om de decretaal bepaalde verzelfstandigingsvormen aan te wenden.

Om de regietaak op te nemen, hebben de lokale besturen ook bestuurskracht nodig. Ondersteuning ter plaatse is welkom. Tijdens de Ronde van Vlaanderen merkt de VVSG dat het uitwisselen van goede parktijken versterkend werkt.

Daarnaast is ook doorzettingsmacht essentieel om te vermijden dat de regierol een lege doos blijft. Bepaalde actoren verplichten om met het lokaal bestuur samen te werken lijkt evident. Zonder opgelegde samenwerking of zonder samenwerking afhankelijk te maken van subsidiëring dreigt een aantal actoren zich misschien buiten de lokale samenwerking te begeven en buiten de wijze waarop het lokaal bestuur de opvang georganiseerd wil zien. Dat holt de regierol uit.

3. Lokale samenwerking

Samenwerking van buitenschoolse kinderopvang en vrije tijd vraagt om lokaal maatwerk. Er dient rekening gehouden met beschikbaarheid en haalbaarheid. De conceptnota mag niet de ambitie hebben om bijvoorbeeld in elke gemeente een cultuuraanbod te realiseren dat op twee- en driejarigen gericht is. Wat beschikbaar is, moet meegenomen worden, maar een uniform aanbod is niet het doel. Ook vervoerproblemen spelen een rol. In landelijke gemeenten mogen kinderen niet meer tijd in de bus doorbrengen omdat men hen bijvoorbeeld wil laten deelnemen aan sportactiviteiten. Er zijn altijd oplossingen. Zo hoopt men dat sportaanbod bijvoorbeeld ook naar de opvang gebracht kan worden.

Er zijn nog heel wat regelgevende belemmeringen weg te werken, maar de VVSG heeft er ook te weinig zicht op en vraagt daarom een analyse van wat samenwerking in de weg staat. Zo komen er heel wat opmerkingen over de infrastructuurnormen van Kind en Gezin. Die maken onder meer de organisatie van kinderopvang in een schoolgebouw onmogelijk. Brandveiligheidsnormen zijn er bijvoorbeeld anders dan voor erkende opvangvoorzieningen van Kind en Gezin.

Er is ook een verschil in ouderbijdrage. Een door Kind en Gezin erkende IBO kent opgelegde minima en maxima. De minima liggen vrij hoog en maken vlotte samenwerking met de speelpleinwerking onmogelijk. Het is voor ouders verwarrend dat de speelpleinwerking van veel lagere tarieven uitgaat en ouders er bijvoorbeeld 5 euro betalen terwijl het IBO van dezelfde organisator hen 12 euro per dag kost. Het deeltijds kunstonderwijs start met zijn aanbod vanaf zes jaar. Andere sectoren beginnen vanaf acht jaar. De VVSG wil dat bespreekbaar maken en breekt een lans voor een grondige analyse van mogelijke en nodige aanpassingen van de regelgeving ten behoeve van de vlotte samenwerking en een versterking daarvan.

Tegelijk is er een aanvoelen dat een tijdpad nodig is en dat samenwerking ook niet al te dwingend mag worden opgelegd. Partners moeten vooral de eigen identiteit kunnen behouden. Elke sector is waardevol en mag niet louter ingeschakeld zijn omwille van de economische functie die opvang vervult. Het jeugd-, sport- en cultuuraanbod dient derhalve behouden als waarde op zichzelf.

Het IBO-aanbod mag dan weer niet tot schakeldienst verworden of afglijden naar taxidienst tussen allerhande creatief of actief aanbod. Ook dat moet zijn eigen waarde en opdracht behouden, en kinderen de rust en geborgenheid bieden waaraan ze behoefte hebben. Daarvoor is een IBO ideaal.

Onderwijs is een belangrijke partner in de samenwerking, al organiseren vele scholen al buitenschoolse kinderopvang. Men kan zich volgens de VVSG afvragen of dat wel hun kernopdracht is, en of ze dat moeten blijven opnemen. De schoolgebouwen kunnen wel blijven dienen voor deze opdracht.

De focus in de samenwerking ligt bij het kind en het recht op vrije tijd voor elk kind, in overeenstemming met artikel 31 van het Kinderrechtenverdrag. In die zin baart een passage uit de conceptnota de VVSG zorgen. Er is sprake van voorrang voor kinderen van werkende ouders. Dat recht van elk kind mag niet afhangen van de arbeids- en maatschappelijke situatie van de ouders. Het is een uitdaging om in dat recht aandacht te hebben voor kinderen met bijzondere zorgbehoeften. Dat

is ook expliciet opgenomen in de conceptnota, geïnspireerd op de adviezen die in adviesraden zijn geformuleerd. De VVSG staat volkomen achter het principe, maar vreest dat de sector niet rijp is, en niet over voldoende en voldoende competent personeel beschikt, om ook die kinderen een leuke vrije tijd te bieden en in te zetten op hun ontwikkeling.

Bij de passage die stelt dat elk kind zich naar eigen keuze binnen het geheel van het aanbod kan bewegen, ziet de VVSG praktische bezwaren, zeker voor kinderen van drie jaar. Hoe haalbaar is dat? Keuze moet er zijn, maar de vraag rijst of dat zo absoluut moet worden geïnterpreteerd.

Ook de vervoersproblematiek in landelijke gemeenten, waar de IBO's en vrijetijds-infrastructuur vaak gecentraliseerd zijn, roept vragen op.

Op de vraag of er een door Vlaanderen opgelegde structuur moet zijn, antwoordt de VVSG resoluut neen. Het vertrouwen in de lokale besturen is onwrikbaar, zolang men maar de nodige tijd krijgt om dat vorm te geven.

4. Regelluwte

De regeldruk is niet in alle sectoren even hoog en wordt vooral sterk gevoeld in de door Kind en Gezin erkende sectoren. De andere sectoren van Jeugd, Sport en Cultuur vrezen dat met regelluwte meer regels op hen afkomen. Ook de VVSG maakt zich daarover zorgen en wil waken over regelluwte en vermindering van regels. Regels moeten vooral vertrekken vanuit vertrouwen in de organisatoren en niet vanuit wantrouwen.

Het referentiekader moet inzetten op principes en doelstellingen zoals toegankelijkheid, betaalbaarheid en samenwerking. Tegelijk waarschuwt de VVSG ervoor niet te denken dat met het schrappen van regels ook meteen de kosten drastisch worden verlaagd. De kindbegeleiderratio is veertien op één. Vanaf het vijftiende kind moet er een tweede begeleider zijn. Als men die regel schrapt, betekent dat niet dat er geen personeel meer moet zijn om veiligheid en kwaliteit te garanderen. Regels moeten flexibeler zijn maar mogen niet beletten dat wordt nagedacht over goede normen. De VVSG heeft er vertrouwen in dat de lokale besturen, vanuit hun aansprakelijkheid en het belang dat ze hechten aan veiligheid en kwaliteit, bekwaam zijn om normen en regels te bepalen.

Regels belemmeren vaak samenwerking, al hangt veel af van de individuele inspecteur. De bepaling dat ruimtes in een IBO exclusief gebruikt moeten worden voor buitenschoolse kinderopvang, belet bijvoorbeeld dat er een sportactiviteit wordt georganiseerd.

5. Financiering

Financiering is een heikel punt. De lokale besturen staan voor heel veel in en de VVSG zou dat graag met cijfers kunnen aantonen, maar die zijn er niet. De VVSG gelooft ook in cofinanciering: de middelen hoeven niet allemaal van Vlaanderen te komen. Er kunnen deels ook middelen van de lokale besturen ingezet worden, maar de decentralisering van de middelen vindt de VVSG wel van groot belang. Als de bevoegdheid naar het lokale niveau wordt doorgeschoven, dan moet dat niveau ook de autonomie krijgen om de middelen aan te wenden. De VVSG ziet ook objectieve criteria om die middelen toe te wijzen aan de lokale besturen: het aantal kinderen woonachtig of op school in de gemeente, eventueel gecorrigeerd met de kansarmoedepercentages. Elk lokaal bestuur moet middelen krijgen volgens werkelijke behoeften en niet – zoals thans het geval is – omdat het bestuur net klaar is als er zich een uitbreidingsronde van Kind en Gezin aandient. Er is thans een zeer ongelijke spreiding voor de IBO's over de gemeenten.

De VVSG is zich ervan bewust dat een decentralisering van middelen ook een verschuiving van keuzes inhoudt, en pleit daarom voor een voorzichtige transitie. Het kan niet de bedoeling zijn dat de middelen ogenblikkelijk naar de lokale besturen verschuiven en weggenomen worden van de gesubsidieerde IBO's. Dat zou een enorme impact hebben op de werkgelegenheid. In door lokale besturen georganiseerde IBO's alleen gaat het om 2000 kinderbegeleiders en met de door vzw's opgezette IBO's erbij om 3000. Er moeten wel stappen gezet worden en dat kan door te beginnen met de toekenning van middelen op basis van objectieve criteria bij gemeenten zonder door Kind en Gezin gesubsidieerd aanbod.

De VVSG breekt tevens een lans voor een budget voor coördinatie. Brussel kende al een XYZ-project dat inzette op de samenwerking tussen IBO en vrije tijd. Het bleek geen goed idee om één van de actoren met de coördinatie te belasten. Een neutrale coördinator die de samenwerking vormgeeft, is essentieel. Een financieel groeipad voor de realisatie van een behoeftedekkend aanbod ook. Bepaalde lokale besturen krijgen niets om de buitenschoolse opvang te organiseren. De VVSG hoopt dat dat verandert: het water staat hen aan de lippen. De kosten lopen op door de stijgende behoefte, de stijgende werkgelegenheidsgraad en het stijgend vertrouwen in de buitenschoolse kinderopvang. Zelf integraal blijven financieren is niet haalbaar.

Er is ook nood aan extra middelen voor de realisatie van inclusieve opvang, stelt de VVSG. Zelfs in gesubsidieerde IBO's met een norm van één begeleider op veertien kinderen is er weinig ruimte voor kwalitatieve opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte. Ook als die zorgbehoefte niet zwaar is, blijft het moeilijk met die norm.

De middelen voor buitenschoolse kinderopvang worden door lokale besturen bij elkaar gesprokkeld bij Kind en Gezin, PWA, sociale maribel enzovoort. De VVSG stipt daarmee aan dat niet alleen Welzijn en vrije tijd betrokken zijn, maar dat er ook heel wat werkgelegenheidsmiddelen in de sector gaan om het financieel rond te krijgen.

6. Multifunctioneel gebruik infrastructuur

Multifunctioneel gebruik van infrastructuur vindt de VVSG een mooi principe, maar in de praktijk blijkt het niet vanzelfsprekend. Voor wat betreft de schoolinfrastructuur worden in elk geval kanttekeningen gemaakt en dan zijn er nog praktische bezwaren over verzekering, onderhoud enzovoort. Een versterking is nodig en moet onderzocht worden. De VVSG vindt het bovendien vreemd dat bij het bouwen van nieuwe schoolinfrastructuur met AGION-middelen, er geen verplichting ingeschreven is inzake multifunctioneel gebruik. De VVSG betreurt dat scholen niet uitgedaagd worden om die weg op te gaan, al zijn er wel aanzetten. Zo wordt nieuwe door lokale besturen gesubsidieerde IBO-infrastructuur vaak gepland op een vrijetijds- of scholensite. Bestaande infrastructuur is evenwel niet altijd multifunctioneel in te zetten.

Een taak voor de lokale besturen, zoals ingeschreven in de conceptnota, is zorgen dat de infrastructuur die ter beschikking is, multifunctioneel inzetbaar wordt. Hoe wil de Vlaamse overheid de Vlaamse steden en gemeenten dergelijke doorzettingsmacht geven om de infrastructuur op te eisen? Welke juridische argumenten zijn er als een school niet bereid is infrastructuur ter beschikking te stellen?

7. Tijdpad

De VVSG hoopt dat het kaderdecreet kan worden goedgekeurd in 2018, al weet men niet of dat realistisch is. Het heeft louter te maken met de gemeentelijke beleidscyclus en -planning, met de gemeenteraadsverkiezingen in oktober van dat

jaar. De lokale besturen moeten op dat ogenblik beleidsplannen maken, en dan vindt de VVSG het cruciaal dat ze de decretale krachtlijnen kunnen incalculeren.

De VVSG hoopt ten slotte dat een decreet alvast uitgaat van een langetermijnplanning en -visie. Er heerst frustratie bij lokale besturen die zwaar in infrastructuur hebben geïnvesteerd omdat opvang niet in maar alleen buiten de scholen mocht. Dat is intussen minder dwingend, maar de frustratie bij de lokale besturen is er niet minder om. Zij vragen zich af of het verstandig was om in een IBO-gebouw te investeren. Een langetermijnvisie zoals de VVSG vraagt, moet stabiliteit bieden en aan de lokale besturen garanderen dat hun investeringen nuttig zijn.

II. Vragen van de leden

Lies Jans interesseert het vooral wat de VVSG binnen de bestaande IBO-regelgeving goed vindt en hergebruikt wil zien bij de uitbreiding naar opvang en vrije tijd. Het evenwicht zal moeilijk zijn. Wat is essentieel in een regelgeving en wat niet? Kunnen de lokale besturen best beoordelen wat nodig is op dat niveau of moet dat Vlaams geregeld worden?

75 percent van de IBO's werkt al samen met andere actoren. Speelt het lokale bestuur een actieve rol daarin of is dat organisch gegroeid?

Opvang en vrije tijd vindt de VVSG geen opdracht voor het onderwijs. De Vlor denkt er net zo over. Dat moet eruit en ook de VVSG wil een scheiding. Qua infrastructuur kan het onderwijs wel instaan voor een aanbod en dat vindt N-VA ook een goed idee. Maar kan het ook of zal daarop sterk moeten worden ingezet? Zijn er al afspraken tussen onderwijs en lokaal bestuur?

Met het oog op de budgettaire toestand, is een financieel groeipad mooi maar niet altijd realistisch. *Lies Jans* hoort graag dat de VVSG niet de volledige rekening bij Vlaanderen wil leggen en in cofinanciering een mogelijkheid ziet. Welke elementen ziet de VVSG dan graag door Vlaanderen gefinancierd en welke door de lokale besturen?

Het juiste tijdpad is nog onduidelijk, maar het lid hoopt zelf dat met de transitie duidelijkheid kan worden geboden aan de nieuwe lokale besturen in 2019. Gezien de praktische uitdagingen op het terrein, is het tijdpad belangrijk.

Elke Van den Brandt sluit zich aan bij het feit dat de regierol van gemeenten een positieve zaak is. Dat is logisch omdat ze het best op de hoogte zijn van de behoeften op eigen terrein en van het aanbod. Het is zaak om de hefboomen in handen te krijgen en de middelen om alles waar te maken. De VVSG pleit ervoor om de lokale besturen een rol toe te bedelen als regisseur en als organisator.

Hoe ziet de VVSG de cofinanciering? Er is geen zicht op het budget dat de gemeenten vrijmaken. Zijn die data niet te verzamelen of is dat nog niet gebeurd? Het lijkt van belang om dat alvast in kaart te brengen, ook om de verschillen in investeringen en inspanningen te zien van de diverse gemeenten.

Vanuit Vlaanderen zijn er te weinig middelen om een behoeftendekkend aanbod te organiseren. Hoe ziet de VVSG het groeipad? Gaat het om 10 percent extra of een verdubbeling van middelen? Hoe ver staat men van een behoeftedekkend aanbod, met het oog op het toenemende aantal kinderen dat gebruikmaakt van de buitenschoolse opvang?

Er is ook een pleidooi voor een regelluw kader. Een aantal regels werkt contra-productief, stelt de VVSG. *Elke Van den Brandt* meent ook dat die regels eruit moeten en dat een werkgroep zich daarover moet buigen op korte termijn. Tegelijk

moet een aantal kwaliteitsnormen bewaakt worden. Zijn er goede voorbeelden uit andere bevoegdheidsdomeinen? Hoe moeten dergelijke regels omschreven worden om goede maar werkbare normen over te houden die ook de gemeente niet te zeer onder druk zetten?

Er is meer bestuurskracht nodig. Kan de VVSG dat concreet maken? Kan dat door bovenlokale samenwerking of door een Vlaamse ondersteuningsdienst?

Het is opvallend dat minister Vandeuren stelt dat de impact van het M-decreet op de buitenschoolse opvang geregeld wordt in de conceptnota, terwijl die er met geen letter over rept. Over kinderen met een beperking en inclusieve opvang spreekt de nota zich helemaal niet uit. De link met het M-decreet lijkt evident, aangezien meer kinderen het regulier onderwijs volgen en dus in de opvang terechtkomen. Heeft de VVSG een idee of dat decreet de aanwezigheid van kinderen met een zorgbehoefte in buitenschoolse opvang heeft opgedreven? Komen er kinderen niet vanwege een ontbrekend zorgkader? Zijn er cijfers over?

2018 als tijdsdoel lijkt laat, aangezien er dan al verkiezingen zijn. Als het decreet dan nog niet goedgekeurd is, wordt een hele bestuursperiode gemist. Elke Van den Brandt hoopt dat alles sneller kan en roept de meerderheid op het niet nog twee jaar te laten liggen maar eventueel trapsgewijs te beginnen als er een consensus is over de grote lijnen.

Freya Saeys wil weten hoe de VVSG de verplichting tot samenwerking ziet. Acht de VVSG een koppeling tussen meewerken aan een samenwerkingsverband en subsidies wenselijk? Wat met organisaties uit sport-, jeugd- en cultuursector die geen lid willen worden? Hoe moet het met de subsidiëring van totaal verschillende sectoren waarbij de ene werkt met gesubsidieerde personeels- en werkingskosten, en de andere vooral met vrijwilligers en middelen uit lidgeld en sponsoring?

De middelen die Vlaanderen vrijmaakt voor voorzieningen, jeugdclubs en -bewegingen, zullen door de gemeenten toegekend worden. De verdeling van die middelen is gebeurd aan een verschillend ritme voor de steden en gemeenten. Ook de dekking van de behoeften verschilt. Wat moet volgens de VVSG gebeuren vooraleer het nieuwe systeem in werking kan treden?

Wat met opvang van kinderen met een beperking? Dat genereert meerkosten en vergt meer expertise. Moeten de gemeenten hun subsidiëring daarop richten of moet dat van de Vlaamse overheid komen in het kader van zorg en niet als opvang?

Jan Bertels vindt een transitieperiode terecht. Loopt die dan tot 2019? Ook hij ziet het probleem voor de nieuwe beleids- en beheerscyclus. Er is ook een verwijzing naar het financieringspad. Het lid stelt dat terecht wordt opgemerkt dat sommige gemeenten geen IBO-middelen krijgen. In de transitieperiode moet er sprake zijn van een algemeen financieringspad, zeker voor de gemeenten die voorlopig niks krijgen. Zonder middelen kan men nog wel een regierol opnemen, maar niet een actorrol. Dat kan leiden tot blinde vlekken in het opvanglandschap van gesubsidieerde IBO-plaatsen. Hoe linkt men dat aan elkaar? Hoe snel moet het gaan? Zelf ziet de spreker dat liefst in de lopende legislatuur gebeuren.

De combinatie van actor en regie moet kunnen mits flankerende maatregelen worden getroffen. Dat gebeurt al voor heel wat activiteiten van de lokale besturen. Voorts is er sprake van een coördinatorfunctie. Waar ziet de VVSG die rol? Wat houdt het in tussen de regie- en actorrol? Is er een link met subsidie, verplichtingen en/of voorwaarden?

Heel wat gemeenten werken aan inclusieve speelpleinwerking. Dat proces komt langzaam op gang. Het lid acht het zinvol om in verband met inclusieve vrije tijd

en opvang naar goede voorbeelden te zoeken. Het is immers niet evident om daarvoor te zorgen tijdens een periode van zes tot acht weken. De ervaring van het jeugdwerk kan nuttig zijn.

Caroline Gennez stelt dat de toelichting perfect in lijn is met de conceptnota. Er is een zeer belangrijke rol weggelegd voor de lokale besturen. Sp.a probeert de conceptnota in te vullen op basis van een model dat de partij interessant vindt. Sp.a gaat uit van het belang van het kind en de gezinssituatie. De overgang tussen crèche, kleuterklas en vrije tijd kan vlotter en gemakkelijker. De conceptnota zou de lokale besturen moeten aanzetten tot een optimalisatie van het aanbod en het volwaardig afstemmen van de verschillende spelers, zowel in de voorschoolse opvang, het onderwijs als in het verenigingsleven in stad of gemeente. Ook daar speelt de lokale overheid als aanbieder en regisseur een sleutelrol.

Het moment is aangebroken voor een uniformisering van de regelgeving, en om af te stappen van de strikte scheiding tussen welzijns- en onderwijsbevoegdheden. Bij heel kleine kinderen meent sp.a dat de overgang van crèche naar kleuteronderwijs nogal snel op tweeënhalf jaar plaatsvindt. Dat is voornamelijk te wijten aan het feit dat de crèche duur is als ze niet inkomensgebonden is. Voor ouders is de kleuterklas veel goedkoper dankzij de maximumfactuur. De overstap wordt gezet op tweeënhalf jaar los van de ontwikkelingsfase van het kind. Sp.a denkt dat er winst te boeken valt door voorschoolse opvang en crèches beter af te stemmen op de instap in het kleuteronderwijs, en dat op maat van het kind en zijn ontwikkeling.

Het concept brede school ziet het lid niet als het organiseren van kinderopvang door een school. De school kan wel als spil fungeren voor het opvangnetwerk. De school bereikt immers alle jonge kinderen. Er is heel wat uitsluiting van kinderen uit kansarmoede en met een migratieachtergrond. Ze benutten te weinig de buitenschoolse opvang, wat hun achterstand vergroot. Als de school het aanbod bij alle ouders en kinderen bekend kan maken, dan betekent dat een significante versterking voor het aanbod, zowel in het verenigingsleven, als van de stedelijke overheid enzovoort.

Voorts acht Caroline Gennez het belangrijk dat de lokale overheid ook een rol opneemt in de mobiliteitsregie. Er zijn problemen in dat verband en de lokale overheden die inrichtende macht zijn van onderwijs organiseren doorgaans zelf vervoer. In het GO! beschikken de scholen over eigen bussen. De lokale overheid kan als neutrale partner de lijnen, vervoersmodi en het aanbod afstemmen.

Sp.a wil Onderwijs en Welzijn minder strikt scheiden. De lokale besturen zijn de actor en partner bij uitstek om het netwerk in kaart te brengen als actor en regisseur, en dat steeds in een goede verhouding met de diverse lokale organisaties uit alle sectoren.

Ingrid Pira vindt de vraag of de lokale besturen over de nodige middelen beschikken en de link met de decentralisatiebeweging, boeiend. Het lid neemt de opmerkingen ter zake mee naar de Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden. Er is geen overzicht en er zijn heel wat besparingen geweest. De impact op de lokale besturen is van belang.

Over de combinatie van actor en regisseur voor overheden, is nog niet het laatste woord gezegd. De ene minister is er duidelijker over dan de andere. Ze ziet graag knopen doorgehakt ter zake en is tevreden met de keuze die wordt vooropgesteld.

De VVSG wil een decreet in 2018, maar de coïncidentie met gemeenteraadsverkiezingen en de onderhandelingen die daarop volgen, lijkt geen gelukkige keuze. Dat komt te laat om dienstbaar te zijn voor onderhandelingen op lokaal niveau.

Kathleen Krekels is als schepen van Onderwijs in haar gemeente begonnen met het gelijkstellen van voor- en naschoolse opvang voor iedereen. Onderwijs is een belangrijke partner, omdat daar alle kinderen die opvang behoeven, zitten. De gemeente botst als organisator op het feit dat alle scholen graag opvang georganiseerd zien binnen het eigen domein. De gemeente ziet daardoor het aanbod versplinterd. De gemeente wil partner zijn in de oefening maar er zitten kosten aan vast. De overheid heeft een budget voor schoolgaande kinderen beschikbaar en voert een flankerend onderwijsbeleid. Als er ook een sport-, jeugd- en cultuur-aanbod moet zijn, dan zitten alle kinderen verspreid en is er vervoer nodig. Is die bedenking meegenomen?

Katrien Schryvers hoort de VVSG graag pleiten voor regelluwte zodat de lokale besturen op eigen manier invulling kunnen geven aan de buitenschoolse opvang. Een reactie uit het werkveld luidt dat de andere sectoren bang zijn voor regels die zij vanuit de lokale besturen opgelegd zouden krijgen.

Wat betreft decentralisatie van de middelen, wordt er gepleit voor autonomie bij aanwending. Tegelijk erkent de VVSG dat zorgzaamheid geboden is met wat er in de IBO's al bestaat. Hoe ziet de VVSG die zorgzame transitie en met welk tijdpad?

Er zijn grote verschillen tussen opvang in de scholen en in IBO's. Bepaalde ouders kiezen bewust voor een IBO, maar vaak heeft dat ook te maken met de duur die de kinderen er verblijven: voor een half uur na school is het makkelijker in de school te blijven. In sommige gemeenten is het zo geregeld dat er vanaf een zeker uur geen opvang meer in de school wordt georganiseerd. Dan moet men naar het IBO. Acht de VVSG dat op termijn werkbaar?

De focus ligt volgens de VVSG te sterk op werkende ouders. CD&V gaat akkoord met de stelling dat alle kinderen recht hebben op een degelijke en leuke invulling van hun vrije tijd, maar buitenschoolse kinderopvang zal niet de enige vrijetijdsinvulling betekenen.

Ann Lobijn zegt dat voor de VVSG cofinanciering niet betekent dat Vlaanderen de personeelskosten draagt en de gemeenten de integrale werkingskosten. De VVSG beseft dat Vlaanderen niet over het budget zal beschikken om voor 628.000 kinderen in Vlaanderen opvang te organiseren. Een deel van de investering zal van het lokaal bestuur moeten komen en dat hangt af van de kwaliteit en prioriteit die het lokaal bestuur nastreeft. Vlaanderen staat daarbij in voor een basisfinanciering die een basisaanbod garandeert.

In de 163 gemeenten waar het lokaal bestuur zelf IBO's inricht, financiert dat lokaal bestuur al 40 percent van het aanbod. Als er een uitbreiding van het aanbod nodig is, dan zorgen ze daar zelf voor bij gebrek aan meer middelen van Kind en Gezin. Sommige gemeenten, waar er geen financiering is, dragen de kosten integraal zelf. Er is dan ook heel wat lokaal maatwerk nodig. De VVSG ziet daarom liever niet dat Vlaanderen modellen oplegt. Het wordt beter aan de lokale besturen overgelaten om uit te maken wat de beste formule is, rekening houdend met de eigenheid en mogelijkheden van de gemeenten. Sommige opteren voor opvang in elke school. Andere voor een gecentraliseerd aanbod waarbij dan de mobiliteitsvraag rijst. De keuze is lokaal, met alle actoren, te maken.

De VVSG moet nog berekenen hoeveel de basisfinancieringsbehoefte van de Vlaamse gemeenten bedraagt. Daaruit moet dan blijken wat de financiering vanuit Vlaanderen moet zijn, rekening houdend met wat de lokale besturen al vrijmaken voor de inrichting van buitenschoolse kinderopvang. De mogelijkheden van het lokaal bestuur moeten het vertrekpunt zijn en niet de vastgelegde verdeelregels bij cofinanciering.

De rol van het onderwijs is groot, maar het mag niet de trekker, coördinator of organisator zijn voor de vrije tijd en opvang van kinderen. De gebouwen moeten ervoor gebruikt worden, aangezien ze al vroeg op de dag leeg staan.

De coördinatie komt in handen van het lokaal bestuur dat het aanbod samenlegt, een goede match zoekt, inspeelt op de behoeftes van kinderen en ouders, en rekening houdt met de lokale mogelijkheden. De ambitie kan niet zijn dat elk kind hetzelfde aanbod krijgt aangezien de omstandigheden overal verschillen.

Onderwijs beschikt over de infrastructuur en moet verplicht worden samen te werken. Het al dan niet aanbieden van opvang in de school mag er echter niet toe leiden dat ouders de schoolkeuze daardoor laten bepalen. Een goede regeling is essentieel.

In de Huizen van het Kind zijn de door Kind en Gezin gesubsidieerde actoren verplichte partner. Die lijn wil de VVSG doortrekken: wie middelen krijgt om opvang te realiseren, moet partner zijn in de lokale samenwerking. Het kan niet de bedoeling zijn om zelfs de kleinste sportclub daartoe te verplichten. Dat moet groeien door motivatie.

De 75 percent waarvan sprake gaat over de IBO's georganiseerd door lokale besturen, gemeente of OCMW. Dat maakt het gemakkelijker om samen te werken, aangezien de verantwoordelijke coördinatoren fysiek vaak dicht bij elkaar zitten. De gemeente zoekt dan bijvoorbeeld hoe de overbezette buitenschoolse kinderopvang kan ingaan op het cultuuraanbod.

De VVSG hoopt dat de realisatie sneller kan maar wil vooral dat in de nieuwe beleidsperiode alvast rekening kan worden gehouden met wat vooropgesteld wordt.

De VVSG acht verplichte samenwerking belangrijk om de regie te kunnen voeren. Er kan ondersteuning zijn voor lokale besturen door kennis, ervaring en expertise te delen.

Regisseren is keuzes maken, coördineren is het samenbrengen van actoren en vervolgens is er het organiseren van opvang. De VVSG ziet drie rollen, waarbij de coördinatietaak aan een derde partij kan worden overgedragen, al is de VVSG daarvan geen voorstander. De regie blijft een opdracht van het lokaal bestuur.

De IBO-coördinatoren ervaren de impact van het M-decreet op de buitenschoolse opvang thans nog als eerder beperkt. Ook de impact op de schoolpopulatie is nog niet groot. Er is onrust omdat er in buitenschoolse kinderopvang gewerkt wordt met kortgeschoolde begeleidsters die niet altijd over de juiste competenties beschikken en onvoldoende in aantal zijn. Tegelijk ziet onder meer de speelpleinwerking een meerwaarde in de inclusieve opvang. Ze achten het mogelijk om een interactie met de zorgsectoren te realiseren die er sterker in zijn. De VVSG benadrukt dat inclusieve opvang extra middelen vergt, maar staat achter het principe. De financiering kan deels afhankelijk gemaakt worden van het aantal kinderen in inclusieve opvang, maar de VVSG spreekt zich daarover nog niet uit.

De VVSG opteert voor regelluwte vanuit het sterke vertrouwen dat lokale besturen genieten om zelf de aansprakelijkheid te dragen voor kinderopvang. Het is goed dat vroeger goed is nagedacht over regels en normen voor de kwaliteit van de buitenschoolse opvang. De VVSG acht de tijd echter rijp om de verantwoordelijkheid, ook over kwaliteit, over te dragen aan de lokale besturen en actoren. Dat impliceert niet dat voortaan de norm van één begeleider per vijftig kinderen zal gelden. Het biedt meer soepelheid en vermijdt een keurslijf. De regels voor de opvang van baby's en peuters kunnen niet inspelen op de flexibiliteit die buitenschoolse kinderopvang nodig heeft. Elke regel bemoeilijkt die soepele werking.

Zo weinig mogelijk regels is daarom de boodschap. De lokale besturen moeten kwaliteit realiseren door competent en voldoende personeel in te zetten. Het vergt ook middelen.

De VVSG hoopt dat het nieuwe decreet er op tijd is zodat er rekening mee kan worden gehouden tijdens de volgende beleidsperiode. Tegen 2018 de subsidie van IBO's wegnemen, is te vroeg. Er is een langere transitie nodig om de 3000 arbeidsplaatsen te bewaren. Een langere termijn moet het mogelijk maken om na te denken over een productieve en kwaliteitsvolle inzet van die mensen. Ze blijven immers nodig. Het sluit niet uit alvast te beginnen in gemeenten zonder IBO's of met door het lokaal bestuur ingerichte IBO's.

Ann Lobijn zal rekening houden met de opmerking dat de VVSG zich over de berekening moet buigen, en moet nagaan wat lokale besturen al investeren in buitenschoolse kinderopvang. De verdeling is zeer ongelijk.

Kathleen Krekels legt uit dat in haar gemeente het inderdaad de bedoeling is dat het lokaal bestuur als coördinator optreedt. De gemeente gebruikt de schoolgebouwen om opvang in te realiseren maar werkt samen met externe partners voor de opvang.

III. Uiteenzetting door Sylvia Walravens, stafmedewerker Kinderopvang, Kind en Gezin

1. Algemene reflectie

Sylvia Walravens zegt dat Kind en Gezin tevreden is met de conceptnota. De buitenschoolse kinderopvang staat onder druk. De nota biedt uitzicht op beterschap.

In de opvang wordt een onderscheid gemaakt tussen formele en informele opvang. Informele opvang is de opvang door grootouders, familie, vrienden of kennissen, en zit niet vervat in de conceptnota maar blijft significant.

Voor de formele opvang moeten twee pijlers naast elkaar gezet worden. Enerzijds is er het aanbod vanuit Welzijn, met de IBO's als belangrijkste aanbieders. Welzijn verzorgt al lang opvang buiten de schooltijd in de vergunde groepsopvang en gezinsopvang. Begin jaren negentig was er de opmars van de IBO's.

De financiering is over de jaren geregeld gewijzigd. De IBO's zijn gestart als werkgelegenheidsinitiatieven, wat de bijdrage van de sociale partners verklaart. Het was aanvankelijk de bedoeling om de opvang buiten de scholen te houden. Door de historie is de financiering van de IBO's divers en weinig transparant. Initieel betrof het een federaal initiatief dat met federale werkgelegenheidsmiddelen werkte. Later nam het FCUD het over. De Vlaamse overheid begon begin deze eeuw de buitenschoolse opvang te financieren. Door de zesde staatshervorming zijn de middelen naar Vlaanderen overgeheveld. Op Vlaams niveau zijn de zogenaamde weerwerkgesco's naar Kind en Gezin overgebracht. Concreet financiert Kind en Gezin sedert 1 januari 2016 alles wat met buitenschoolse opvang te maken heeft. Ter wille van de continuïteit, wordt nog met verschillende systemen gewerkt. Men vestigt zijn hoop op de conceptnota om in de middenstroom enige stroomlijning te brengen. Tegenover de subsidiëring staat een regelgevend kader met nadruk op personeelsomkadering. De evolutie maakt dat IBO's en buitenschoolse opvang onregelmatig gespreid zijn over Vlaanderen.

De scholen zijn na de informele opvang de grootste aanbieder van buitenschoolse opvang: 80 percent van de scholen biedt voor en na schooltijd of op woensdagmiddag opvang aan. 40 tot 50 percent van de gezinnen maakt daarvan geregeld gebruik. Voor de IBO's ligt het gebruik op 15 tot 20 percent. Voor het opvangaanbod

van de scholen is er geen regelgevend kader noch subsidie vanuit Vlaanderen. Er is wel financiering van het lokale niveau. De discrepantie tussen beide opvangvormen is significant. Kind en Gezin vindt de verschillen moeilijk te verantwoorden gezien de gelijkberechtiging van kinderen. De sector noemt de kinderen die in IBO's terechtkomen ook wel de gouden kinderen. Dat is aan een herziening toe.

Dat de formele opvang in de conceptnota als een geheel wordt beschouwd, kan Kind en Gezin alleen maar toejuichen. IBO's hebben ervaring met de opvang en hebben heel wat gerealiseerd. De vraag rijst wat zij kunnen betekenen voor de opvang van het onderwijs.

De tweede vraag luidt hoe onderwijs en opvang de handen in elkaar kunnen slaan om de transities tussen thuis, opvang als baby of peuter, school en buitenschoolse opvang te verzoenen. Hoe kunnen opvang en onderwijs daaraan samenwerken?

2. Opvangaanbod in een breder perspectief

Kinderen participeren in veel activiteiten en niet alleen in opvang. Ruim 60 percent maakt één keer of meer per week gebruik van vrijetijdsactiviteiten. Ook dat is deel van de leefwereld van kinderen en kan onmogelijk buiten beschouwing worden gelaten. Die conclusie trok ook de Staten-Generaal van april 2014.

Wie kijkt vanuit het perspectief van kinderen en ouders, ziet het onderscheid tussen vrije tijd en opvang vervagen. Onderzoek wijst uit dat ouders het vrijetijdsaanbod op schooldagen goed vinden voor de ontwikkeling van het kind. Tijdens schoolvakanties komt het vrijetijdsaanbod tegemoet aan de opvangbehoefte. Kinderen maken het onderscheid evenmin. Een onderzoek van de UGent en VBJK naar de beleving van kinderen wijst uit dat ze het zelf belangrijk vinden dat ze samenkomen met vrienden en andere zaken mogen doen dan thuis. Waar dat precies gebeurt, maakt hen niet uit. Dat de conceptnota de kaart trekt van de lokale samenwerking in functie van een geïntegreerd aanbod en vertrekkend vanuit het perspectief van het kind, verheugt Kind en Gezin.

De conceptnota biedt het meersporenbeleid een tweede kans. Al bij de opstart van de IBO's in 1997 was dat de bedoeling. Dat is gedeeltelijk gerealiseerd maar de subsidiëring bleef toegespitst op IBO's. De conceptnota die subsidiëring van de samenwerkingen vooropstelt, gaat een stap verder in die richting.

3. Lokaal samenwerken

Lokaal samenwerken betekent veel meer dan het afstemmen van opvanguren. Alle partners moeten elkaar versterken. Het XYZ-project is een goed voorbeeld.

Om tot samenwerking te komen moet een geïntegreerd aanbod ontstaan vanuit een gemeenschappelijke visie. Dat moet leiden tot een kwaliteitsvol en toegankelijk aanbod. De opvang speelt een grote rol in het creëren van sociale cohesie en biedt gelijke kansen. De conceptnota vertrekt sterk vanuit het perspectief van het kind.

4. Kind en kinderrechten centrale uitgangspunten

Opvang vervult voor Kind en Gezin alvast ook een belangrijke pedagogische functie naast het tegemoetkomen aan een economische nood. De rechten zoals in de conceptnota aangehaald zijn daarbij belangrijke aanknopingspunten. Kinderrechten en het perspectief van het kind zijn het cement dat opvangactoren en vrijetijdsactoren verbindt in het traject naar een mooi concept voor de toekomst.

5. Referentiekader

Ook Kind en Gezin is te vinden voor een regelluw kader dat als basis kan dienen om de opvang op maat van de lokale situatie vorm te geven. Er is nog geen pasklaar antwoord op hoe dat kader eruit moet zien. De discussies in het Vlaams Parlement en op andere fora moeten aanknopingspunten opleveren om het referentiekader vorm te geven. Voor Kind en Gezin is het vermelde onderzoek van de UGent daarin belangrijk. Naast de reeds aangehaalde punten blijkt uit dat onderzoek ook dat kinderen graag goede begeleiders hebben, naast een infrastructuur die voldoende uitdaging en ruimte biedt. Daarnaast leverde ook de Staten-Generaal aanknopingspunten. Er is gevraagd om aandacht te hebben voor de eigenheid van elke partner en om het voor elke sector mogelijk te maken een eigen dynamiek te ontwikkelen ten behoeve van de kwaliteitsverbetering.

Kind en Gezin gelooft in het referentiekader mede vanwege de ervaring met de Huizen van het Kind. Daar probeert men op basis van omvattende doelstellingen diverse actoren uit verschillende sectoren te laten samenwerken. De resultaten zijn bemoedigend.

6. Zorgzame transitie

De overheveling van de middelen voor de organisatie van buitenschoolse opvang naar de lokale besturen is een belangrijke beweging. De lokale besturen zijn al langer vragende partij. De buitenschoolse opvang is gestart met het lokaal overleg kinderopvang. Van daaruit kwamen herhaaldelijk signalen in die zin. Dat de nodige tijd wordt genomen, vindt Kind en Gezin goed, zodat de vooralsnog rechtstreeks gesubsidieerde opvangvoorzieningen mee kunnen groeien in het proces en zich aan de nieuwe situatie kunnen aanpassen. De meerwaarde die IBO's gerealiseerd hebben, ook inzake werkgelegenheid, moet behouden blijven. Dat dient meegenomen in de transitie.

IV. Vragen van de leden

Lies Jans hoort een sterke nadruk op de IBO's. Mag ze daaruit opmaken dat Kind en Gezin de huidige regelgeving goed vindt? Kind en Gezin geeft niet aan wat er in de toekomst kan veranderen aan de regelgeving.

Er wordt ook een onderscheid gemaakt tussen opvang en vrije tijd. Dat vervaagt voor de kinderen, wat prima is. Voor het werkveld ligt dat anders. De jeugd-, cultuur- en sportsector zijn een andere werkwijze gewoon. Hoe ziet Kind en Gezin die samenwerking? Hoe evolueert dat qua regelgeving? Men wil het voor alle actoren mogelijk maken om op een goede manier te werken zonder actoren af te stoten.

Katrien Schryvers beaamt dat de overheveling van bevoegdheden en het centraliseren van middelen een kaderregelgeving voor buitenschoolse kinderopvang mogelijk maken. De regie wordt overgedragen aan steden en gemeenten. Het vertrekpunt is echter diffuus. Mevrouw Walravens vraagt zich in haar uiteenzetting af wat de IBO's nog kunnen betekenen in de toekomst. Katrien Schryvers van haar kant vraagt zich af of een afzonderlijk opvangaanbod nog nodig is naast de buitenschoolse kinderopvang zoals die vaak in scholen wordt georganiseerd. Het antwoord zal toekomen aan de autonomie van de gemeenten. Het probleem is de bestaande situatie en de zorgzame transitie. Het diffuse landschap belet een directe overdracht met garanties. De VVSG beschouwt dat als een overdracht van middelen met transitiegaranties voor de IBO's, terwijl Kind en Gezin van oordeel is dat de IBO's blijven bestaan met een transitie van de middelen in een latere fase. Hoe moet dat evolueren?

Caroline Gennez herhaalt dat sp.a voorstander is van een minder strikte scheiding tussen voorschoolse opvang, kleuterklas en buitenschoolse opvang. Daarin ziet de partij infrastructuurwinst ondanks mogelijke praktische bezwaren. Buitenschoolse opvang wil men vanuit de wijken organiseren. Wie acht Kind en Gezin de meest wenselijke actor: de IBO's, die niet overal in Vlaanderen evenredig uitgebouwd zijn, of kan het ook in een verband met sportclub, tekenacademie en in een schoolse context? Of ziet men meer soelaas in een model sui generis: de lokale overheid schetst het kader op maat van de lokale situatie en met de diverse lokale partners?

De IBO's noemt het lid de Rolls Royce van de buitenschoolse kinderopvang, met lange wachtlijsten voor zeer kwaliteitsvolle dienstverlening. Zal de buitenschoolse opvang breder dekkend worden met de bestaande financiering en regelgeving van de IBO's? Of zijn er nieuwe modellen nodig?

Vera Jans hoort gewag maken van een nieuw organisatiemodel. Er moet heel wat regelgeving op elkaar worden afgestemd. Dat moet in een regelluwe omgeving waargemaakt worden. Scholen blijken een zeer belangrijke partner maar mogen niet organiseren of coördineren. Er worden verenigingen genoemd die belangrijke partner moeten zijn, maar samenwerken mag niet verplicht worden. Blijft alles vrijblijvend? Zijn er garanties dat een vrijblijvende aanpak iets zal opleveren? Of moet er een verplichting komen? Hoe moet dit in regelgeving verankerd worden? Hoe ziet Kind en Gezin wijkorganisatie, wat in landelijke gebieden moeilijk lijkt?

Sylvia Walravens stelt dat Kind en Gezin niet onwrikbaar vasthoudt aan het IBO-model maar het evenmin meteen afgeschaft wil zien. Ook voor Kind en Gezin luidt de vraag waar het beleid heen moet met de IBO's. Er is expertise opgebouwd. Het personeel kan veel betekenen voor anderen. In Antwerpen lopen projecten waar IBO's samenwerken met opvang in scholen. Het personeel heeft overlegmomenten en volgt samen vormingen. Dat kan bevruchtend en versterkend werken. Dat is het te volgen perspectief.

Het IBO-model is een prima model, maar op die manier een behoeftedekkend aanbod realiseren is niet haalbaar. De conceptnota biedt een aantal kansen om de IBO's te herbekijken en op een realistische wijze in te vullen. Wat het eindresultaat zal zijn, hangt af van de discussies en van het uiteindelijke decretale kader.

Dat de VVSG de bezorgdheid om de werkgelegenheid deelt, stemt tot tevredenheid. Het gaat om mensen met eerder beperkte kansen op de arbeidsmarkt, die het bovendien gewoon zijn dicht bij huis te werken. Dat verdient aandacht en daarom is voldoende tijd voor de transitie belangrijk.

Het afstemmen van de opvang van baby's en peuters, school, buitenschools en vrije tijd is een van de sterktes van de conceptnota. Het zal afhangen van wat er lokaal beschikbaar is. Het is belangrijk dat de overgang goed gebeurt. Kind en Gezin is met een denkoefening bezig op basis van recent onderzoek dat aantoonst dat niet alleen kwaliteitsvolle opvang een bijdrage levert aan de ontwikkeling van kinderen, maar dat net zo goed de transitie van thuis naar opvang, naar school en naar buitenschoolse opvang op een zachte en warme manier moeten verlopen. Het zijn grote stappen voor kinderen. Daar kan werk van worden gemaakt op basis van deze conceptnota. Kind en Gezin wil de lokale besturen en het lokaal overleg kinderopvang sensibiliseren om er mee voor te zorgen die warme overgang te realiseren.

Kind en Gezin sluit zich volkomen aan bij wat VVSG antwoordt op de vraag of samenwerking verplicht moet worden of vrijblijvend mag blijven. Dat zal afhangen van de actor. De Huizen van het Kind kunnen een voorbeeld zijn. Aanbod dat gesubsidieerd wordt door de Vlaamse overheid, kan worden verplicht om deel te

nemen in een lokale samenwerking, maar het is niet de bedoeling om heel het aanbod verplicht bijeen te brengen.

Het IBO-model moet ook voor Kind en Gezin herbekeken worden. IBO's hebben hun meerwaarde en de vraag is hoe deze meerwaarde kan uitstralen naar bijvoorbeeld de opvang in de scholen. Belangrijk is dat het overhevelen van de middelen naar lokale besturen op een zorgzame manier gebeurt. Veel zal afhankelijk zijn van wat lokaal mogelijk is, en of het klimaat rijp is. Lokale besturen en IBO's moeten samen evolueren in de richting van wat de conceptnota vooropstelt.

V. Uiteenzetting door Bruno Vanobbergen, kinderrechten-commissaris

1. Recht op spel

Recht op spel, artikel 31 uit het Kinderrechtenverdrag, wordt als de referentie naar voren geschoven om na te denken over de organisatie van opvang en vrije tijd van kinderen. Dat is verheugend omdat het recht op spel en ontspanning even essentieel is als het recht op eten en drinken.

Iedereen moet zich bewust zijn van bepaalde maatschappelijke bewegingen, die ook in de internationale literatuur opduiken. In eerste instantie lijkt zich een fenomeen voor te doen dat als een uitdijende kolonisatie van de kindertijd omschreven kan worden. De samenleving focust op het voorstructureren en controleren van de tijd van kinderen. Het is niet evident om het perspectief van kinderen en jongeren daarin een plaats te geven. Er wordt ook gesproken van een pedagogisering van het kind. Het perspectief van de kinderen moet telkens expliciet betrokken worden bij denkoefeningen over de tijd die kinderen hebben. Kind & Samenleving heeft daarover nuttig onderzoek gevoerd.

Tweede element daarbij is dat de gezinstijd hetzelfde lot ondergaat. Ook daarover hebben kinderen en jongeren een uitgesproken mening. In het kader van het onderzoek van Kind & Samenleving omschreven jongeren volwassenen als tijds-vreters.

Bij beschouwingen over het thema opvang en vrije tijd moet de commissie zich beraden over hoe ze de relatie tussen onderwijs, opvang en opvoeding ziet en welke plek ouders daarin krijgen. Hoe ziet ze daarin een volwaardige plaats voor de grootouders? Hoe kan men voldoende flexibiliteit garanderen?

2. General Comment VN-Comité artikel 31

Het tweede aanknopingspunt is een General Comment van bij het VN-Kinderrechtencomité, dat voortbouwt op artikel 31 van het Kinderrechtenverdrag en belangrijke bezorgdheden verwoordt. Zo verwijst het VN-Comité naar een functionele benadering van kinderspel en vraagt het aandacht voor de soms moeilijke verhouding tussen kinderen en de publieke ruimte. Derde punt is de verhouding tussen de tijd die kinderen op school doorbrengen tot het volledige beschikbare tijdspakket van kinderen. In 2015 waarschuwde de Vlaamse Scholierenkoepel dat huiswerk een grote claim legt op de vrije tijd van kinderen. Uit een onderzoek onder duizenden kinderen tussen 9 en 11 jaar in Vlaams-Brabant blijkt dat de school een grote plaats in hun leven inneemt. Ook daarover moet worden nagedacht. Laatste bekommernis van het VN-Comité is erover te waken dat niet te veel kinderen uit de boot vallen. Het VN-Comité heeft een lijst samengesteld van voorwaarden waaraan de organisatie van opvang en vrije tijd van kinderen moet voldoen.

3. Kinder(rechten)perspectief als rode draad

Het Kinderrechtencommissariaat spitst de aandacht toe op vier krachtlijnen voor het interpreteren van opvang en vrije tijd van kinderen vanuit kinderrechtenperspectief.

De eerste krachtlijn is participatie in de zin van het recht op deelname aan de samenleving en haar voorzieningen. De tweede krachtlijn behelst de bijzondere aandacht voor kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties. De derde krachtlijn pleit ervoor om het vertrekpunt van de discussie te situeren in het hier en nu van kinderen. De laatste krachtlijn stipt aan dat het niet alleen gaat om het recht op vrije tijd en opvang maar ook om rechten binnen de vrije tijd en opvang. Deze krachtlijnen zijn dieper uitgewerkt steeds met het kinderperspectief in gedachten. Spelen gaat voor kinderen niet alleen om plezier maken maar net zo goed om tot rust komen. In het onderzoek van Kind & Samenleving zegt een kind treffend dat opvang liefst is 'zoals thuis'.

3.1. Toegang tot maatschappij en voorziening

Bij participatie leggen kinderen en jongeren zelf de nadruk op variatie aan activiteiten. Dat is een belangrijke rode draad in het belevingsonderzoek van Kind & Samenleving. Een ander element is hoe de gelijke toegang verzekerd kan worden. In deze discussie zijn nog andere vaststellingen van belang. Een onderzoek van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerking vzw van 2015 toont aan dat de kosten voor speelpleinwerking op één zomer met 25 percent gestegen zijn. De conceptnota en het nieuwe model houdt waarborgen in voor het recht op toegang. Er is een sterke klemtoon op het intersectorale en op samenwerking tussen Welzijn, Cultuur, Jeugd en Sport. Dat biedt mogelijkheden, zeker omdat het de bedoeling is dat elke sector zijn identiteit behoudt.

3.2. Bijzondere aandacht voor kwetsbare kinderen en jongeren

De bijzondere aandacht voor kinderen en jongeren in kwetsbare situaties is voor het Kinderrechtencommissariaat een evidentie. De auteurs van de conceptnota zijn zich – althans in theorie – bewust van dat aspect. Er wordt bijvoorbeeld aandacht gevraagd voor fysieke en financiële toegankelijkheid.

De concrete uitwerking roept echter meer vragen op dan ze antwoorden biedt. Zo is er sprake van voorrang aan werkenden. Het valt te betreuren dat weinig bruggen worden gelegd met regelgeving over inclusie en diversiteit die op dit ogenblik vorm krijgt. Zo zet de conceptnota betreffende leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 621/1) in op inclusieve kinderopvang.

Het is belangrijk dat tegenover nieuwe plannen en modellen een duidelijk financieel en budgettair engagement wordt geplaatst. De ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat ontvangt geregeld klachten over een gebrek aan flexibiliteit van en bijkomende kosten voor de kinderopvang. Het blijkt niet altijd vanzelfsprekend om dat op te lossen. Ook dat verdient aandacht.

3.3. Kinderen leven hier en nu

De derde krachtlijn is concreet. Kinderen zijn de toekomst, maar ook vooral hier en nu. Dat aspect moet een manifeste plaats krijgen in de discussie over opvang en vrije tijd. De nota komt daaraan tegemoet. Een en ander dient te verlopen 'zonder formele of informele druk', en opvang moet kinderen tijd en ruimte bieden om tot rust te komen en samen te zijn met hun vrienden. Zaken die kinderen zelf ook belangrijk vinden.

De Stadsmonitor van Kind & Samenleving toont dat kinderen georiënteerd zijn op wat lokaal gebeurt en er ook een visie op hebben. Ze beleven hun stad en denken erover na. Daarvan moet iedereen zich terdege bewust zijn.

Wat betekent het concreet? De keuze voor een gedecentraliseerde aanpak schept mogelijkheden. Het lokale niveau kan immers goed inschatten wat er bij kinderen en jongeren leeft. De samenwerking op buurtniveau kan zo vorm krijgen. Er kunnen afspraken gemaakt worden over multifunctioneel gebruik van gebouwen.

Naast opportuniteiten zijn er drie risico's. Het eerste risico is de vraag wie er waakt over het kinderperspectief. Hoe kan men ervoor zorgen dat het permanent op de politieke agenda staat? Het tweede belangrijke punt is ervoor te zorgen dat de rechtsgelijkheid wordt bewaakt. Er mogen geen al te grote verschillen ontstaan tussen steden en gemeenten. Na één jaar decentralisatiebeweging in de jeugdzorg in Nederland blijken er grote verschillen te zijn tussen steden en gemeenten. Het derde risico is dat men ervoor moet zorgen dat de beperkte middelen maximaal voor alle kinderen worden ingezet.

De Vlaamse overheid zou ook expliciet moeten vasthouden aan de kinderrechten als kapstok. Dat betekent dat er ingezet wordt op uitwisseling en ondersteuning tussen steden en gemeenten, zoals met de lerende netwerken van de VVSG. De grote zorg voor transitie is een tweede aandachtspunt. Vlaanderen moet ook duidelijk de nek blijven uitsteken voor kinderen met specifieke behoeften. Vierde punt dat aandacht verdient is de mogelijke monitorfunctie voor Vlaanderen. Dat kan door het gebruik en uitbreiding van de stadsmonitor en eventueel met het label voor kindvriendelijke steden.

3.4. Rechten binnen vrije tijd en opvang

De nota formuleert een heldere ambitie. Het is de bedoeling een referentiekader te ontwikkelen voor kwaliteitsvolle opvang en vrije tijd. Dat komt tegemoet aan klachten over een gebrek aan kwaliteit, een tekort aan begeleiding en voorwaardelijke subsidiëring. Tegelijk gaat het om discussiepunten zoals middelen die van Jeugd naar Onderwijs gaan om speelpleinwerking te organiseren. Het is belangrijk om op de verschillende niveaus kwaliteitsgaranties te expliciteren. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt daarom om dit proces niet te snel maar stap voor stap te doorlopen. Het samenbrengen van diverse opvang- en vrijetijdsinitiatieven vergt het expliciteren van een duidelijk samenwerkingsverband. Daarnaast is het een zoektocht naar wat dat betekent op gemeentelijk niveau. Alles moet eerst op elk niveau uitgeklaard worden vooraleer alles samen te brengen. Ook voor de kwaliteitsbewaking zijn voldoende toezichtsmechanismen aangewezen.

VI. Vragen van de leden

Freya Saeys vraagt hoe het Kinderrechtencommissariaat de stijgende prijs wil aanpakken.

Er wordt een financieel en budgettair engagement gevraagd. Wie zal dat betalen?

Er is sprake van een stadsmonitor en een label voor kindvriendelijke steden. Wat met gemeenten?

Caroline Gennez begrijpt dat er grote nood is aan samenwerking en een duidelijk kader voor de uitrol van een kwaliteitsvolle buitenschoolse kinderopvang op maat van de interesses van elk kind. Sp.a acht het tijd om dat in de praktijk te brengen.

Het intersectorale karakter vindt het Kinderrechtencommissariaat goed. Alle lokale actoren werken dan effectief samen. Hoe zou de kinderrechtencommissaris crèche,

kleuterklas, brede school en vrijetijdsbeleving op elkaar afstemmen om voor een warme overdracht te zorgen?

De kinderrechtencommissaris spreekt zijn bezorgdheid uit over het bereiken van kinderen in kansarmoede, met een migratieachtergrond, met specifieke behoeften of die om financiële redenen niet in de buitenschoolse kinderopvang terechtkomen. Zijn er mogelijkheden om de vrijetijdsbeleving en buitenschoolse opvang financieel draaglijk te maken voor iedereen? Een budget per kind of trekkingsrecht op basis van gezinsinkomen, of een variant van de maximumfactuur voor kleuter- en basis-onderwijs?

Een duidelijk samenwerkingsverband wordt belangrijk geacht. Er wordt gepleit voor een regelluwe oplossing maar de buitenschoolse kinderopvang is niet eenvoudig te organiseren. Moet er niet in de eerste plaats werk worden gemaakt van een uniforme regelgeving, kwaliteitsgarantie en normering voor Onderwijs en Welzijn? Zijn er voorbeelden van waar het spaak loopt? Met de jeugd-, sport- en cultuursectoren lijkt dat moeilijker vanwege de veel vrijere benadering die niemand wil hypothekeren door te veel regelgeving op lokaal niveau.

Sp.a ziet een opportuniteit om kinderopvang, vrije tijd en onderwijs van jonge kinderen te organiseren in lijn met het leven van de ouders. Een schooldag eindigt vaak al om half vier. Voor een beleid dat mensen aan het werk wil houden, is een goede buitenschoolse opvang cruciaal. Beschouwt de kinderrechtencommissaris dat als een recht voor elk kind? Hoe kan de organisatie attractiever zodat mensen die niet werken of ouders die een beroep doen op informele opvang ook bereikt worden?

Katrien Schryvers is bijzonder tevreden met het betoog van de kinderrechtencommissaris, en dan vooral met de stelling dat vrije tijd van kinderen niet overgeorganiseerd moet worden. Hoe kan de buitenschoolse opvang georganiseerd worden zodat kinderen er kansen krijgen en een leuke vrije tijd doorbrengen?

Het Kinderrechtencommissariaat pleit sterk voor decentralisatie. Jongeren zijn zeer lokaal gericht en dat biedt opportuniteiten. Dat onderschrijft de conceptnota met een regierol voor de lokale besturen. Tegelijk is er nood aan gelijkheid in Vlaanderen. In een decreet kan dan een aantal basiselementen verankerd worden waaraan elke gemeente of stad op eigen wijze invulling moet geven. Heeft het Kinderrechtencommissariaat daarvan voorbeelden? Er is ook een oproep voor kansen voor kansarme kinderen en voor een verplicht sociaal tarief dat de toegang verzekert. Het commissielid meent dat het zaak zal zijn het evenwicht te vinden tussen wat steden en gemeenten vrij organiseren en wat Vlaanderen verankert om gelijkheid te garanderen.

Ook de beoogde regelluwte zal een evenwichtsoefening vergen. Wat dient er vanuit het perspectief van de kinderrechten decretaal verankerd te worden zonder de indruk te wekken dat de lokale besturen gewantrouwd worden? De spreekster verwijst terzake naar de opmerking over de decentralisatie in Nederland.

Kathleen Krekels hoort dat er weinig bruggen worden gelegd met de regelgeving voor inclusie. Een conceptnota blijft vaag over een aantal zaken omdat ze moeilijk af te stemmen zijn. Welke bruggen met het M-decreet of met de conceptnota betreffende leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs zijn over het hoofd gezien?

Bruno Vanobbergen antwoordt dat het Kinderrechtencommissariaat nog maar net het denktraject heeft aangevat. Bepaalde zaken zijn zeker het onderzoeken waard, maar het is te kort dag voor een antwoord. Zo is het nog te vroeg om te antwoorden op de vragen over de financiën.

Om de toegang voor brede groepen kinderen en jongeren te verzekeren, kan het beleid zich laten inspireren door het proces achter het label voor kindvriendelijke steden en gemeenten. Daar gaat een grondige bevraging van kinderen en jongeren aan vooraf. Hoe beleven kinderen hun buurt? Wat vinden ze zelf belangrijk en wat ontbreekt? Er rijzen ook vragen bij de mobiliteit. Het is zinvol om steeds te vertrekken van het perspectief, de ervaring en de beleving van kinderen om tot een gepast antwoord te komen. In kindvriendelijke steden en gemeenten lukt dat. Ze gaan in gesprek met kinderen en jongeren en bereiken met hun bevraging doorgaans een brede groep.

Over aangewezen organisatie, verzekerde toegang en verantwoord aanbod moet het gesprek met kinderen en jongeren aangegaan worden. Ze moeten er degelijk over geïnformeerd worden. Kinderen worden vaak uitgedaagd en uitgenodigd om over een proces mee na te denken, maar over het financiële aspect wordt dan niet gesproken met hen.

Wat met de stadsmonitor als bepaalde gemeenten er niet aan willen meewerken? Steden en gemeenten hielden eerder al een pleidooi om de stadsmonitor over heel Vlaanderen te verspreiden. Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat met het oog op decentralisering een interessant idee. Alle steden en gemeenten kunnen erbij betrokken worden.

Uniforme kwaliteitsgaranties voor verschillende sectoren zullen niet eenvoudig zijn als elke sector zijn identiteit bewaakt. De Huizen van het Kind tonen dat een dialoog over de verschillende kwaliteitsgaranties wel mogelijk is. Lokale instanties moeten ter zake ruimte krijgen.

De Vlaamse overheid wil het leerlingenvervoer van het buitengewoon onderwijs hervormen. Het uitgangspunt is dat kinderen na schooltijd niet langer op de bus worden opgevangen want thans pendelen veel kinderen tot twee uur van school naar huis. Het beleid is het aan zichzelf verplicht om een kwaliteitsvoller alternatief te vinden. In dat opzicht moet het mogelijk zijn om in de opvang en organisatie van vrije tijd de principes binnen te brengen die in het onderwijs zijn binnengebracht door het M-decreet. Dat zal evenwel tijd vergen.

VII. Uiteenzetting door Dries De Smet, coördinator Vlaamse Jeugdraad

Dries De Smet ziet in de uitnodiging om gehoord te worden een bevestiging dat de Vlaamse Jeugdraad een significante actor is. Het is echter vooral van belang dat de stem van de jongeren gehoord wordt en dat hun perspectief ingebracht kan worden in het debat.

1. Adviesvraag Vlaamse Jeugdraad

In oktober 2015 is het advies goedgekeurd door de algemene vergadering, samengesteld uit individuele jongeren en jeugdwerkers. Centraal staan bezorgdheid, openheid en de vraag naar dialoog. De Vlaamse Jeugdraad was tevreden met de adviesvraag. De conceptnota spreekt de Vlaamse Jeugdraad uiteraard aan.

De Vlaamse Jeugdraad heeft het begin van de dialoog gemist. Wie gezamenlijke draagkracht wil realiseren, moet alle sectoren van bij het begin betrekken. De jeugdsector is nog steeds bereid tot overleg, samenwerking en dialoog.

2. Bezorgdheid

De Vlaamse Jeugdraad begrijpt dat er nood is aan buitenschoolse kinderopvang en dat alle actoren daarin betrokken worden, al dan niet in een samenwerkingsverband.

Over de rol van de jeugdsector en de -organisaties zoals in de nota omschreven, maakt de Vlaamse Jeugdraad zich zorgen. Sinds het decreet van 7 juli 2015 met betrekking tot afschaffing sectorale subsidies aan lokale besturen ontvangt het jeugdwerk zijn middelen uit het Gemeentefonds. De keuzevrijheid ligt integraal bij de lokale besturen.

Deze conceptnota zal in een nieuw decreet uitmonden dat aan lokale besturen middelen zal toebedelen om opvang te organiseren. De Vlaamse Jeugdraad vindt dat dubieus: enerzijds moeten de middelen in alle vrijheid ingezet worden terwijl deze conceptnota lokale besturen stimuleert om middelen in te zetten in het jeugdwerk.

3. Vrijwilligheid

De Vlaamse Jeugdraad pleit voor vrijwilligheid, maar waarschuwt voor instrumentalisering. Het gevaar bestaat immers dat lokale besturen jeugdwerk maar ondersteunen als het erin toestemt de opvangnood mee te lenigen. Jeugdwerk mag betrokken worden bij het aanpakken van die nood maar mag geen instrument worden. De Vlaamse Jeugdraad wil de keuzevrijheid lokaal gegarandeerd zien en daarover met de koepels samenzitten. Dan kan besproken worden hoe dat lokaal te organiseren is. Zij moeten er hun lokale afdelingen over aanspreken.

4. Welzijn vs. jeugdwerk

Er is terecht heel wat aandacht voor de opvangnood, voor het belang van goede ontwikkelingskansen voor kinderen, en voor hun rechten. Wat echter met de jongeren? Zij organiseren zich en geven de jongerenorganisaties vorm. Het jeugdwerk wordt gekenmerkt als een plek waar jongeren tegen een muur kunnen lopen, kansen krijgen en met vallen en opstaan die kansen grijpen. De ruimte daarvoor moet blijven en men moet jeugdwerk ook als dusdanig blijven bekijken. Als de lijn wordt doorgetrokken, wordt het jeugdwerk op termijn uitsluitend door een welzijnsbril bekeken vanuit de nood om in opvang te voorzien. De Vlaamse Jeugdraad betreurt dat de jongeren die de zaak moeten organiseren, vergeten worden.

5. Keuzevrijheid

Een jeugdbeweging kiest zelf op welk moment van de week ze samenkomen om hun leden te animeren. Het kan niet dat subsidies pas worden toegekend als die jeugdbeweging op een opgelegd moment moet samenkomen. Zo werkt het jeugdwerk niet. De Vlaamse Jeugdraad vraagt daar aandacht voor.

De conceptnota beoogt terecht een groter bereik van kinderen, maar op dit ogenblik telt het jeugdwerk onvoldoende begeleiders.

Het jeugdwerk krijgt de keuzevrijheid om in te stappen, maar dat is op lokaal niveau vrij relatief. Het is immers de subsidiegever die de samenwerking initieert. Ook in dat verband klinkt de vraag om de jeugdwerksector te betrekken om de lokale organisatie mogelijk te maken en duidelijk te maken wat eronder verstaan wordt. Jongeren kunnen uit onwetendheid gemakkelijk toestemmen om mee te stappen zonder voldoende achtergrond.

6. Andere adviespunten

Het lijkt ook een goed idee om voorbeelden op te nemen zodat het voor de jeugdsector duidelijk wordt welke meerwaarde er voor hen in zit. Over wat particuliere organisaties moeten doen, worden bij voorkeur geen uitspraken gedaan. Een versterkte vrijwilligersbenadering zou kinderen meer centraal moeten stellen.

7. In essentie

De Vlaamse Jeugdraad vraagt consequent te decentraliseren, te vertrekken vanuit het standpunt van het jeugdwerk, aan de jongeren te denken, de essentiële keuzevrijheid te garanderen en het jeugdwerk niet te centraliseren.

8. Conclusie

Er is ook sprake van maximale en minimale invulling. Maximaal zou betekenen dat aan jeugdorganisaties een werkingssubsidie wordt toegekend om op het juiste moment opvang te organiseren. De Vlaamse Jeugdraad pleit er echter voor om van het voorstel gebruik te maken om samenwerking te stimuleren, om van elkaar te leren, en om kennis en expertise ten dienste te stellen van alle kinderen in steden en gemeenten.

VIII. Vragen van de leden

Tine Soens steunt de vraag om vrijwilligheid te respecteren. Het kan niet de bedoeling zijn dat steden en gemeenten pas middelen toekennen als het jeugdwerk zich engageert om mee de opvang te organiseren.

Het lijkt belangrijk om het lokale overlegplatform laagdrempelig en toegankelijk te houden voor jonge vrijwilligers. Dat bevestigt de volwaardige en gelijkwaardige rol van de jeugdsector.

Katrien Schryvers bevestigt dat jeugdwerk gebaseerd is op vrijwilligheid. Deelname moet ook stoelen op vrijwilligheid. Jeugdwerk is iets anders dan kinderopvang. Tegelijk kan vrijwillige participatie in een samenwerkingsverband een meerwaarde bieden.

De Vlaamse Jeugdraad vreest dat deelname aan de opvang door steden en gemeenten kan worden opgelegd. Zijn daarvoor aanwijzingen?

Speelpleinwerking verschilt van jeugdwerk. Er zijn samenwerkingsverbanden tussen vooropvang tijdens vakanties en speelpleinwerking. Zijn daar mogelijkheden of is de situatie wezenlijk anders?

Freya Saeys bevestigt dat de keuzevrijheid gegarandeerd moet zijn. Uitgangspunt moet het aanbod van de vrijwillige jeugdverenigingen zijn en niet de opvangnood.

De decreetgever wordt opgeroepen rekening te houden met de eigenheid van jeugdwerkorganisaties. Welke elementen van de conceptnota worden als problematisch ervaren en zijn niet verenigbaar met de eigenheid?

Er worden voorbeelden gevraagd die de meerwaarde van het concept voor het jeugdwerk duiden. Welke voorbeelden zijn voor het jeugdwerk van belang?

Er worden heel diverse sectoren samengebracht. Buitenschoolse opvang en onderwijs worden gesubsidieerd. Hun medewerkers worden betaald. Jeugd en sport werken vooral met vrijwilligers en halen middelen uit subsidies, lidgelden en sponsoring. Kunnen de sectoren samengaan?

Het advies vraagt of er voor kinderen die extra zorg behoeven extra middelen zullen zijn. Dat leeft bij andere actoren ook. Hoe ziet de Vlaamse Jeugdraad dat?

Miranda Van Eetvelde zegt dat de vrijwilligheid primordiaal blijft. De Vlaamse Jeugdraad lijkt alvast bereid om betrokken te worden en te blijven. Hoe kan dat best? Hoe ziet de Vlaamse Jeugdraad de eigen participatie? Ze wil het voorstel om

met voorbeelden te werken verduidelijkt zien. De opmerking en bezorgdheid over de voorwaardelijke toekenning van subsidies is terecht.

Dries De Smet is het eens met de opmerking over de lokale overlegplatformen en de volwaardige betrokkenheid van jongeren.

Er wordt van de jeugdsector een groot vertrouwen gevraagd in de lokale besturen. Dat is aanwezig maar de welzijnsbenadering dreigt tot een andere kijk op jeugdwerk te leiden. In Ronse is bijvoorbeeld beslist het jeugdwerk niet meer te ondersteunen. Dat staat dan tegenover de grote aandacht voor de opvangnood. Er is een evolutie geweest van jeugdwerk naar jeugdbeleid, met de nodige ondersteuning om jongeren te horen en om actoren te laten samenwerken. Dat dreigt weg te vallen.

De samenwerking mag niet op voorwaardelijke basis gebeuren met subsidie als inzet. Hoe dat te organiseren is, kan de jeugdsector niet bepalen. Er moet nagedacht worden over garanties. Voor het overige lijkt overleg met de koepels een goed startpunt om na te denken over de manier om afdelingen mee aan boord te krijgen of te informeren. Vandaar ook de vraag naar voorbeelden. Het moet duidelijk zijn wat de jeugdsector aan meerwaarde kan bieden en welke rol hij kan vervullen.

IX. Uiteenzetting door Iris Van Riet, algemeen secretaris van de SARC

Iris Van Riet licht toe dat het advies van de SARC tot stand is gekomen binnen de algemene raad van de SARC en binnen de sectorraden van de vier sectoren: Kunsten en Erfgoed, Sociaal-Cultureel Werk, Sport en Media.

De SARC stelt belang in de ontwikkelingen rond de opvang en vrije tijd van kinderen en jongeren. Bibliotheken, culturele centra, vormingsinstellingen, jeugdwerk en kunst- en erfgoedorganisaties hebben een aanbod voor kinderen en jongeren. Hetzelfde geldt voor sportclubs en sportdiensten. De media – niet het minst de publieke omroep – bieden programma's voor kinderen en jongeren. Het is ook de bedoeling dat kinderen en jongeren veilig gebruik kunnen maken van digitale mogelijkheden waaronder het internet. De SARC hoopt om als volwaardige partner betrokken te worden bij de uitwerking en de realisatie van het opvangaanbod. De conceptnota focust op de regierol voor het gemeentelijke niveau. De leden van de SARC bekijken dat tegen de achtergrond van de recente overheveling van de middelen voor het lokale cultuur- en jeugdbeleid naar het Gemeentefonds.

1. Opvang en vrije tijd: verschillende doelstelling

Het advies ziet opvang en vrije tijd als twee afzonderlijke werelden. Een kind komt in de opvang terecht zonder dat het daar zelf voor kiest. De behoefte aan opvang ontstaat door de discrepantie tussen de school- en arbeidsuren. Voor het vrijetijdsaanbod kan het kind wel zelf kiezen. Sport, cultuur en jeugdwerk mogen geen instrument worden van kinderopvang.

2. Andere noden voor jonge en oude kinderen

De conceptnota heeft het over kinderen vanaf de kleuterschool. De doelgroep heeft een duidelijke ondergrens. Er wordt echter geen bovengrens bepaald. Men dient wel te beseffen dat jonge en oudere kinderen heel andere noden hebben.

3. Samenwerking

De conceptnota zet ook in op een nauwe samenwerking tussen alle betrokken actoren. De Vlaamse Regering stelt voor om een aanbod te creëren, samen met de sectoren Onderwijs, Jeugd, Sport, Cultuur en Media, met respect voor ieders eigenheid. Deze sectoren zijn graag bereid om een rol te spelen, maar dan vanuit de eigen invalshoek en met een actieve participatie van alle betrokken partners. De eigenheid van de verschillende partners mag niet in het gedrang komen doordat ze verplicht ingeschakeld worden in een opvangsituatie.

4. Plezier voorop

Binnen het opvangaanbod moet het plezier vooropstaan. Het komt er niet op aan de kinderen te bewaken. Er moet ook een actieve betrokkenheid zijn. Het aanbod moet gericht zijn op het bieden van optimale speel- en beweegkansen en op spontaan leren. Het mag niet gaan om opgelegd leren zoals in onderwijsverband. De pedagogische begeleiding moet vanuit die invalshoek vertrekken. De Vlaamse Regering is in haar nota ingegaan op deze aanbeveling van de SARC en heeft het plezier als een expliciete doelstelling ingeschreven in haar definitieve conceptnota.

5. Maatschappelijk kwetsbare kinderen

Inzake de focus op maatschappelijk kwetsbare kinderen ziet de SARC een tegenstrijdigheid in de doelstellingen van de conceptnota. Enerzijds staat er dat kinderen uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen en kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften bijzondere aandacht moeten krijgen. Anderzijds staat er dat zoveel mogelijk voorrang moet gaan naar kinderen van werkende ouders. Zijn die twee doelstellingen wel met elkaar te verzoenen? De maatschappelijk kwetsbare gezinnen zijn namelijk niet altijd gezinnen met werkende ouders. Bovendien behoeven die twee doelstellingen ook een andere aanpak. De SARC is van oordeel dat eigenlijk een dubbel spoor moet worden ontwikkeld.

6. Financiering

Het is nog niet duidelijk hoe de financieringswijze eruit zal zien. De conceptnota heeft het over het ontwikkelen van een referentiekader op gemeentelijk niveau. Dat zal echter niet normerend zijn, maar slechts een toetssteen voor de lokale besturen. Het aanbod kan sterk verschillen van de ene gemeente tot de andere. De SARC vraagt dat de middelen voor de kinderopvang niet worden toegevoegd aan de generieke financiering vanuit het Gemeentefonds, maar om de middelen te oormerken zodat ze alleen voor de kinderopvang kunnen worden ingezet. De financiering moet ook rekening houden met de financieringslogica van de verschillende betrokken actoren. De SARC is voorstander van een gelijkschakeling van de geldstromen voor de buitenschoolse activiteiten voor alle betrokken sectoren. De prijs voor de voor- en naschoolse opvang moet voor alle sectoren dezelfde zijn. Dat mag echter niet ten koste gaan van de eigenheid van de sectoren.

7. Geen alternatief voor sport en cultuur op school

De SARC benadrukt dat opvang en vrijetijdsactiviteiten geen alternatief kunnen zijn voor cultuur en sport op school. Cultuur en sport zijn opgenomen in de eindtermen en de ontwikkelingsdoelen.

8. Volgende fase: concrete uitwerking

De SARC houdt zich ter beschikking om te helpen bij de concrete uitwerking, bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van infrastructuur en het vinden van de geschikte begeleiding.

X. Vragen van de leden

Katrien Schryvers begrijpt het door mevrouw Van Riet gemaakte onderscheid tussen opvang en vrije tijd. Ze stelt echter ook vast dat de conceptnota uitdrukkelijk zegt dat de nieuwe regelgeving voor de buitenschoolse kinderopvang moet helpen om een leuke vrijetijdsinvulling mogelijk te maken voor kinderen. Thans gebeurt het vaak dat kinderen niet kunnen participeren aan culturele of sportieve activiteiten of aan het deeltijds kunstonderwijs omdat ze op dat ogenblik in de opvang moeten blijven. Het zou positief zijn als men ervoor zou kunnen zorgen dat ze daaraan kunnen participeren vanuit de buitenschoolse kinderopvang. Voor haar is de scheiding niet zo scherp.

Ze vindt het heel belangrijk dat kinderen van werkende ouders een plaats kunnen vinden binnen de buitenschoolse kinderopvang. Het is ook de bedoeling dat maatschappelijk kwetsbare kinderen kunnen participeren. De huiswerkbegeleiding die in bepaalde scholen aan de buitenschoolse kinderopvang gekoppeld is, kan duidelijk zorgen voor een grote meerwaarde. Wat bedoelt de SARC met het ontwikkelen van een dubbel spoor?

De SARC dringt erop aan dat de middelen uitsluitend worden ingezet voor het beoogde doel. Daarover wil ze graag verdere toelichting. Ze veronderstelt dat het dan niet alleen gaat over de opvang, maar ook over het vrijetijdsaanbod.

Ze onderschrijft de opmerking dat de opvang en de vrijetijdsactiviteiten geen alternatief mogen zijn voor sport en cultuur op school. Ze benadrukt echter dat geen enkele zin in de conceptnota blijkt geeft van het tegendeel.

Lies Jans gaat volledig akkoord met de opmerking dat het plezier voorop moet staan in de buitenschoolse kinderopvang. Binnen de voorschoolse kinderopvang is er een sterk uitgewerkte regelgeving voor de pedagogische begeleiding. Hoe ziet de SARC dat voor de buitenschoolse kinderopvang? De SARC vindt dat de pedagogische begeleiding niet te overheersend mag worden. Het decreet zal een goed evenwicht moeten vinden.

De SARC vindt dat de vrijwilligheid behouden moet blijven binnen de vrijetijdsactiviteiten. Moet de eigenheid van de verschillende sectoren ook op andere vlakken behouden blijven?

Binnen de buitenschoolse kinderopvang zijn er verschillende financieringsstromen. Wat wil men zeker behouden en wat zou men opnieuw moeten bekijken?

De SARC denkt dat de doelstelling voor de maatschappelijk kwetsbare gezinnen in strijd is met de doelstelling om voorrang te geven aan kinderen van werkende ouders. De conceptnota spreekt echter van een streven om zoveel mogelijk voorrang te geven aan werkende ouders, en niet van een absolute voorrang. Een combinatie van beide doelstellingen mag geen probleem zijn. *Lies Jans* vindt het belangrijk om voorrang te geven aan kinderen van werkende ouders. Ze denkt dat de SARC daar eigenlijk mee akkoord gaat. De presentatie spreekt bijvoorbeeld over de discrepantie tussen de school- en de arbeidsuren.

Bart Van Malderen hoopt dat het dubbele spoor waar mevrouw Van Riet voor pleit niet neerkomt op het ontwikkelen van parallelle circuits. Dat kan namelijk nefaste gevolgen hebben. Hij denkt dat het veld breed genoeg is om de verschillende doelgroepen op een geëigende manier te benaderen. Het is vooral belangrijk dat de kinderen kunnen interageren, wat ook hun achtergrond is. De school en de sportclub behoren tot de weinige plekken waar dat mogelijk is.

Hij vindt het positief dat de verschillende sectoren binnen de SARC vanuit hun expertise willen meewerken aan de concrete uitwerking van het beleid, onder meer op het vlak van infrastructuur. Daarmee kan men grote winsten boeken. De vraag is echter wat daarvan de financiële implicaties zijn. Op dat vlak ziet hij belangrijke raakpunten met de conceptnota voor nieuwe regelgeving van mevrouw Gennez en de heer Vandenbroucke over een nieuw model voor opvang, onderwijs en vrije tijd van jonge kinderen. Vlotter van crèche naar klas en club. (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 626/1).

Iris Van Riet benadrukt dat het niet de bedoeling is om parallelle circuits te organiseren waarbij kinderen met verschillende achtergronden niet langer met elkaar in contact komen. Ze wil vooral benadrukken dat kinderen uit kwetsbare groepen nood hebben aan een andere benadering, bijvoorbeeld omdat de ouders minder kunnen helpen bij het huiswerk. Om te voorkomen dat er financiële drempels ontstaan, zoals sommige SARC-leden vrezen, moet men ook een extra financiële inspanning leveren voor kinderen uit kwetsbare gezinnen. Men mag de voorrang voor kinderen van werkende ouders ook niet te letterlijk interpreteren om te voorkomen dat er uiteindelijk geen plaats meer is voor kinderen uit kwetsbare gezinnen.

De buitenschoolse opvang stelt andere uitdagingen voor de diverse sectoren. Het deeltijds kunstonderwijs beschikt over professionals, terwijl het jeugdwerk en het sportaanbod grotendeels gebaseerd zijn op de inzet van vrijwilligers, die een opleiding hebben gekregen. Over het algemeen gaat het over jongeren die zich alleen in het weekend kunnen vrijmaken. Zij kunnen niet ingeschakeld worden onmiddellijk na de schooluren.

De SARC heeft ook in andere contexten al bepleit dat infrastructuur beschikbaar moet zijn voor verschillende doeleinden. De scholen moeten hun sportinfrastructuur bijvoorbeeld openstellen na de schooluren. De scholen kunnen daarmee akkoord gaan, maar stellen dat dit om praktische redenen moeilijk te realiseren is. Er moet namelijk iemand aanwezig zijn voor het openen en sluiten van de deuren, en achteraf moet er opgeruimd of gepoetst worden.

Ze gaat ook in op de vraag over het oormerken van de middelen voor de buitenschoolse kinderopvang.

Katrien Schryvers merkt op dat onlangs pas beslist is om de gemeentelijke middelen voor sport, jeugd of cultuur niet langer te oormerken.

Bart Van Malderen vraagt of het de bedoeling is om opnieuw te werken met sectorale plannen.

Iris Van Riet beseft dat men er onlangs voor gekozen heeft om niet langer te werken met sectorale plannen. De betrokken sectoren hebben die beslissing echter nog altijd niet verteerd. Het effect van die keuze moet ook nog geëvalueerd worden. Daarom heeft de SARC een voorkeur voor geoormerkte middelen.

Lies Jans begrijpt dat er in de sectoren jeugd en sport vooral gewerkt wordt met vrijwilligers. Zijn deze mensen voldoende opgeleid om ingeschakeld te worden in de buitenschoolse kinderopvang? Of hebben ze nog bijkomende ondersteuning nodig?

Iris Van Riet denkt dat deze vrijwilligers dat aankunnen. Het probleem is vooral dat ze niet beschikbaar zijn onmiddellijk na de schooluren.

Bart Van Malderen merkt op dat de Vlaamse Jeugdraad een gelijkaardig argument gehanteerd heeft.

XI. Uiteenzetting door Ann Vermorgen, ondervoorzitter, en Kristel Bogaerts, medewerker studiedienst, SERV

1. Algemene appreciatie

Ann Vermorgen waardeert de conceptnota omdat ze een aanleiding is om dit thema op de beleidsagenda te zetten. Tegelijkertijd is de SERV ook kritisch omdat de conceptnota de belofte van een geïntegreerde aanpak niet geheel inlost. De conceptnota vertrekt eenzijdig vanuit Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Er is geen brede geïntegreerde benadering. Er is niet gezocht naar een draagvlak binnen de andere beleidsdomeinen. Het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin maakt de strategische keuzes buiten het structurele overleg met de sector en de sociale partners. Daarom vraagt de SERV dat er binnen en buiten het structureel overleg een dialoog wordt opgestart met de stakeholders uit de verschillende beleidsdomeinen. Het vooropgestelde overlegcomité Welzijn, Volksgezondheid en Gezin leent zich daartoe. De krachtlijnen van de conceptnota zijn vaak vaag en onvolledig. Cruciale vragen over de hervorming van de opvang en vrije tijd van schoolkinderen blijven onbeantwoord. Daarom formuleert de SERV een aantal randvoorwaarden bij de doelgroep, de doelstellingen, het aanbod, het organisatie-model, de financiering en het regelgevend kader.

Kristel Bogaerts gaat in op de randvoorwaarden. Het advies van de SERV beperkt zich niet tot de totstandkoming en de inhoud van de huidige conceptnota. Het formuleert ook een aantal aandachtspunten voor de verdere uitwerking.

2. Doelgroep

De SERV gaat uit van een ruime doelgroep: het gaat om alle kinderen van 2,5 tot 3 jaar, dus vanaf de kleuterschool tot het ogenblik dat dergelijke opvang niet langer nodig is. De conceptnota geeft geen duidelijke bovengrens op voor de leeftijd. De doelgroep omvat ook zieke kinderen, kinderen met een beperking of kinderen uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen. Voor de SERV moeten ook kinderen die om welke reden dan ook niet naar school gaan desgewenst een plaats kunnen vinden in die opvang of in de vrijetijdsinitiatieven. Voor deze ruime doelgroep is een toereikend en gebiedsdekkend aanbod nodig zodat het niet nodig is om een voorrangbeleid uit te stippelen.

3. Doelstellingen

De SERV steunt de doelstellingen van de conceptnota, onder meer over autonomie en participatie van kinderen, sociale cohesie, toegankelijkheid en over de ouders als eerste opvoeders. Voor de verdere concretisering van de doelstellingen moet er echter een duidelijke link worden gemaakt met de beoogde doelgroep. Het aanbod moet rekening houden met de verscheidenheid van de ouders en de kinderen binnen de doelgroep. Het aanbod aan opvang en vrijetijdsactiviteiten voor de kinderen moet zeker ook de combinatie van het werk van de ouders, maar ook van opleiding of van werk zoeken met gezinsactiviteiten ondersteunen. Om de toegankelijkheid van het aanbod te garanderen moet worden gezorgd voor een voldoende uniforme en transparante prijs.

4. Aanbod

De conceptnota verduidelijkt niet welke types van initiatieven voor opvang en vrije tijd binnen dit kader ingepast zullen worden en welke opvangtijden daarbij worden vooropgesteld. Daarom vraagt de SERV verduidelijkingen. De SERV vraagt ook voldoende opvangcapaciteit op momenten met een grote opvangnood, namelijk vlak na schooltijd en tijdens de schoolvakanties. De opvang moet zorgen voor

de ondersteuning van werk, opleiding, werk zoeken en de afstemming ervan met het gezin. De partnerschappen van werkgevers met opvangaanbieders mogen in de opvang en vrije tijd van kinderen niet vergeten worden. Er moeten ook linken worden gelegd met andere beleidsdomeinen dan Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

5. Organisatiemodel

De conceptnota kiest voor aansturing op lokaal niveau. Deze belangrijke strategische keuze is gemaakt buiten het structurele overleg met de sector, de sociale partners of de andere betrokken beleidsdomeinen. Dat is een gemiste kans. Door dat overleg had men al een breed draagvlak kunnen creëren voor de uitwerking van de conceptnota. De SERV vraagt om het draagvlak voor een decentrale sturing alsnog tot stand te brengen door overleg. De SERV is overtuigd van de noodzaak van multidisciplinaire samenwerking om flexibele werking en afstemming op het lokale niveau tot stand te brengen. De SERV ziet de lokale besturen als een bevoorrechte partner. Om lokale noden op te vangen, hebben veel lokale besturen zelf het initiatief genomen om opvang aan te bieden. De SERV vindt dat de rol van de lokale besturen niet beperkt mag worden tot een regisseursrol. De verhouding tussen het nieuwe samenwerkingsverband en de bestaande lokale structuren of initiatieven moet echter nog verduidelijkt worden. Voorbeelden van bestaande lokale structuren zijn het Lokaal Overleg Kinderopvang en de Huizen van het Kind. Om het samenwerkingsverband optimaal te laten formuleren, beschrijft de SERV in zijn advies een aantal randvoorwaarden voor de taken van de regisseur en het samenwerkingsverband. Om belangenvermenging te voorkomen, formuleert de SERV de aanbeveling om te streven naar een evenwichtige samenstelling van de samenwerkingsverbanden, met een brede afdekking van de aanbodzijde en met voldoende ruimte voor participatie op basis van gelijkwaardigheid. De SERV pleit ook voor voldoende schaalgrootte om eventueel ook bovenlokale samenwerking mogelijk te maken. De werking van het samenwerkingsverband moet worden geregeld door procedures en beroepsprocedures, niet alleen op het lokale niveau, maar ook met een neutraal aanspreekpunt op het centrale niveau.

6. Referentiekader en regelgevend kader

De sociale partners benadrukken het belang van een regelluw kader dat de belemmeringen voor samenwerking kan wegwerken. Toch is er ook een minimaal referentie- en kwaliteitskader nodig om de kwaliteit van het aanbod te waarborgen. Dat kader kan ook gebruikt worden voor de evaluatie van de aanbieders. De doelstellingen kan men best differentiëren volgens de doelgroep en de functie van de opvang of het vrijetijdsinitiatief. De minimale doelstellingen moeten gelden voor heel Vlaanderen, maar moeten tegelijk ook de nodige flexibiliteit mogelijk maken op het lokale niveau. De verschillende sectoren moeten in elk geval betrokken worden bij het opstellen van de kwaliteitsdoelstellingen.

7. Financiering

De SERV maakt een onderscheid tussen de financiering van het centrale naar het lokale bestuur en de financiering van het lokale bestuur naar de verschillende initiatieven. Het lokale bestuur moet over voldoende middelen kunnen beschikken om zijn opdracht uit te voeren. Idealiter gaat het om een mix van financieringsbronnen uit de verschillende beleidsdomeinen. Die middelen moeten op een transparante manier worden verdeeld over de lokale besturen, op basis van objectieve parameters. Op dit ogenblik is de verdeling niet geheel gelijkmatig verspreid over Vlaanderen. De lokale besturen moeten de inzet van de middelen kunnen verantwoorden. Ze kunnen met eigen middelen eigen accenten te leggen, bijvoorbeeld in het kader van de meerjarenplanning.

Voor de financiering van de initiatieven door de lokale besturen, hecht de SERV veel belang aan een zorgzame transitieperiode voor het bestaande aanbod. Men moet een duidelijk kader scheppen voor de financiering van de initiatieven. Na de transitieperiode moet nog altijd rekening worden gehouden met continuïteit van de dienstverlening en de beschikbaarheid van personeel. Er moet blijvend geïnvesteerd worden in opleiding en kwaliteit. Nieuwe aanbieders moeten kansen krijgen om zich binnen het samenwerkingsverband in te schakelen. Er moet worden gezorgd voor een coherent en compact pakket van subsidie- of financieringsvormen op lokaal niveau en het aanbod moet worden beoordeeld op basis van prijs en kwaliteit.

XII. Vragen van de leden

Katrien Schryvers wil weten wat er lokaal beslist kan worden en wat centraal. In de werkgroep Decentralisatie hebben steden en gemeenten gevraagd om de regierol te kunnen opnemen voor de buitenschoolse kinderopvang. De VVSG zegt dat de lokale besturen hiervoor het best geplaatst zijn omdat ze de lokale situatie het best kennen. De SERV staat achter het principe van een lokale sturing, en pleit ook voor een regelluw kader. Tegelijk vraagt de SERV zekerheid over de opvangtijden. De grote verschillen op dat vlak hangen echter soms samen met de situatie in de verschillende scholen. De regelgeving bepaalt dat gemeenten aan andere schoolnetten dezelfde sociale voordelen moeten toekennen als aan het gemeentelijk onderwijs. In gemeenten zonder gemeentelijk onderwijs bestaat een dergelijke afstemming niet altijd. In gemeenten met gemeentelijk onderwijs kunnen de andere netten misschien iets extra doen. Vindt de SERV dat er in het kaderdecreet minima moeten worden opgenomen? Eenzelfde opmerking kan worden gemaakt over de prijs voor de ouders en over de kwaliteitsdoelstellingen. Volstaat het om de autonomie van het lokale bestuur te laten spelen of is er ook een regelgevend kader nodig?

De SERV neemt een duidelijk standpunt in over de financiering. *Katrien Schryvers* benadrukt dat het pleidooi voor een zorgzame transitie uitdrukkelijk mee is opgenomen in de conceptnota.

Lies Jans begrijpt dat de SERV nog heel wat vragen heeft over de conceptnota. In de hoorzittingen komen de bedenkingen van de verschillende sectoren aan bod.

Ze begrijpt dat de SERV de doelstellingen van de conceptnota kan ondersteunen. De link met de doelgroep is volgens de SERV onvoldoende duidelijk uitgewerkt. De spreekster vraagt zich af hoe de link met de wensen van de ouders omschreven kan worden in een decreet. Zij denkt dat die verdere uitwerking vooral op het terrein gerealiseerd dient te worden.

De SERV hecht veel belang aan de decentralisatie binnen het organisatiemodel maar vindt dat het draagvlak daarvoor verruimd moet worden. Waar is er onvoldoende draagvlak voor de decentralisatie?

Als de regierol wordt toegekend aan het lokale bestuur, dan kan dat bestuur tegelijk regisseur en actor zijn, en dat kan tot conflicten leiden. Hoe ziet de SERV dat?

Ze kan instemmen met de opmerkingen van de SERV over de financiering. Ze hoopt wel dat de vraag van de SERV naar verantwoording van de bestedingen niet tot planlasten zal leiden.

Freya Saeys wil weten wat voor de SERV relevante parameters kunnen zijn voor de verdeling van de middelen over de lokale besturen. Wie moet volgens de SERV de kwaliteit controleren? Moet dat gebeuren op het lokale of op het centrale niveau?

Bart Van Malderen wil weten wat volgens de SERV de belangrijkste hefboom is om tegemoet te komen aan de geformuleerde kritiek. Wat is er nodig om het draagvlak te vergroten, om de schotten weg te werken, en om de toegankelijkheid en de kwaliteit te waarborgen?

Hij is gecharmeerd door de opmerkingen van de SERV over het inclusieve karakter dat het nieuwe model zou moeten hebben. Dat betekent dat een aantal fysieke en organisatorische barrières moeten verdwijnen. De SARC heeft het over een tweesporenbeleid voor kansengroepen en voor werkende ouders. De SERV zegt dat er geen prioritering hoeft te zijn. De spreker vindt dat een meersporenbeleid niet hoeft te betekenen dat elk spoor gelijk is. Men kan namelijk extra inspanningen doen om ondervertegenwoordigde groepen mee te nemen.

De SERV stipt aan dat er voldoende capaciteit moet zijn op momenten met een grote opvangnood. Hoe kan men het aanbod verruimen in de schoolvakanties als men werkt met vrijwilligers? Houdt de conceptnota rekening met bepaalde recente evoluties op dat vlak? De Federale Regering wil namelijk grotere fluctuaties in arbeidstijd op jaarbasis mogelijk maken. Daardoor zal de voorspelbaarheid van de pieken verminderen. Er kunnen ook lokale verschillen ontstaan.

Kristel Bogaerts zegt dat de sociale partners nog niet alle items van deze conceptnota hebben uitgepraat. De SERV wil de minimale doelstellingen voor het pedagogische kader, brandveiligheid en voedselveiligheid vastleggen in centrale regels. Het lokale niveau kan die minimale doelstellingen eventueel versterken.

Katrien Schryvers heeft gehoord dat de SERV zekerheid vraagt voor de opvangtijden en uniformiteit en transparantie voor de prijs. Hoe kan men dat realiseren?

Kristel Bogaerts antwoordt dat de SERV het daar niet over gehad heeft. Het lokale niveau moet in elk geval duidelijk weten over welke scoop van uren het gaat. Daarover biedt de conceptnota geen duidelijkheid. De ouders moeten natuurlijk duidelijk weten op welke uren ze opvang kunnen hebben. Dat kan worden geregeld op het lokale niveau.

Ann Vermorgen stemt in met het belang van het lokale niveau op dat vlak.

Katrien Schryvers besluit dat de opmerking over de zekerheid over de opvangtijden betrekking heeft op de ouders. De opvanguren kunnen lokaal bepaald worden in afstemming met alle actoren. De vraag van de SERV naar uniformiteit over de prijs impliceert wel dat de situatie overal ongeveer dezelfde moet zijn.

Kristel Bogaerts antwoordt dat de SERV alleszins pleit voor richtlijnen die de verschillen kunnen afvlakken. Opvanginitiatieven moeten voor iedereen toegankelijk en betaalbaar zijn.

De conceptnota is volgens de SERV beknopt en beperkt van invalshoek. Ook de andere adviesraden merken op dat er binnen hun sector weinig naar draagvlak is gezocht. Die vraag is pas achteraf gesteld. Om maximale samenwerking te realiseren, blijft ze het belangrijk vinden om, over de beleidsdomeinen heen, naar een draagvlak te zoeken. Dat kan alleen slagen als alle betrokken partners bij het overleg betrokken zijn.

Ann Vermorgen vult aan dat dit ook geldt voor de verdere verfijning van de uitvoeringsvoorwaarden.

Kristel Bogaerts vindt dat de randvoorwaarden in eerste instantie op het lokale niveau kunnen worden uitgeklaard. De taken van de regisseur en van het samenwerkingsverband moeten duidelijk zijn voor alle partners binnen het lokale samen-

werkingsverband. Er moeten ook voldoende procedures zijn om de conflicten op te vangen die kunnen ontstaan als lokale besturen initiatieven machtigen om voor hen opvangtaken uit te voeren. De SERV vraagt op het centrale niveau een neutraal aanspreekpunt op te richten om dergelijke problemen op te lossen.

De SERV vraagt niet om extra planlasten voor de financiering en voor de verantwoording van de besteding door de gemeenten. De sociale partners vragen wel een vorm van oormerking. De middelen moeten worden gebruikt voor de sector waarvoor ze bedoeld zijn. Dat geldt ook voor de middelen van het FCUD. De SERV vraagt dat die middelen integraal binnen dit kader geïntegreerd worden en dat ze naar de gemeenten gaan.

Ann Vermorgen benadrukt dat voor de SERV opvang met een inclusief karakter zich dient te richten tot diverse doelgroepen. De opvanginitiatieven moeten een dwarsdoorsnede zijn van de samenleving. Het is niet de bedoeling om opvanginitiatieven in het leven te roepen die zich uitsluitend richten tot kwetsbare groepen. Elke doelgroep zal een eigen benadering vergen.

Kristel Bogaerts zegt dat de SERV niet diep is ingegaan op de discussie over de objectieve parameters voor de verdeling van de middelen. Voorbeelden van mogelijke parameters zijn het aantal kinderen jonger dan vijftien jaar in de gemeente of het percentage kansarme kinderen. Op dit ogenblik worden de middelen niet gelijkmatig verspreid over heel Vlaanderen. Het komt erop neer dat de bestaande initiatieven gefinancierd worden.

Ann Vermorgen antwoordt dat de SERV de conceptnota bekeken heeft los van het actuele dossier over de flexibilisering van de arbeidstijd dat nog verder uitgeklaard moet worden op het federale niveau. Dat dossier zal gevolgen hebben voor tal van andere dossiers. De SERV wil de discussie over de flexibele kinderopvang niet uit de weg gaan als het dossier van de flexibilisering van de arbeidstijd concreter wordt.

Kristel Bogaerts verduidelijkt dat de SERV vooral denkt aan een kwaliteitscontrole op het lokale niveau. Alle initiatieven moeten voldoen aan eventuele centrale minimumregels, en dat moet op het lokale niveau worden gecontroleerd. Op het lokale niveau mag er ook geen oneerlijke concurrentie ontstaan. De initiatieven moeten kunnen participeren op basis van dezelfde voorwaarden.

XIII. Uiteenzetting door Dany Depreitere, voorzitter van UnieKO

Dany Depreitere staat achter het doel van deze conceptnota, namelijk de integratie van het aanbod van onderwijs, cultuur, jeugd, vrije tijd en sport. Alle kinderen moeten de kans krijgen om zich op alle vlakken te ontplooien. Als alle kinderen hun tijd buiten de schooluren kunnen invullen, zonder drempels te ervaren, dan zal het decreet geslaagd zijn. Men kan echter niet starten van een wit blad. Er zijn verschillende actoren, vanuit verschillende overheden, met verschillende regelgeving en financiering.

1. De perceptie van de diensten van de verschillende actoren

De verschillende actoren in deze nota hebben een verschillende perceptie van de diensten. Alleen de kinderopvang heeft het specifieke doel om kinderen op te vangen. Scholen en vrijetijdsinitiatieven stellen dat opvang niet tot hun opdracht behoort. De ouders zien echter ook scholen, speelpleinwerking en sportkampen als initiatieven die hun kinderen moeten kunnen opvangen. Veel ouders moeten initiatieven zoeken die binnen hun noden en mogelijkheden passen. De match met de interesses van het kind komt meestal pas later. Voor het kind zijn alle uren buiten de schooluren vrije tijd, ongeacht of ze die doorbrengen in de kinderopvang, op

school, in de sportnamiddag of op het speelplein. Een samenleving die zorgt voor de vrije tijd van het kind, zorgt ook voor een goede start aan de maatschappij. De samenleving is daar eigenlijk toe verplicht, want de vrije tijd van het kind buitenshuis kan gemakkelijk meer dan twintig uren per week en meer dan dertig vrije schooldagen per jaar bedragen. Dat komt nog bovenop de vrije tijd met het gezin. Als de keuze van het kind niet aan bod kan komen bij de invulling van de vrije tijd, en de kwaliteit van het aanbod onvoldoende is, dan is de vrije tijd van het kind eigenlijk verloren tijd.

2. Een kwaliteitsvolle opvang en vrije tijd

De verschillende vormen van dienstverlening zijn gebonden aan zeer diverse regelgevingen, zelfs binnen het beleidsdomein Welzijn. Telkens zijn er ook verschillende kosten voor de overheid en voor de ouder. Er zijn onthaalouders, zelfstandig of verbonden aan een dienst, er zijn lokale diensten voor buitenschoolse kinderopvang, de vroegere erkende kinderdagverblijven met buitenschoolse opvang, er zijn de IBO's, de zelfstandige kinderdagverblijven en de vakantieopvang. In de andere sectoren is de regelgeving nog groter.

Een zandbak moet aan andere voorwaarden voldoen naargelang hij zich bevindt in een school, in een initiatief voor kinderopvang of op een speelplein. Een kind van 2,5 jaar kan misschien nog geen volle schooldagen aan, maar om financiële redenen is de ouder soms genoodzaakt om het toch voltijds naar school te laten gaan, en daar bovenop naar de buitenschoolse opvang. Voor de zomervakantie kiezen de ouders vaak voor speelpleinwerking als de buitenschoolse opvang te duur wordt. Voor tieners kan dat fantastisch zijn maar een kleuter kan zich daar verloren voelen. In dergelijke omstandigheden is de keuze van de ouders vaak gebaseerd op financiële redenen.

De buitenschoolse opvang zal in de toekomst uitgetekend worden door een samenwerking binnen het lokale bestuur. UnieKO is niet alleen voorstander van een afstemming van de betrokken actoren, maar ook van een responsabilisering van de aanbieders binnen een regelluw kader maar met een transparante outcome. Vooral het uiteindelijke resultaat voor het kind is belangrijk. In die zin hecht UnieKO veel belang aan de participatie van de ouders, niet alleen via tevredenheidsonderzoek, maar ook binnen de lokale samenwerking. Het aanbod moet afgestemd zijn op de noden van de ouders. De klassieke bevraging verliep heel traag zodat de noden soms al veranderd waren op het ogenblik dat het nieuwe aanbod uitgewerkt was. Het aanbod moet flexibeler en sneller kunnen inspelen op de vraag.

3. Financiële toegankelijkheid

Binnen de buitenschoolse opvang is er een zeer uiteenlopend prijsbeleid. Binnen de welzijnssector kunnen de ouders een vaste prijs betalen voor de buitenschoolse opvang, maar ze kunnen ook betalen volgens inkomen. In een IBO kan de vaste prijs 9 euro bedragen voor een volle dag, maar in een erkend zelfstandig kinderdagverblijf kan dat oplopen tot 25 euro. Onthaalouders verbonden aan een dienst en de vroegere erkende kinderdagverblijven met afzonderlijke locatie kunnen buitenschoolse opvang tot twaalf jaar aanbieden aan inkomenstarief. De tarieven in de scholen zijn vaak beduidend lager, vooral voor kortopvang. Soms worden er in de scholen ook inkomensgerelateerde tarieven gehanteerd. Dat is het geval wanneer twee onthaalouders de dienst buitenschoolse opvang voor de school verzorgen. Dat is een groot voordeel voor de school. Tijdens de vakantieperiodes variëren de prijzen nog meer. Het gaat van heel lage tarieven, bij de speelpleinwerking, tot heel dure, bij de diverse kampen. Meestal worden er ook fiscale attesten afgeleverd. Daardoor lijkt de invulling van de vrije tijd voor het kind soms een beetje op een kansspel.

Zonder bijkomende financiële input zal het voor veel actoren niet mogelijk zijn om ervoor te zorgen dat alle kinderen toegang krijgen en dat er bijzondere aandacht wordt gegeven aan kinderen uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen en aan kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften.

De nota stelt dat het aanbod zowel financieel als fysiek toegankelijk moet zijn. Dat betekent dat kinderen zich vlot moeten kunnen bewegen binnen het geheel van het aanbod. Dat is volgens UnieKO een belangrijke financiële en organisatorische drempel. Tenzij men natuurlijk wil streven naar de brede school, waarbij het volledige aanbod zich op dezelfde locatie bevindt.

4. Samenwerking

De conceptnota doet sterk denken aan de oprichting van het CKO-proefproject. Een lokale samenwerking tussen verschillende kinderopvangactoren lag aan de basis daarvan. Dat project werd uiteindelijk niet verder uitgewerkt. De regelgeving was te divers en de verschillende financieringssystemen lagen te ver uiteen. Maar ook de dubbele rol van de lokale overheid als actor en regisseur was een moeilijkheid. UnieKO vindt dat de lokale overheid regisseur kan zijn, maar niet tegelijkertijd actor, als organisator van speelpleinwerking en gemeentelijke buitenschoolse kinderopvang bij de gemeentescholen. Volgens de conceptnota kan het lokaal bestuur mettertijd zelfs financier zijn. De combinatie van regisseurs- en financiersrol kan wel voor UnieKO. De combinatie met de rol als actor zorgt echter voor oneerlijke concurrentie waardoor bestaande initiatieven de deuren moeten sluiten. Zal het decreet garanties inbouwen?

Uit de conceptnota blijkt niet of het samenwerkingsverband een vrijwillig of een verplicht karakter zal hebben, of het een juridisch karakter zal hebben en wat het statuut zal zijn van de deelnemers en de niet-deelnemers.

De conceptnota wil voldoende aandacht besteden aan een zorgzame transitieperiode. Dat is zeker noodzakelijk. Momenteel loopt de transitieperiode van het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters. Daarbij gebeurt het geregeld dat de regelgeving de doelstellingen doorkruist zodat een en ander moet worden aangepast. Dat komt de sector niet altijd ten goede. Uit die situatie moet men de nodige lessen trekken. Het beleid moet de vraag durven stellen of het opportuun is om zo kort na het decreet van 20 april 2012 al een nieuw decreet in te voeren voor de buitenschoolse opvang.

UnieKO hoopt dat het nieuwe decreet voor de buitenschoolse opvang gebaseerd zal zijn op financieel realisme. Sommige steden en gemeenten hebben al een goed werkend Lokaal Overleg Kinderopvang. Er is onderlinge afstemming, de infrastructuur wordt gedeeld en er worden kindpaden uitgetekend. Binnen bepaalde lokale besturen zijn deze quick wins al mogelijk. Deze conceptnota zoekt echter oplossingen voor diverse problemen binnen buitenschoolse opvang die ressorteert onder Onderwijs en Welzijn. Als er geen garanties worden ingebouwd en als er geen financiële input komt, dan kan het resultaat niet meer zijn dan dat van een goedlopend lokaal overleg. Samenwerken loont altijd, maar kan geen oplossing bieden voor de huidige tekorten.

5. Besluit

UnieKO besluit dat de actoren in buitenschoolse opvang momenteel geen, weinig of veel overheidsondersteuning krijgen. Als men in de toekomst al die middelen in dezelfde pot gooit, dan zal dat veel initiatieven de das omdoen.

De conceptnota hecht veel belang aan de toegankelijkheid en de betaalbaarheid van de kinderopvang. Ze heeft echter onvoldoende aandacht voor flexibiliteit en

voor het creëren van voldoende aanbod. Daarom vraagt UnieKO meer aandacht voor nieuwe initiatieven en voor de diversiteit in de samenwerking.

Een rechtvaardig beleid in de buitenschoolse kinderopvang en in de vrijetijdsbesteding van kinderen zou beter gediend zijn met een financieringssysteem dat het kind volgt in zijn of haar noden of interesses. In de kinderopvang bestaat dat reeds voor kinderen met een specifieke zorgbehoefte. Met een kindvolgsysteem creëert men een landschap waar ouders optimale keuzevrijheid kennen en mee de kwaliteit vormgeven. Uiteindelijk ontstaat er marktwerking waar vooral de kwaliteit en de gedreven samenwerking de richting bepalen. Door een kindvolg-subsidie krijgen kinderen uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen en kinderen met specifieke ondersteuningsbehoefte dezelfde mogelijkheden. Binnen het aanbod ontstaat er een gezonde mix omdat alle kinderen dezelfde rechten genereren.

Met de uitwerking van het toekomstige decreet krijgt de Vlaamse overheid de kans om een duidelijk signaal te geven, om de toekomst van de kinderen te verbeteren en om komaf te maken met de onheuse en oneerlijke behandeling van het kind in zijn vrije tijd. Elk kind verdient gelijke kansen.

XIV. Vragen van de leden

Freya Saeys stelt vast dat de conceptnota pleit voor een regelluw kader. Kan mevrouw Depreitere bepaalde regels opnoemen die de lokale overheden moeten schrappen? Hoe ziet ze het kwaliteitskader waarvan sprake in de conceptnota? Acht ze dezelfde kwaliteitseisen mogelijk voor opvang en vrijetijdsbesteding?

Ten gevolge van het M-decreet zullen kinderen met een beperking steeds vaker terecht komen in de buitenschoolse opvang. Vraagt UnieKO daarvoor bijkomende ondersteuning? Zo ja, welke ondersteuning? Moet die van de gemeente komen of van de Vlaamse overheid?

Lies Jans stelt vast dat mevrouw Depreitere veel belang hecht aan een kwaliteitsvol aanbod en aan de inspraak van de ouders. Hoe wil ze dat realiseren in de praktijk? Moeten de ouders mee vertegenwoordigd zijn in de lokale samenwerkingsverbanden? Zijn er andere instrumenten om de inspraak van de ouders te realiseren?

De conceptnota verduidelijkt niet of de samenwerking verplicht zal zijn, of ze een juridische structuur krijgt en wat het statuut is van wie wel of niet deelneemt. Daarover wil ze graag het standpunt van UnieKO kennen.

UnieKO formuleert een nieuw financieringssysteem: het kindvolgsysteem. Daarover wil Lies Jans meer uitleg. Zij interpreteert het zo dat de financiering naar de lokale besturen gaat en dat die een bepaald bedrag geven aan de gezinnen om de buitenschoolse kinderopvang zelf in te vullen.

Katrien Schryvers wil weten hoe UnieKO de zorgzame transitieperiode rijmt met het kindvolgsysteem. Mevrouw Depreitere zegt dat het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters momenteel eigenlijk nog in volle implementatie is en vraagt zich af of de sector al een decreet aankan over de buitenschoolse kinderopvang. De spreekster beseft dat er bepaalde overlappingen zijn tussen de voorschoolse en de buitenschoolse kinderopvang, bijvoorbeeld binnen de gezinsopvang of de groepsopvang. Met de scholen en de IBO's zijn er echter weinig linken. Ze vraagt zich af waar UnieKO de problemen situeert.

Griet Coppé begrijpt dat UnieKO niet wil dat de lokale overheid tegelijkertijd regisseur en actor is. Het is echter een realiteit dat de lokale besturen speelplein-

werking en buitenschoolse culturele en sportieve activiteiten organiseren. Wie moet er in dergelijke gevallen dan de regisseursrol opnemen?

Dany Depreitere weet dat de kwaliteit momenteel een zaak is van de regelgeving en van de controle van de Zorginspectie. Zij vindt het belangrijk om de ouders meer te betrekken bij de kwaliteit. Zij moeten duidelijker kunnen aangeven wat de behoefte is. De vraag binnen een gemeente verandert snel. Het kinderopvang-beleid moet daar snel kunnen op inspelen. Binnen een vraaggestuurd kindvolg-systeem zullen de ouders meer betrokken zijn bij de kwaliteit, zodat ze de richting van het beleid voor buitenschoolse opvang en vrije tijd zullen kunnen bepalen.

Er is gevraagd of opvang en vrije tijd onder dezelfde regelgeving moeten vallen. Als er niet veel regelgeving is, dan zullen alle aanbieders volgens UnieKO naar buiten komen met de kwaliteit die ze willen bieden aan de ouders. Als de ouders het aanbod van de speelpleinwerking kennen, dan zullen ze voor hun kleuter of voor hun kind met een specifieke zorgbehoefte misschien kiezen voor een kleinschaliger initiatief. Zo zal de keuzevrijheid breder worden.

UnieKO denkt dat de kwaliteitscontrole van de buitenschoolse opvang vooral zelfcontrole moet zijn. Daarnaast kan men ook bevestigingen doen bij de ouders, zoals in de kinderopvang voor baby's en peuters. Zo kunnen de ouders meer betrokken worden bij de geboden kwaliteit.

Ze kan moeilijk antwoorden op de vragen over het karakter van de samenwerking. Eerst moeten er namelijk een heel aantal andere zaken uitgeklaard worden. Zullen de steden en gemeenten inderdaad actor, regisseur en financier worden? Hoe zullen de financiën herverdeeld worden? Het is moeilijk om de betrokkenheid verplicht te maken zolang er geen duidelijkheid is over het financiële plan.

De eventuele invoering van een kindvolgsysteem moet stapsgewijs gebeuren om een te grote destabilisering van de opvanginitiatieven te voorkomen. Binnen de buitenschoolse opvang wordt er momenteel gevraagd naar een voorrangregel voor mensen in kansarmoede of voor kinderen met specifieke zorgnoden. De eerste fase moet de opmaak van een stappenplan zijn. Het financiële plan moet ook tegelijk met het decreet worden uitgewerkt, wat bij het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters niet het geval was.

UnieKO ziet de gemeenten wel als regisseur en als financier, maar heeft het vooral moeilijk met de combinatie met een rol als actor. De gemeente is het best geplaatst om te zien welke gezinnen er nood hebben aan bijkomende ondersteuning en welke kinderen er binnen een kindvolgsysteem het eerst aandacht moeten krijgen. In Antwerpen huren de gemeenten plaatsen in de kinderopvang om een plaats te garanderen voor kinderen met een specifieke zorgbehoefte of voor kinderen uit kansarme milieus. Een stad kan ook een oudertoelage geven wanneer ouders niet kunnen betalen. Dat is een mogelijke rol voor de lokale overheid. Als de lokale overheid ook de aanbieder is van die buitenschoolse opvang, dan ligt het moeilijker. Daarom denkt ze dat de lokale overheid het aanbod aan buitenschoolse opvang beter uit handen geeft.

De kinderen met een specifieke zorgnood moeten terechtkunnen in de buitenschoolse kinderopvang en moeten daar bijkomende ondersteuning kunnen krijgen. *Dany Depreitere* denkt dat dit best georganiseerd kan worden door de Vlaamse overheid. Op dit ogenblik is de opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte vaak een ingewikkelde zaak. Ieder jaar is er een attestering nodig van een arts. Dat wordt beter geautomatiseerd. In de buitenschoolse opvang liggen er trouwens veel uitdagingen voor automatisering. Dat zal een grote verbetering zijn voor de gemeente.

Katrien Schryvers begrijpt dat UnieKO geen probleem heeft met de regierol van de gemeente, maar wel met de rol als actor. Bedoelt ze dan dat de gemeenten zelf geen speelpleinwerking meer mogen organiseren en geen buitenschoolse opvang voor het gemeentelijk onderwijs? Bedoelt ze dan dat dit aanbod georganiseerd moet worden door externe instanties of verzelfstandigd moet worden?

Dany Depreitere denkt dat het geen goede zaak zou zijn om dit van vandaag op morgen helemaal te veranderen. De gemeenten zouden echter geen nieuwe initiatieven meer mogen nemen. Als de gemeentelijke initiatieven behouden blijven, dan moet er een nivellering gebeuren zodat het gemeentelijk aanbod niet langer zorgt voor oneerlijke concurrentie. Alle kinderen van de gemeente moeten tegen dezelfde prijs een opvangplaats kunnen krijgen. De prijs van de buitenschoolse opvang is immers een bepalende factor in de keuze van de ouders. Ze beseft wel dat de gemeente een initiatief moet nemen als er geen andere initiatieven zijn. In dat kader pleit ze nogmaals voor een kindvolgsysteem.

Katrien Schryvers kan akkoord gaan met de opmerking dat alle initiatieven hun waarde hebben en dat men moet zoeken naar samenwerkingsverbanden. De andere opmerkingen van UnieKO kan ze echter niet onderschrijven. Die stemmen trouwens ook niet overeen met de vragen van de ouders naar speelpleinwerking of naar een aanbod binnen de school na de schooluren.

Dany Depreitere antwoordt dat ze het vooral heeft over de IBO's. Ze zou het beter vinden als de gemeenten in de toekomst geen dergelijke initiatieven meer zouden nemen.

Griet Coppé stelt vast dat mevrouw Depreitere spreekt van oneerlijke concurrentie met de privésector. In de buitenschoolse opvang is er echter een tekort aan aanbod. Dat is de reden waarom steden en gemeenten een aanbod organiseren. Als men een scheiding wil doorvoeren tussen de regisseursrol en de rol als actor, dan zal er wel een heel lange overgangsperiode nodig zijn.

Bart Van Malderen sluit zich aan bij de opmerkingen van de vorige sprekers. Vooreerst stelt hij vast dat er een tekort is aan buitenschoolse opvang. De vraag is eigenlijk waarom er geen privé-initiatieven zijn. Verder merkt hij op dat men voor de speelpleinen in de voorbije decennia de omgekeerde beweging gezien heeft. Private initiatieven, al dan niet gekoppeld aan een parochie of een zuil, werden overgedragen aan de gemeenten om te voorkomen dat ze teloor zouden gaan. Het lijkt dat er diversiteit aan initiatieven nodig is, en dat de gemeenten daarin een rol te spelen hebben, ook als aanbieder, om de kwaliteit, de betaalbaarheid en de toegankelijkheid te garanderen. Los van die realiteit heeft hij ook vragen bij de wenselijkheid van het model van UnieKO.

Dany Depreitere kan begrijpen dat de gemeente een initiatief neemt als er tekorten zijn in de buitenschoolse kinderopvang. Dergelijke initiatieven worden echter ondersteund met gemeenschapsgeld zodat ze een gunstiger tarifiering kunnen hanteren waarmee de andere initiatieven nooit kunnen concurreren. Daardoor moeten de andere initiatieven de deuren sluiten. Dat gebeurt ook in de dagopvang. Zelfs als er een groot tekort is aan opvang, ziet men mettertijd die verschuiving. Haar bezorgdheid is vooral dat de mensen die actief zijn binnen de buitenschoolse opvang niet uit de markt gehaald worden.

XV. Uiteenzetting door Ann Van Damme, regiomanager Landelijke Kinderopvang

1. Wie is Landelijke Kinderopvang?

Ann Van Damme benadrukt dat er op dit ogenblik een grote nood is aan buitenschoolse kinderopvang. Ze gaat ervan uit dat de samenwerking tussen de verschillende sectoren zal leiden tot een toename van het aanbod.

Landelijke Kinderopvang is de grootste organisator van kinderopvang in Vlaanderen. Daarbij gaat het over dagopvang en buitenschoolse opvang in allerlei vormen: bij onthaalouders in kinderdagverblijven en lokale diensten, binnen IBO's en binnen vakantieopvang voor bedrijven. Landelijke Kinderopvang telt ongeveer 3000 medewerkers en vangt jaarlijks ongeveer 53.000 kinderen op.

2. Cijfers buitenschoolse kinderopvang in IBO's

In veel gemeenten, verspreid over heel Vlaanderen, is er buitenschoolse opvang in IBO's. Daarbij zijn 700 personeelsleden en 28.000 kinderen betrokken. Het gaat ook om inclusieve opvang. Bij de IBO's gaat het niet alleen om erkende en gesubsidieerde opvang, maar ook om gemelde opvang en huiswerkklassen. Die verschillende vormen zijn ontstaan op vraag van de lokale besturen, de scholen en de partners. Inzake de kwaliteit en de pedagogische ondersteuning is er een verschil tussen de erkende vormen en de gemelde opvang. De kwalificaties van het personeel zijn nochtans belangrijk voor het realiseren van gelijke ontplooiingskansen voor alle kinderen. De vraag naar inclusieve opvang is de voorbije jaren gegroeid. Dat vraagt extra professionaliteit van het personeel en het zet de teams vaak onder druk. Een uitbreiding van het personeel is noodzakelijk.

3. Cijfers buitenschoolse kinderopvang bij onthaalouders

Er is ook buitenschoolse opvang bij onthaalouders, vooral in Limburg. Het gaat om kleinschalige, inkomensgerelateerde gezinsopvang. Soms gaat een kleuter mee met de kleinere broer of zus naar de onthaalouder. Daarbij zijn ongeveer 7600 kinderen betrokken.

4. Cijfers vakantieopvang bedrijven

De vakantieopvang van bedrijven heeft betrekking op ongeveer 1500 kinderen. Dat is gegroeid vanuit de vraag van werknemers naar een oplossing voor de opvang van hun kinderen tijdens de vakantie. Twee maanden is immers een lange periode om te overbruggen. Daarom hebben heel wat bedrijven initiatieven genomen.

5. Wat vindt Landelijke Kinderopvang van de conceptnota?

Ann Van Damme sluit zich aan bij de opmerking van mevrouw Van Riet over het verschil tussen opvang en vrijetijdsactiviteiten. De vrijetijdsactiviteiten zijn gebaseerd op vrijwilligheid. Bij de opvang maken de ouders een keuze die niet altijd de keuze is van het kind, en die te maken heeft met nabijheid, toegankelijkheid en prijs.

De conceptnota bevat heel wat positieve punten. Een eerste is het multifunctioneel inzetten van de infrastructuur. Dat gebeurt nu al op heel veel plaatsen, maar het kan nog verder gaan. Een afstemming van de regelgeving is noodzakelijk. Men zou met de gewenste multifunctionaliteit rekening moeten houden van bij het ontwerp van een school of een sporthal.

Ook de samenwerking met andere domeinen kan nog verbeterd worden. Men zou bijvoorbeeld betere contracten kunnen uitwerken voor het ter beschikking stellen van personeel. Dat biedt misschien opportuniteiten voor het personeel van de buitenschoolse opvang dat momenteel vaak in deeltijdse contracten werkt.

De conceptnota streeft ook naar onderlinge afstemming van het aanbod. Dat is een mooie doelstelling, maar in de praktijk blijken de verplaatsingen vaak problematisch.

6. Conceptnota soms al een weerspiegeling van de realiteit

Eigenlijk is er al veel samenwerking, vaak op initiatief van het lokale bestuur. Ze denkt aan het Lokaal Overleg Kinderopvang, aan het overleg op initiatief van de jeugddienst of de welzijnscoördinator. De gemeenten hebben de regie al voor een groot stuk in handen, maar dat kan nog verder ontwikkeld worden. In veel gemeenten zijn er al afspraken over de leeftijd waarop de kinderen naar de opvang komen, de leeftijd waarop ze doorgestuurd worden naar de speelpleinwerking en over de plaats waar de speelpleinwerking plaatsvindt. Het is ook goed om alle informatie samen te brengen in een brochure voor de ouders. De samenwerking met de scholen moet nog sterker worden. Het is vooral de bedoeling om de kinderen na schooltijd nog een boeiende tijd aan te bieden, die leuk en speels is en die de gelijkheid van kansen bevordert. Dat betekent wel dat er middelen moeten worden ingezet.

7. Bezorgdheden

Landelijke Kinderopvang heeft een aantal bezorgdheden: kwaliteitsgaranties, het model en de financiering.

Landelijke Kinderopvang pleit voor een aantal minimale kwaliteitsnormen. Als men werkt met professionele mensen en met voldoende personeel, dan kan men de kinderen met extra zorgbehoeften en de meest kwetsbare kinderen een betere ondersteuning bieden. De sociale en pedagogische functie kan dan beter waargemaakt worden. Daarom zou de Vlaamse overheid minstens het aantal kinderen per begeleider moeten vastleggen. Over het algemeen kunnen de randvoorwaarden echter bepaald worden door de lokale overheid.

Landelijke Kinderopvang pleit ook voor een soepel model, waarbij de gemeente eigen accenten kan leggen, rekening houdend met de lokale behoeften. Die hebben te maken met het aantal scholen en de ligging ervan, en met het aanbod aan vrijetijdsactiviteiten. Op het platteland is het aantal mogelijkheden op dat vlak vaak beperkt. Daarom moet het mogelijk zijn om een aantal zaken intergemeentelijk te organiseren. Dat gebeurt al op sommige plaatsen. Kleinere gemeenten kunnen gebaat zijn bij een ondersteuning in de regierol of bij een uitbesteding aan een lokale privépartner.

Landelijke Kinderopvang is ook bezorgd om de financiering. Dat heeft te maken met de zorg voor de continuïteit van de werkgelegenheid van het personeel. Veel IBO's zijn destijds gestart als een tewerkstellingsinitiatief. Dankzij coaching en vorming zijn ze geëvolueerd naar echte professionele teams. Daarom vraagt Landelijke Kinderopvang naar geormerkte middelen. De continuïteit is trouwens extra belangrijk voor de inclusieve opvang en voor de opvang van kinderen uit kwetsbare gezinnen. Het lokale bestuur is het best geplaatst om te zoeken naar mogelijkheden van efficiëntieverhoging.

XVI. Vragen van de leden

Lies Jans begrijpt dat Landelijke Kinderopvang heel wat ervaring heeft, ook met lokale besturen die de regisseursrol opnemen en tegelijkertijd actor zijn. Leidt dat tot problemen?

Landelijke Kinderopvang vindt het belangrijk dat ieder initiatief zijn eigenheid kan bewaren, maar vraagt ook dat er minimale kwaliteitsnormen worden opgelegd. Ze heeft de indruk dat mevrouw Van Damme uitdrukkelijk vertrekt van het standpunt van de kinderopvang. De omvang van de groepen varieert echter naargelang het aanbodtype. Daarom denkt ze dat het opleggen van normen tot problemen zal leiden. Ze is echter graag bereid om te luisteren naar tegenargumenten.

Katrien Schryvers erkent dat er op het terrein al veel samenwerking bestaat. Ouders kiezen voor de naschoolse opvang in een school, voor de opvang in een IBO of laten de kinderen naar andere activiteiten gaan. Vaak spelen pragmatische redenen een belangrijke rol. Als de kinderen kort na schooltijd opgehaald kunnen worden, kiezen de ouders vaak voor de opvang op school die minder duur is. Voor jonge kinderen kiest men vaak voor een onthaalouder die ook de jongere kinderen van het gezin opvangt. Sommige ouders hechten veel belang aan de mogelijkheid om het huiswerk te maken. Die keuzemogelijkheid moet in de toekomst behouden blijven. De verplaatsingen blijven een belangrijk probleem.

Zijn er binnen Landelijke Kinderopvang nog altijd verschillende statuten? Kan een nieuwe invulling van de buitenschoolse kinderopvang zorgen voor betere werkuren? Zijn er bepaalde drempels voor statuut en opleiding? Hoe ziet Landelijke Kinderopvang de transitie? Hoe kijkt men aan tegen het samenwerkingsverband met de gemeenten en de verschillende actoren? Kan de gemeente bepaalde taken overdragen aan een van de actoren? Moeten bepaalde actoren verplicht deel uitmaken van het samenwerkingsverband?

Ann Van Damme heeft weet van gemeenten die de regierol opnemen en tegelijkertijd actor zijn, vooral voor de speelpleinwerking, de opvang binnen het gemeentelijk onderwijs en de subsidiëring van de opvang in het vrij onderwijs. Landelijke Kinderopvang ervaart dat niet als een probleem. Het is belangrijk dat de samenwerking kan vertrekken vanuit een goed overlegmodel waarbij iedereen aan bod komt, op basis van gelijkwaardigheid en erkenning van de eigenheid. Dat overleg hoeft geen juridische vorm te hebben want dat kan leiden tot een grotere complexiteit en het dreigt de noodzakelijke dynamiek te ondermijnen.

Op dat vlak ziet *Marleen Lefevre*, manager Innovatie Landelijke Kinderopvang, parallellen met de Huizen van het Kind. Er is een samenwerkingsverband waarbij bepaalde partners zeker betrokken zijn, bijvoorbeeld het lokale bestuur en het consultatiebureau van Kind en Gezin. Het lokale bestuur kan bepaalde opdrachten uitbesteden aan een sociale actor. Ze vindt dat de erkende initiatieven buitenschoolse kinderopvang zeker betrokken moeten zijn bij het samenwerkingsverband.

Ann Van Damme vervolgt dat Landelijke Kinderopvang zich alleen uitgesproken heeft over de opvang. Er zijn geen uitspraken gedaan over de andere vrijetijdsactiviteiten. De gemeenten zetten in op de opleiding van de monitoren die moeten omgaan met kwetsbare kinderen en met kinderen met een specifieke zorgbehoefte. Het kan niet de bedoeling zijn om een professionele begeleider in te schakelen in de jeugdbeweging, want dat zou de aard van de werking veranderen.

De 700 medewerkers van Landelijke Kinderopvang zijn allemaal contractuelen geworden, sinds de regularisatie van de gesco's. Ondertussen beschikken alle medewerkers over kwalificaties, zij het op verschillende niveaus. Ze kunnen ook

ingeschakeld worden op andere plaatsen, bijvoorbeeld in scholen, ook al gaat het dan om een andere werkgever, met een ander statuut. De transitieperiode moet voldoende lang zijn. Landelijke Kinderopvang vraagt uniformiteit voor het inschakelen en financieren van personeel. De personeelsleden mogen geen speelbal worden van het lokale bestuur. Op sommige plaatsen worden er opleidingen georganiseerd. In de kinderopvang zijn er namelijk nog heel wat doelgroepmedewerkers ingeschakeld.

XVII. Uiteenzetting door Mia Douterlungne, administrateur-generaal, en Marc Van den Brande, voorzitter Raad Basisonderwijs, Vlor

1. De Vlor: een introductie

Mia Douterlungne licht toe dat de Vlor de breed samengestelde strategische adviesraad is van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming, en bestaat sinds 1992. De onderwijsorganisaties nemen er 300 mandaten op. Dat zijn vooreerst de onderwijsinrichters, namelijk de netten, de Vlaamse Interuniversitaire Raad en de Vlaamse Hogescholenraad. Het personeel is vertegenwoordigd door de onderwijsvakbonden. De gebruikers zijn vertegenwoordigd door de ouder-, leerlingen- en studentenverenigingen. Dan zijn er nog de schooldirecteurs en de centra voor leerlingenbegeleiding. De maatschappij zelf ten slotte is vertegenwoordigd door socioculturele en socio-economische organisaties. De Vlor bestaat uit een algemene raad en vier deelraden per onderwijsniveau.

Dit advies werd voorbereid door de werkgroep Buitenschoolse Kinderopvang onder het voorzitterschap van de heer Van Dijck. Het advies werd uitgebracht door de raad Basisonderwijs onder het voorzitterschap van de heer Van den Brande. De raad Basisonderwijs heeft de geadviseerde conceptnota gescreend om te onderzoeken of zijn advies nog actueel is.

2. Overgrote meerderheid scholen organiseert opvang

Voor dit advies vertrekt de Vlor van de realiteit van de schoolgerelateerde opvang. Het onderwerp van de conceptnota is uiteraard breder. Drie vierde van de basisscholen organiseert momenteel al opvang voor en na schooltijd, en op woensdagmiddag. Daarmee staan ze in voor een maatschappelijk noodzakelijke dienstverlening. Twee derde van de scholen doen dat alleen.

De scholen nemen deze verantwoordelijkheid op omdat er op dat vlak een leemte is. De commissie Zorgvuldig Bestuur erkent dat de scholen hiertoe juridisch niet verplicht zijn en dat ze daarvoor geen middelen ontvangen. Het is ook niet de bedoeling dat ze daarvoor onderwijsmiddelen inzetten. De Vlor stelt vast dat de visie voorbijgaat aan de reële noden bij de scholen op dat vlak. Het woord school komt in de hele nota geen enkele keer voor, al zullen de scholen in deze context wel een plaats krijgen als actor.

3. Plaats middagtoezicht?

Een bijkomende onduidelijkheid is of ook het middagtoezicht meegenomen wordt in deze conceptnota. Op dit ogenblik organiseert een kleine helft van de basisscholen middagtoezicht, ook al is dat niet hun opdracht. Daarvoor bestaat er echter geen sluitend decretaal systeem, noch qua budget noch qua omkadering. Ook hier gaat het om een maatschappelijke verwachting. Daarvoor worden er mensen ingeschakeld via het PWA. Vaak engageren de leerkrachten van het basisonderwijs zich in een extra dienstverband. Dit is nochtans geen onderwijstijd: de kernopdracht van leraren is les geven. De Vlor vraagt zich af hoe dit verder uitgebouwd dient te worden.

4. Centrale vraag uit de onderwijssector

De onderwijssector dringt erop aan om in de volgende fase van de beleidsontwikkeling in te gaan op de dringende nood aan buitenschoolse kinderopvang. De scholen moeten, binnen optimale voorwaarden en met middelen die daarvoor bedoeld zijn, de kans krijgen om, waar nodig en relevant, buitenschoolse kinderopvang te organiseren op maat van hun publiek en van de omgeving. Daarbij moet men voorkomen dat het organiseren van opvang leidt tot concurrentie tussen scholen.

5. Intersectoraal beleid en overleg

De conceptnota dringt aan op intersectoraal beleid en overleg. De Vlor is al lang vragende partij voor een nieuw decreet in die zin. De raad vindt het belangrijk om tijdig te zoeken naar afstemming tussen alle betrokken sectoren, op basis van de rechten van het kind.

6. Meer transversale visieontwikkeling

De Vlor vindt dat de doelstellingen van de conceptnota sterker verankerd moeten worden en dat een meer transversale visieontwikkeling noodzakelijk is. Momenteel is er geen alomvattende visie. Het debat moet meer gaan over fundamentele vragen zoals de verhouding tussen onderwijs, opvang en vrije tijd, de opvoedingsverantwoordelijkheid en de verhouding tussen arbeid, gezin en vrije tijd. Verschuivingen in de arbeidsduur hebben bijvoorbeeld consequenties voor de organisatie van de kinderopvang. Door de verhoging van de pensioenleeftijd kunnen grootouders niet meer dezelfde rol opnemen voor de opvang van de kleinkinderen. De Vlor pleit echter niet voor een enkele dominante visie. Het moet mogelijk zijn om inhoud en vorm vast te leggen vanuit lokale behoeftes.

7. Over de doelstellingen

De Vlor gaat in grote lijnen akkoord met de driedeling binnen de doelstellingen, namelijk kinderen, gezinnen en samenleving. De buitenschoolse kinderopvang heeft volgens de Vlor drie functies. De pedagogische functie impliceert dat kinderen en jongeren binnen de buitenschoolse opvang ontwikkelingskansen krijgen. De sociale functie heeft te maken met het feit dat kinderen elkaar ontmoeten binnen de buitenschoolse opvang. De economische functie bestaat erin dat de ouders, dank zij de buitenschoolse opvang, gezin, school en werk kunnen combineren.

8. Rechten van het kind explicieter als uitgangspunt

De Vlor vindt dat de rechten van het kind explicieter als uitgangspunt kunnen worden gehanteerd. Elk kind heeft recht op kwaliteitsvolle opvang. Het gaat niet alleen om de kinderen van werkende ouders. De economische motivatie mag het kinderrechtenperspectief niet overrulen. De geadviseerde conceptnota hanteert wel een bredere focus. Daar gaat het niet langer alleen over kinderen van werkende ouders. De Vlor dringt erop aan dat de conceptnota ook zou spreken over het aanbieden van een veilige omgeving. Dat is een belangrijk kwaliteitscriterium, vooral voor jonge kinderen die anders alleen thuis moeten blijven. De Vlor is tevreden met de nadruk die in de nieuwe versie ligt op het inclusieve karakter van de opvang. Dat was ook een duidelijke vraag in het eerste Vlor-advies.

9. Perspectief gezin: verankeren in brede visie

De Vlor vraagt om het perspectief van het gezin te verankeren in de brede visie. De fundamentele vraag naar de verhouding tussen gezin, school, werk en vrije tijd moet met voldoende diepgang worden gesteld. Er is reflectie en overleg nodig

over de mogelijke opvoedingsondersteunende rol van de opvanginitiatieven. Het samenwerkingsverband kan het lokale aanbod in kaart brengen en toegankelijker maken. De Vlor is ook tevreden met de aandacht voor de diversiteit aan gezinsvormen binnen de nieuwe versie van de conceptnota.

10. Perspectief samenleving: gelijkekansenbeleid

Vanuit het perspectief van de samenleving zou de conceptnota meer aandacht moeten besteden aan de gelijkheid van kansen. De Vlor pleit voor voldoende kwalitatieve, toegankelijke, flexibele en betaalbare voor-, na- en buitenschoolse opvang en middagopvang. Vooral de betaalbaarheid wordt benadrukt, al gaat het gelijkekansenperspectief breder dan dat. De scholen zijn genoodzaakt om van de ouders een bijdrage te vragen om de inzet van personeel mogelijk te maken. De buitenschoolse kinderopvang maakt geen deel uit van de maximumfactuur.

11. Onduidelijkheid en vragen over het bestuurlijk model

De Vlor vindt het goed om in te zetten op lokale samenwerking, doorgedreven afstemming van het aanbod en op volwaardige, complementaire partners. Het is onduidelijk wat het bestuurlijk model betekent voor de noden die de scholen ervaren op het vlak van de buitenschoolse opvang. De Vlor vraagt uitklaring van de verhouding tussen de regierol van de gemeente, de coördinatieopdracht en het organiseren. De raad wil ook weten hoe het beslissingsrecht en de inspraak van alle partners geregeld wordt.

12. Veel specifieke elementen die vragen oproepen

Hoe wordt de verhouding geregeld tussen de lokale besturen en het samenwerkingsverband? Zullen alle gemeenten voldoende middelen krijgen om een samenwerkingsverband te initiëren? Wat met de werkmiddelen die nodig zijn voor het organiseren van opvang voor de overgrote meerderheid van scholen die niet betrokken zijn bij opvanginitiatieven die door Welzijn gefinancierd worden?

13. Kaderstellend maar met flexibiliteit en ruimte

De Vlor pleit voor een kaderstellende regelgeving, maar met voldoende flexibiliteit en ruimte om in te spelen op lokale behoeften. De term regelluw kader is volgens de Vlor te vaag. In dat verband is het belangrijk om minimumeisen te stellen op het niveau van kinderen en hun gezin.

14. Afstemmen met andere onderwijsdossiers

De Vlor denkt dat er een bijkomend aanbod nodig is voor de buitenschoolse opvang van kinderen met beperkingen, in het kader van het M-decreet. Hoe moet de buitenschoolse opvang gekoppeld worden aan de conceptnota betreffende leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs, die een regeling bevat voor meer flexibiliteit voor de leerlingen van het buitengewoon onderwijs. Wat is de link met de conceptnota Deeltijds Kunstonderwijs (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 505/1)? Het deeltijds kunstonderwijs kan immers een partner zijn in die opvang. Misschien kunnen ook de internaten een rol opnemen in het geïntegreerde aanbod. Valt de regierol van de gemeente onder de regelgeving Flankerend Onderwijsbeleid? Heeft de inkrimping van de budgetten voor het flankerend onderwijsbeleid implicaties voor de sociale voordelen? Misschien is er ook een link met de nieuwe conceptnota Masterplan Scholenbouw (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 492/1), dat inzet op de multifunctionaliteit van de gebouwen?

15. Tot slot

De Vlor is vragende partij voor een nieuw decreet en een transversaal beleid voor de buitenschoolse kinderopvang. Daarbij zou men de noden van de onderwijssector moeten meenemen in de nieuwe organisatie van opvang en vrije tijd, ook op het vlak van infrastructuur. Er moet duidelijkheid komen over het bedrag van de financiering en over de inkanteling. De Vlor wil weten of het zal gaan over gekleurde middelen. De Vlor vraagt dat de onderwijspartners verder betrokken worden bij de beleidsvoorbereiding. Op het vlak van personeel worden er momenteel bijvoorbeeld kansen gemist. De Vlor is zeker bereid om constructief mee na te denken en om zo het draagvlak te versterken.

XVIII. Vragen van de leden

Ingeborg De Meulemeester begrijpt dat de overgrote meerderheid van de scholen opvang organiseert. Daarbij kunnen de leerkrachten van de school betrokken zijn, maar ook buitenstaanders, zoals PWA's. De ouders vragen vaak om voor de kinderopvang, die niet binnen de maximumfactuur hoort, een fiscaal attest te krijgen. Hoe staat de Vlor daar tegenover?

Katrien Schryvers ontkent dat er geen regelgeving bestaat voor de buitenschoolse kinderopvang die wordt georganiseerd door de scholen. Binnen de regelgeving over sociale voordelen hebben veel gemeenten bijvoorbeeld afspraken gemaakt met de verschillende onderwijsnetten op hun grondgebied. Daarbij was het de bedoeling om een uniforme regeling uit te werken voor de grootte van de groepen en voor de tarifiering. In gemeenten zonder gemeentelijk onderwijs is de gemeente niet verplicht om daarover afspraken te maken. In hoeveel gemeenten zonder gemeentelijk onderwijs werden er toch afspraken gemaakt?

De Vlor spreekt van een ongewenste inzet van onderwijsmiddelen voor de buitenschoolse opvang. Waarover gaat het dan concreet, behalve dan de inzet van de gebouwen? *Katrien Schryvers* staat positief tegenover de evolutie naar multifunctionele gebouwen. Worden die kosten niet gedeeltelijk ondervangen door de gemeente? Soms organiseren de scholen de buitenschoolse opvang samen met een externe partner. Hoe is die spreiding?

Lies Jans heeft begrepen dat de scholen vragen dat de organisatie van opvang niet leidt tot onderlinge concurrentie. Moeten alle scholen op het grondgebied van de gemeente verplicht deel uitmaken van een samenwerkingsverband? Of moet men de scholen vrij laten kiezen welke opvang ze aanbieden en hoe ze dat organiseren?

Bart Van Malderen beseft dat er wel degelijk regelgeving is, in het kader van het toekennen van sociale voordelen. Door het ontbreken van een decretale verankering is er echter geen automatische financiering. Een gemeente zonder gemeentelijk onderwijs kan vrij beslissen of ze dat voordeel al dan niet toekent. Gezien de huidige budgettaire toestand van de gemeenten dreigt er bovendien een nivellering naar beneden. In dit verband verwijst hij naar de conceptnota die door mevrouw Gennez is ingediend. Over de doelstellingen is nagenoeg iedereen het eens. Vandaag zijn die natuurlijk anders dan op het moment dat de decretale taken van het onderwijs zijn vastgelegd. Men kan wel proberen om infrastructuurle en organisatorische muren te slopen. Er bestaat een traditie om PWA's in te schakelen voor de middagopvang. Bij de opmaak van het nieuwe kader kan men, behalve de opvanginitiatieven, ook het verenigingsleven betrekken bij het formuleren van de maatschappelijke verwachtingen. Die maatschappelijke verwachtingen hebben te maken met fundamentele wijzigingen in de maatschappij. Als de arbeidsparticipatie van vrouwen stijgt en als de pensioenleeftijd verhoogt, dan nemen de informele zorg en opvang af. Bovendien worden de bestaande verlofsystemen in vraag gesteld. De maatschappelijke verwachtingen voor de buiten-

schoolse opvang zullen niet afnemen. Hij denkt dat kinderopvang een recht moet zijn en dat men onvoorspelbare verschillen tussen de gemeenten moet kunnen ondervangen.

Marc Van den Brande verduidelijkt dat niet al deze thema's tot in detail besproken zijn.

De Vlor vindt dat de kinderopvang geen concurrentiemiddel mag worden tussen de scholen. Die vraag vindt haar oorsprong in het schoolpact dat bepaalde dat de gemeenten aan alle scholen op hun grondgebied dezelfde sociale voordelen moeten toekennen als aan hun eigen gemeentescholen. Deze regelgeving leidt echter niet tot een automatische financiering. De gemeenten moeten de kinderopvang alleen financieren als ze dat ook doen voor de gemeentescholen. Hoeveel gemeenten met gemeentelijk onderwijs geven er geen dergelijk sociaal voordeel aan hun gemeentescholen? Ook die gemeenten zijn namelijk vrijgesteld van het toekennen van een gelijkaardig voordeel aan de andere scholen.

Katrien Schryvers weet dat ongeveer 260 van de 308 gemeenten gemeentelijk onderwijs organiseren. Ze wil weten hoe de buitenschoolse opvang georganiseerd wordt in de ongeveer 50 scholen zonder gemeentelijk onderwijs.

Marc Van den Brande antwoordt dat hij daarover geen cijfers heeft.

Bart Van Malderen beseft dat men moet voorkomen dat er, door de concurrentie tussen de scholen, een inflatie aan opvanginitiatieven ontstaat. Het feit dat er geen rechten worden geformuleerd, kan echter een rem zijn om te starten met kinderopvang.

Marc Van den Brande gaat in op de vraag over een eventuele ongewenste inzet van onderwijsmiddelen. Binnen de huidige regelgeving voor het basisonderwijs kan aan een personeelslid gevraagd worden om toezicht te houden vijftien minuten voor en vijftien minuten na de lestijden. De school kan derden inschakelen om bijkomende opvang te organiseren. Heel wat leden van de Vlor geven aan dat ze daarin investeren, in functie van de maatschappelijke verwachtingen. In de jaren 1990 heeft de overheid beslist om 175 Belgische frank per leerling per jaar uit te trekken voor het middagtoezicht. Dat bedrag kan echter niet de volledige kosten van het middagtoezicht dekken. De scholen hebben immers ook extra kosten voor verlichting, verwarming en beheer. Dat leidt ook tot onduidelijkheid in de communicatie over de maximumfactuur. Vaak zijn het de gemeenten die aan de scholen de kans bieden om buitenschoolse kinderopvang te organiseren. Sommige scholen beschikken daarvoor over eigen vzw's. De wetgeving zegt duidelijk dat de scholen hiervoor geen personeelsleden van het basisonderwijs mogen inzetten. Dat mag bijvoorbeeld niet opgenomen worden in de functiebeschrijving.

Het fiscaal attest is niet ter sprake gekomen binnen de Vlor. Hij heeft geen weet van scholen die dat niet willen doen. Sommige kosten mogen echter niet op het fiscale attest worden gezet, bijvoorbeeld de kosten voor het middagmaal. In sommige gevallen verloopt de registratie met betrekking tot het fiscaal attest ook moeilijk. Het is niet altijd gemakkelijk om de vrijwilligers daarvoor goed op te leiden.

Hij vindt dat de onderwijsactoren zeker betrokken moeten zijn bij het lokale samenwerkingsverband over de buitenschoolse opvang.

XIX. Uiteenzetting door Jan Bosmans, Vlaams Welzijnsverbond

1. Vooraf

Jan Bosmans deelt mee dat het thema al geruime tijd sterk leeft bij zijn organisatie, die tevreden is betrokken te worden bij de evolutie. Het Vlaams Welzijnsverbond groepeerde en ondersteunt in dit veld heel wat private organisatoren. De buitenschoolse opvang is zeer divers. Hij noemt de kinderdagverblijven, de IBO's, de vakantieopvang en de gezinsopvang. Veel kleine en grote organisatoren zijn aangesloten bij het Vlaams Welzijnsverbond.

Het Vlaams Welzijnsverbond heeft een goedwerkend comité Buitenschoolse Opvang, dat tijdens maandelijkse samenkomsten visies en standpunten ontwikkelt die door het Sectoraal Directiecomité voor de Kinderopvang besproken en opgevolgd worden. Namens hen voert Jan Bosmans het woord. Hij onderstreept zijn grote waardering voor alle vrijwilligers, medewerkers en organisatoren die zich dagelijks inzetten om kinderen en jongeren buiten school en gezin een kwaliteitsvolle kindertijd aan te reiken. Dat doen ze onder moeilijke arbeidsomstandigheden, met minimale loonvoorwaarden, onderbroken diensten, onregelmatige uren, discontinuïteit van de werktijd en zeer grote werkdruk door de toenemende vraag.

De kindertijd zit geprangd tussen schooltijd, werktijd, gezinstijd en verplaatsings-tijd. In dat verband beaamt het Vlaams Welzijnsverbond de visie en de krachtlijnen van het Kinderrechtencommissariaat, die uitgaan van kwaliteitsvolle opvang en vrije tijd. Kinderen betrekken, zich goed laten voelen in hun spel en vrije tijd in relatie tot onderwijs, opvoeding en opvang, vergt een grondige maatschappelijke visie en concept. Het Vlaams Welzijnsverbond is blij dat dit voorligt en beseft dat het niet vanzelfsprekend is. Tegelijk wil het de expertise en ervaring valideren van wie al zo lang aan buitenschoolse kinderopvang doet.

Een integrale beleidsaanpak uitbouwen is geen sinecure, zoals gebleken is bij de integrale jeugdhulp. Daar komt nog bij dat ook de decentralisatie van zowel regie als financiering op tafel ligt. Het Vlaams Welzijnsverbond stelt voor om het bestuurskundige vraagstuk te onderscheiden van de kwaliteit(sverbetering) van het aanbod. Tegelijk beleidsdomeinen integreren en verregaand decentraliseren is een zeer moeilijke oefening, al apprecieert de spreker dat dit structurele debat wordt aangegaan.

Hoewel de beleidsdomeinen opvang, opvoeding, onderwijs, sport en cultuur, en jeugdwerk samenhangen, pleit hij voor een blijvend onderscheid tussen hun doelstellingen en identiteiten. Het fundamentele karakter van wat voorligt, roept vragen en zorgen op, tot en met onzekerheid over het voortbestaan van voorzieningen.

2. In een notendop

Het is positief dat opvang en vrije tijd op de agenda staan, na vijftien jaar zonder beweging, uitbreiding of groei in de sector, en dat opvang en vrije tijd van kinderen geïntegreerd worden. Dat biedt immers kansen tot lokale samenwerking, die de sector kan voortstuwen en synergie creëren tussen betrokken partners. Anderzijds betreurt het Vlaams Welzijnsverbond de verregaande decentralisatie van regie en financiering, vooral dat laatste. Een en ander veronderstelt een transparante subsidiëring door de Vlaamse overheid. Om het bestaan en de kwaliteit van de huidige dienstverlening te vrijwaren, formuleert het Vlaams Welzijnsverbond voorwaarden bij de decentralisatie.

3. Voorwaarden

Financiering, rechtszekerheid, expertise, kwaliteit, werkgelegenheid en patrimonium van de erkende en gesubsidieerde particuliere sector moeten gevrijwaard blijven. De erkende en gesubsidieerde particuliere voorzieningen zijn gelijkwaardige partners in het samenwerkingsverband en kunnen zelf ook initiatieven nemen. De middenstroom naar het lokale niveau is transparant, waarbij de middelen een duidelijke bestemming meekrijgen (oormerken). De scheiding van de rollen regie, actor en financiering is vooraf uitgewerkt en afgebakend. Het referentiekader schrijft een minimale kwaliteit voor, bij de uitwerking waarvan het Vlaams Welzijnsverbond wenst betrokken te worden. Duurzame werkgelegenheid in de sector blijft gegarandeerd.

Verder vraagt het Vlaams Welzijnsverbond aandacht voor de gezinsopvang, en legt het de nadruk op de sociale functie en de aandacht voor kwetsbare gezinnen. Een zorgzame transitieperiode vindt de spreker vanzelfsprekend. Er zullen ook bijkomende middelen door de Vlaamse overheid ingezet moeten worden voor de uitbreiding en de versterking van de kwaliteit van de dienstverlening. Een aantal van de genoemde voorwaarden leest hij ook graag terug in de adviezen van de SAR WGG en de SERV.

4. Bestaansgarantie huidige erkende en gesubsidieerde particuliere initiatieven

Het uitgangspunt is dat wat bestaat, onmisbaar is in de lokale samenleving. De dagelijkse ervaring en expertise moeten aan bod blijven komen, naast de continuïteit van de subsidiëring van bestaande private voorzieningen. Een zorgzame transitie naar gemeentelijke aansturing is nodig, waarbij financiering, rechtszekerheid, expertise, kwaliteit, werkgelegenheid en patrimonium van de particuliere initiatiefnemers gevrijwaard worden.

5. Samenwerkingsverbanden werken effectief en efficiënt en alle partners zijn gelijkwaardig

Het Vlaams Welzijnsverbond vindt dat private partners op lokaal niveau belangrijke actoren zijn, die ook zelf een samenwerkingsverband kunnen initiëren. Het hoopt op een efficiënte en degelijke uitbouw van het overleg. Positief vindt het de multifunctionele inzet van infrastructuur en personeel, zolang de kwaliteitsvolle opvang van de kinderen centraal staat.

6. Middenstroom naar lokaal niveau is transparant

Over de transparante middenstroom zegt de spreker dat de Vlaamse middelen en de middelen afkomstig van bijvoorbeeld het FCUD bij overdracht geoormerkt moeten worden. Het moet ook duidelijk zijn welke middelen door Onderwijs, vrije tijd, Sport en Cultuur ingebracht worden naast Welzijn.

7. Rollenscheiding is vooraf uitgewerkt

Uit een enquête onder de leden van het Vlaams Welzijnsverbond ontstaan succesverhalen in de lokale samenwerking dikwijls wanneer het lokale bestuur dat de regisseursrol opneemt, zelf geen opvangaanbod uitbouwt. Wanneer financiële decentralisatie wordt vooropgesteld, vraagt het Vlaams Welzijnsverbond aandacht voor de dubbelrol. Vertrouwensvolle samenwerking vereist duidelijk gedefinieerde rollen en toezicht op de uitbouw ervan. De spreker vraagt duidelijke voorwaarden waaraan de regisseur zich moet houden om een democratisch klimaat te verzekeren. Een neutraal aanspreekpunt is nodig voor organisaties die zich onrechtmatig behandeld weten binnen een samenwerkingsverband.

8. Het referentiekader schrijft minimale kwaliteit voor

Het referentiekader mag niet vrijblijvend zijn. De minimale kwaliteitsvoorwaarden voor kind, gezin en uitbouw vereisen een normatief kader. Specifieke werkvorm-normen op Vlaams niveau moeten mogelijk zijn, bijvoorbeeld voor de kindbegeleiderratio. Het Vlaams Welzijnsverbond wenst betrokken te worden bij de verdere bespreking en uitwerking van dat kader.

9. Duurzame werkgelegenheid blijft gegarandeerd

Het is belangrijk dat de werkgelegenheid structureel gegarandeerd is en blijft. In een samenleving waarin activering, jobcreatie en begeleidingstrajecten vooropstaan, wil het Vlaams Welzijnsverbond volwaardig werk in de buitenschoolse opvang. Die werkgelegenheid garandeert een dienstverlening tijdens ruime openingsuren en op momenten die niet de gemakkelijkste zijn voor gezinnen. Er zijn nog heel wat knelpunten, zoals de uitbouw van het statuut van begeleider. Volwaardig werk in de buitenschoolse opvang vereist dat het aantrekkelijker wordt gemaakt.

10. Aandacht voor gezinsopvang

Vraag is verder of onthaalouders die uitsluitend buitenschoolse kinderopvang aanbieden, een rol zullen krijgen in de nieuwe regeling. Eigen aan die vorm is de combinatie van schoolgaande kinderen, baby's en peuters. Zullen zij onder twee decreten vallen?

11. Versterkte sociale functie

De versterking van de sociale functie is zeer belangrijk. Op www.vlaamswelzijnsverbond.be/nieuws/ambitietekst-sociale-functie-kinderopvang staat de ambitietekst die het Vlaams Welzijnsverbond daarover ontwikkelde. Het aanbod moet toegankelijk zijn voor alle gezinnen, met aandacht voor betaalbaarheid, bereikbaarheid en brede beschikbaarheid. Al of niet naar school gaan, mag geen voorwaarde zijn voor deelname aan het aanbod, dat waardevol is op zich. De conceptnota is op dat punt hybride door te zeggen dat voorrang moet worden gegeven aan werkende ouders, en tegelijk de sociale en pedagogische functie van de hele kinderopvang te onderschrijven. Het Vlaams Welzijnsverbond vindt dat inconsequent en vraagt een duidelijke uitspraak.

12. Een zorgzame transitieperiode met bijkomende middelen

Jan Bosmans herhaalt dat een zorgzame, duidelijke en gefaseerde transitieperiode nodig is, met betrokkenheid van alle partners en evaluatie, en dat de sector nood heeft aan uitbreiding en versterking. Decentralisatie op zich lost dat niet op. Middelen die daardoor vrijkomen, moeten op budgetneutrale wijze worden geheroënteerd. Bijkomende middelen moeten volgens het Vlaams Welzijnsverbond in eerste instantie gaan naar capaciteitsuitbreiding en versterking van de kwaliteit van de dienstverlening.

XX. Vragen van de leden

Elke Van den Brandt heeft opgemerkt dat de spreker ook heeft gelet op wat niet in de nota staat, zoals de band met Onderwijs en vrije tijd, en de onthaalouders. Anderzijds heeft hij het niet gehad over een andere leemte: de band met het M-decreet. Hoe ziet het Vlaams Welzijnsverbond de aanpak van het toenemende aantal kinderen met een beperking in de buitenschoolse opvang? Aan welke kwaliteitsnormen denkt men? Geloofst men wel of niet in de mogelijkheid om actoren en regierol van lokale besturen transparant te scheiden?

Katrien Schryvers verzekert dat het niet de bedoeling is om in deze enorme transitie goedwerkende, bestaande initiatieven te miskennen of in onzekerheid te brengen. Als het Vlaams Welzijnsverbond de gelijktijdige decentralisatie van regie en financiering problematisch vindt, hoe ziet het dit dan op termijn? Hoe kan men lokale regie met financiering op een ander niveau afstemmen? Heeft het nog andere kwaliteitseisen voor ogen dan het aantal kinderen per begeleider? Is een onderscheid mogelijk volgens de (duur van de) opvangvorm? Biedt de samenwerking van de verschillende initiatieven binnen een gemeente kansen om de arbeidsvoorwaarden, die thans veel flexibiliteit eisen, te verbeteren?

Het lid treedt de pleidooien voor de versterking van de sociale functie en de aandacht voor de gezinsopvang bij. Heeft de spreker cijfers over de door hem genoemde combinaties? Hoe haalbaar is het wegvallen van de maximumleeftijd voor de sector? Ook zij informeert naar zijn standpunt over inclusieve opvang.

Lies Jans is het eens dat maximaal rekening moet worden gehouden met de bezorgdheid over de transitie. Hoe ziet de spreker de concrete loskoppeling van het bestuurskundige vraagstuk en de kwaliteitsverbetering? Moet de beweging naar decentralisatie (voorlopig) stopgezet worden? Vanwaar het wantrouwen dat blijkt uit de formulering van voorwaarden? Wat bedoelt de spreker met het initiëren van samenwerkingsverbanden door private partners? Ziet hij dat als alternatief voor het geval het lokale bestuur niets doet of vindt hij dat ze sowieso de regierol moeten kunnen opnemen? Het lid begrijpt de zorg om middelen te garanderen, maar zelf vindt ze oormerken niet goed voor de lokale autonomie. Hoe moet men kwaliteit definiëren en hoever gaat men daarin? Zelfs het opleggen van een ratio is al moeilijk. Hoever moeten het toezicht en de controle door de Vlaamse overheid gaan? Ook zij informeert naar het aandeel van de genoemde combinaties in de gezinsopvang. Zelf is ze alvast tegenstander van verschillende regelgevende kaders.

Bart Van Malderen vindt de vergelijking met de integrale jeugdhulp interessant. Welke concrete gevaren moeten worden vermeden? Waar moet op gelet worden? Hoe ziet het Vlaams Welzijnsverbond de gevraagde garanties in het licht van de beweging naar decentralisatie? Wat de rol van de lokale besturen als aanbieder betreft, zijn vooral goede afspraken nodig. Er is immers geen echte concurrentie, aangezien er juist geen tekort is aan vraag. Moeilijke posities komen er pas als de subsidiëring wordt afgebouwd. Op welk niveau ziet de spreker het neutrale aanspreekpunt? Welke andere minimale kwaliteitseisen ziet de spreker en hoe vermijdt hij dat de huidige normen worden vervangen door nieuwe regels? Versterkte sociale functies onderschrijft zijn fractie volledig, maar volgens het lid is meer nodig dan alleen betaalbaarheid, bereikbaarheid en beschikbaarheid. Hij noemt sensibilisering, bekendmaking en toeleiding.

Jan Bosmans stelt vast dat het M-decreet effect heeft op de buitenschoolse opvang, maar onderstreept meteen dat het Vlaams Welzijnsverbond de inclusiegedachte omarmt. Kinderen met een beperking moeten er terechtkunnen maar het vereist specifieke competenties, waarvan hij verpleegkundige handelingen als voorbeeld noemt. Een waardevol aanbod vereist dat condities vervuld zijn, zoals op het vlak van fysieke toegankelijkheid, kader enzovoort. Men mag er niet van uitgaan dat de sector dat zomaar aankan. Verder erkent hij dat een ratio niet altijd gemakkelijk vast te leggen is. Hij hangt volgens hem af van de activiteit. Welk toezicht en welke begeleiding vereist zijn, is heel divers. Kwaliteitsgaranties moeten ook hier voorop blijven staan. Hij onderstreept het belang van de keuze door het kind en de betrokkenheid van de ouders. Een ratio alleen volstaat niet.

Voor het Vlaams Welzijnsverbond is de decentralisatie van de financiering een nieuw vooruitzicht. Het is niet evident dat een aanbieder zelf toezicht uitoefent, financiert, adviseert over uitbreiding en regisseert. Het klopt dat het marktpincipe

van de concurrentie niet speelt, maar het is wel nodig dat door vertrouwen en democratisch overleg alle partners zich heus behandeld weten. Er zijn wel degelijk situaties waarin geen initiatief tot overleg wordt genomen, waarin overleg- en beslissingsstructuur niet altijd juist werkt, of waarin spelregels niet geëxpliciteerd zijn, laat staan nageleefd worden. Hij gaat niet uit van principieel wantrouwen ten aanzien van lokale besturen, waarvan hij erkent dat zij een goed zicht hebben op actoren en behoeften. Vertrouwen is zo essentieel voor functionele samenwerking dat de regiefunctie goed verzorgd moet worden. Daar moet op ingezet worden. De spreker onderstreept dat hij niet tegen het lokaal bestuur als actor is. Alle initiatieven zijn welkom. Het Vlaams Welzijnsverbond gelooft in synergie. Hij pleit voor een traject van goede praktijken, waaruit lessen getrokken kunnen worden en waaruit steun kan voortkomen. Voorwaarden en toezicht zijn nodig.

Wat dat laatste betreft, beseft hij dat gebalanceerd moet worden tussen regelgeving en een klimaat van vertrouwen. Wat het referentiekader betreft, is het Vlaams Welzijnsverbond wel degelijk voorstander van expliciete minima. Het gaat om democratische spelregels die nageleefd moeten worden door iedereen die de regie voert, het lokale bestuur of een private initiatiefnemer die daarvoor een draagvlak heeft. Alles aan hen overlaten kan ertoe leiden dat het kinderperspectief op verschillende plaatsen uiteenlopend wordt ingevuld, terwijl juist harmonisering nagestreefd moet worden.

Decentralisering en Vlaamse financiering sluiten elkaar niet uit. Volgens het Vlaams Welzijnsverbond kan de financiering Vlaams blijven, evenals een vergunningsbeleid, zonder dat dit lokale regie en overleg belemmert. Het hoeft geen wantrouwen te betekenen. Hoe snel lokale overheden klaar zijn voor vertrouwen in de actoren zal verschillen van plaats tot plaats. Het Vlaams Welzijnsverbond wil meewerken aan de oplossing van dit bestuurskundige vraagstuk.

Het Vlaams Welzijnsverbond vindt oormerken wel degelijk belangrijk bij het decentraliseren van bevoegdheden. Er moeten garanties zijn dat de middelen voor dergelijke, maatschappelijk belangrijke bevoegdheden bestemd blijven.

Uit de vergelijking met de integrale jeugdhulp komt naar voren dat aandacht nodig is voor governance, en duidelijkheid over bevoegdheden en verantwoordelijkheden. De functie van samenwerking in netwerken moet worden aangestuurd. Dat is niet eenvoudig met beleidsdomeinen met een eigen identiteit en doelstelling. Daar komt de multiplicatie van overlegstructuren bij, vandaar het pleidooi voor effectiviteit en efficiëntie. Vrijheid en vertrouwen vormen een blijvend aandachtspunt. Voor de garantie van het evenwicht heeft hij geen pasklare oplossing, maar er zijn wel incentives mogelijk om te komen tot degelijke overleg- en beslissingsstructuren. In elk geval moet men er aandacht aan besteden, evenals aan opvolging en feedback.

In de gezinsopvang zijn er thans ongeveer 1200 opvangplaatsen bij onthaalouders, weliswaar niet altijd even zuiver gespreid. Hun nabijheid draagt bij tot hun belang en hun toegankelijkheid. Het Vlaams Welzijnsverbond werkt aan een toekomstvisie daarover. Hun buitenschoolse activiteiten moeten in elk geval blijven bestaan en ondersteund worden.

Hij erkent dat de opsomming van voorwaarden in het kader van de sociale functie onvolledig is. Naast de genoemde, speelt ook cultuur een rol, evenals taalgebruik en omgang met diversiteit. Net daarom betreurt het Vlaams Welzijnsverbond de hybride voorrang voor werkende ouders en pleit het voor een volwaardige uitbouw van de drie functies. Voor verdere toelichting verwijst hij naar de ambitietekst. Tot slot juicht hij het wegvallen van de maximumleeftijd toe, al brengt dat uiteraard meer diversiteit in de activiteiten met zich mee.

XXI. Uiteenzetting door Jo Van den Bossche, directeur Financiën, Planning en Strategie, Vlaamse Dienst Speelpleinwerk

1. Wat is speelpleinwerking?

Jo Van den Bossche wijst op de aparte positie van speelpleinwerking: opvang maar ook geen opvang, werking met vrijwilligers en speelse aanpak. Ook binnen Jeugdwerk verschilt het van andere werkvormen, omdat het minder weigerachtig staat tegenover opvang, meer gemeentelijk is en een aanbod heeft dat zich richt op de langere vakanties. Essentieel is dat kinderen centraal staan.

Speelpleinwerking gaat om spelen, vakantie beleven, intensiteit, activiteiten die thuis niet mogelijk zijn, energie, fantasie en avontuurlijkheid. Speelpleinwerking kent een sterke, lokale verankering: in Vlaanderen en Brussel is nagenoeg overal speelpleinwerking te vinden, in totaal meer dan vijfhonderd lokale werkingen. De samenwerking met de gemeentebesturen is nauw, ook in geval van particuliere organisatoren.

Belangrijk is verder dat jongeren vanaf vijftien jaar er een rol in spelen als animatoren. Die responsabilisering vraagt een zekere ruimte. De normering mag dan ook niet te strak zijn. Jongeren als volwaardig aanspreken levert onvoorstelbaar veel enthousiasme op, zowel bij planning en voorbereiding als bij het spel zelf. De doelstelling om kinderen een echte vakantie te bezorgen, wordt daarmee waargemaakt. Iedereen is welkom op het speelplein. Deze werkvorm bereikt ook effectief een zeer breed publiek, met inbegrip van kinderen uit een kwetsbare omgeving of met een beperking.

2. Wie is de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk?

De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk is erkend als landelijk jeugdwerk, met als drie kerntaken de lokale ondersteuning van 557 speelpleinwerkingen, de vorming van jaarlijks drieduizend jongeren en belangenbehartiging. Zijn drie pijlers zijn het respect voor de eigenheid van elk kind (met aandacht voor zowel individu als groep), vrijheid bieden met een prikkelend en gevarieerd aanbod, en intens spelen. Naast zijn positie van koepel van het speelpleinwerk is de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk ondertussen ook een expert geworden op het vlak van spelen. Het algemene doel kan worden omschreven als betere speelkansen in de vrije tijd van kinderen, waarbij de spreker ook verwijst naar het Kinderrechtenverdrag, dat het belang van het kind vooropstelt.

3. Kansen

In de conceptnota ziet de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk een pak kansen en een duidelijke band met de eigen visie. Zij vertrekt terecht vanuit artikel 31 van het Internationaal Verdrag over de Rechten van het Kind en het recente General Comment over het recht op vrije tijd, en op rust en ruimte om te spelen. Verder waardeert hij de afwezigheid van (in)formele leerdruk, de keuzevrijheid van kinderen om zelf te bepalen wat ze spelen en de sterke band met 'Vakantie? Op het speelplein!'.

Ook inclusie is aanwezig in de nota, waarbij de spreker vermeldt dat op dit moment 159 speelpleinwerkingen zich inclusief noemen en dus minstens die intentie hebben. Voor kinderen met een beperking werd de voorbije jaren sterk samengewerkt met de provinciebesturen. Omdat zij die rol in de toekomst niet meer zullen kunnen opnemen, wordt overlegd met de minister van Jeugd om deze ondersteuning op Vlaams niveau door te trekken. Niet minder dan twee vte van

de twintig medewerkers van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk zijn met inclusie bezig. Inclusie moet de standaardnorm worden voor elk speelpleinwerk.

In het onderzoek van Kind en Samenleving over speelpleinwerking, wordt gewezen op de hoge druk. Vrijwilligerswerk vereist (professionele) ondersteuning en coaching. Jongeren staan gemiddeld tot negen uur per dag op werkingen met gemiddeld honderd kinderen, waarna ze nog de voorbije dag moeten evalueren en de volgende voorbereiden. De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk wil dat niet zozeer beperken als wel in goede banen leiden.

Meer en meer werkingen zijn ook langer open en gaan in op de opvangnood, terwijl er steeds minder voor een halve dag kiezen. Meer dan 70 percent van de werkingen organiseert zelf voor- en naopvang, soms omdat samenwerking met andere initiatieven niet evident blijkt. De spreker onderstreept dat voor- en naopvang niet de kern van speelpleinwerk vormen en niet haar sterkte, wat hij formuleert als: "Wel opvangfunctie, geen opvanggarantie.". Een nieuw decreet kan wel zorgen voor sterkere samenwerking en verhoging van de kwaliteit van de opvang, als men erin slaagt de sterkte van het jeugdwerkgehalte van het speelpleinwerk te behouden.

4. Bedreigingen? Af te wachten...

Wat het overleg op lokaal niveau betreft, wijst *Jo Van den Bossche* erop dat jongeren betrekken vandaag moeilijk is en een inspanning vergt. De vergaderdynamiek in het jeugdwerk noemt hij van een ander kaliber dan die in de saaie lokale overlegplatforms van de kinderopvang. Aandacht voor voldoende jeugdwerkgehalte is wenselijk. Door zijn underdogpositie wordt speelpleinwerk ook niet altijd serieus genomen. De eigenheid van de verschillende werkvormen appreciëren biedt nochtans kansen.

Het referentiekader moet voldoende ruim zijn voor samenwerking met vrijwilligers en voor het leerproces van jongeren, die fouten moeten kunnen maken in een tijd waarin ouders een heel beschermende houding aannemen. De normering mag niet verhinderen dat speelkansen de kern blijven uitmaken.

Verder roept hij de vraag op naar de consequenties van de verdwijning van geoormerkte jeugdwerkmiddelen. De spreker vreest dat jeugdwerk voortaan specifieke doelen moet realiseren om lokale middelen te verwerven. In elk geval moet de toegankelijkheid van de speelpleinwerking behouden blijven, met de lage prijs en de openheid om de dag zelf in te schrijven als essentiële elementen. Hij vermeldt nogmaals dat daarvoor de nodige middelen uitgetrokken moeten worden op lokaal niveau.

5. Adviezen en suggesties

Het decreet moet de druk op speelpleinwerk verlichten. Voorbeelden van goede praktijken in die richting zijn: een halve of een hele dag speelpleinwerking (respectievelijk in deel- en hoofdgemeenten); speelpleinwerking van 's morgens vroeg tot 's avonds die samenwerkt met de buitenschoolse kinderopvang; doelgroepen splitsen (bijvoorbeeld kleuters of tieners); overleg en afstemming over vakantie-spreiding; speelmateriaal, speelgoed en locaties delen; gezamenlijke promotie; gemeenschappelijke vrijwilligers zich niet dubbel laten aanmelden en opleiden.

Verder is een platform voor ondersteuning van de lokale netwerken nodig, een functie die de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk thans al opneemt. De dienst wil betrokken worden in het verdere proces, bij de visievorming, als bewaker van het jeugdwerkgehalte en bij de lokale implementatie. Tot slot pleit hij nogmaals voor een regeling op maat van de kinderen.

XXII. Vragen van de leden

Lies Jans stelt vast dat de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk kansen ziet en pleit voor ruimte en flexibiliteit. Waarom is de lokale samenwerking in de voor- en naopvang zo moeilijk? Licht dat aan normen, regels of gebrek aan subsidies?

Elke Van den Brandt treedt bij dat ruimte nodig is om te mislukken, wat in de strenge normering binnen Welzijn niet altijd het geval is. Kwaliteit bewaken is nochtans belangrijk en veroorzaakt druk. Ziet de spreker dat vooral als kans of als bedreiging?

Jan Bertels vraagt of de spreker evoluties ziet in de regeldruk die de speelpleinwerking ondergaat vanwege overheid of ouders, en in de vraag naar opvang.

Tinne Rombouts herinnert eraan dat de Vlaamse Jeugdraad in zijn advies eens te meer zijn bezorgdheid formuleerde over de instrumentalisering van het jeugdwerk. Licht dat voor de speelpleinwerking, dat meer georganiseerd wordt in de vakanties, niet anders omdat de natuurlijke aansluiting verschillend is? Anderzijds wil ook zij wel de eigenheid van haar werkvorm behouden en niet dat de middelen gekoppeld worden aan opvangnormen. Wat moet aan de conceptnota veranderd worden om dat te versterken? Welke knelpunten zijn er nog in de lokale afstemming? Of volstaat de stimulering daarvan?

Bart Van Malderen informeert naar succesvolle rekrutering van monitoren buiten de vakantieperiodes. Wat zijn de voorwaarden daarvoor?

Jo Van den Bossche is tevreden dat de inbreng van het jeugdwerkelement erkend wordt en pleit ervoor dit te behouden in de verdere werkzaamheden. Hij bevestigt de druk op het jeugdwerk en op beleidsmakers om in te gaan op de opvangvraag. De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk zette al een campagne op om de eigenheid van de speelpleinwerking te onderstrepen. Net het jeugdwerkgehalte zorgt voor kwaliteit en de lokale uitbouw daarvan. Hij kent vele succesvolle lokale voorbeelden, met grote inzet van jeugddienstmedewerkers, ook buiten de zomervakantie. Het belangrijkste is dat men niet vergeet in te zetten op de ondersteuning van de jonge vrijwilligers. Laat de jeugddienst jeugddienst blijven, die kan en mag buiten het ambtelijk apparaat optreden en op jeugdwerkmethodiek inzetten.

Hij bevestigt verder de stijgende vraag naar opvang, maar zij is op zich niet nieuw, al neemt ze nog elke zomer toe. Zeker in gemeenten met een goed draaiende werking volgens de jeugdwerkmethodiek, vinden zeer veel ouders er een invulling van hun opvangnood in. Speelpleinwerking doet dat graag en verschilt daarin van andere werkvormen, merkt hij nogmaals op. Het is natuurlijk ook een gevolg van de vakantiewerking. De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk zit graag mee rond de tafel voor bovenlokaal overleg over normering of lokaal overleg over implementatie.

XXIII. Uiteenzetting door Lutgard Vrints, attaché studiedienst Gezinsbond

1. Vooraf

Lutgard Vrints deelt mee dat het vooral de opvangnood bij de gebruikers is die haar organisatie de voorbije jaren inspireerde om te vragen naar een decreet over opvang en vrije tijd, dat er gerust snel mag komen. Zij onderstreept dat kinderen initiatieven met kwaliteitsnormen als positiever ervaren, zoals uit een onderzoek van VBJK blijkt. Ze maken het onderscheid tussen Welzijn en vrije tijd niet. Ze willen niet meer kinderen per begeleider, ze willen begeleiders die meespelen,

rustmomenten en zorg als ze die nodig hebben, vaste begeleiders, en een ruim en gevarieerd aanbod.

De Gezinsbond waardeert dat de nota aan diverse adviesraden is voorgelegd en op grond daarvan bijgestuurd, mede op grond van zijn eigen opmerkingen in die raden. Zo houdt de recentste versie meer rekening met diverse gezinsvormen, een duidelijke plaats voor het recht op exclusieve opvang en het belang van toegankelijke opvang voor alle gezinnen.

2. Knelpunten

Een van de drie centrale doelstellingen blijft een knelpunt: lokale besturen moeten ernaar streven om zo veel als mogelijk voorrang te geven aan werkende ouders. Die formulering is veel beperkender dan het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters, dat niet werk hebben maar een traject naar werk als voorrangregel bevat. De zin in de conceptnota sluit mensen uit die een opleiding volgen, intensief solliciteren of assessments doen. Hij roept ook vragen op in het licht van mantelzorg en de gelijke toegang voor kinderen en ouders uit kwetsbare milieus. Minstens moet de definitie van werkende ouders ruimer geformuleerd worden. Het is trouwens vreemd dat een conceptnota die pleit voor een regelluw kader plots een dergelijke richtlijn aan de lokale besturen oplegt.

Een ander knelpunt is het ontbreken van kwaliteitsnormen. De Gezinsbond staat achter het concept van een referentiekader maar niet in alle omstandigheden en voor alle aspecten. Minstens in bepaalde opvangvormen, bijvoorbeeld waar men met professionals werkt, moet er een kindbegeleiderratio zijn en opleiding van de begeleiders. Zeker bij langdurige opvang van jonge kinderen is dit nodig.

Het volgende knelpunt is dat betaalbaarheid niet als doelstelling ingeschreven staat, in tegenstelling tot het voortraject. Nochtans kan toegankelijkheid niet zonder aandacht voor betaalbaarheid. De Gezinsbond vraagt inkomensgerelateerde tarieven voor opvang en vrije tijd, wat op verschillende manieren kan.

Verder mist de Gezinsbond een toereikend aanbod als doelstelling. Dat dit thans budgettair moeilijk is, sluit een groeipad niet uit zoals bij baby's en peuters. De Gezinsbond vraagt een recht op voor- en naschoolse opvang en in de vakantie voor ieder gezin die haar nodig heeft.

3. Uitbesteding aan lokale besturen

Uitbesteding aan lokale besturen is een goed uitgangspunt, omdat lokaal maatwerk veel kan betekenen om de behoeften te vervullen, maar zonder financiering en duidelijke normen qua dekking, betaalbaarheid en kwaliteit zal dat leiden tot een zeer ongelijk aanbod. Het is naïef om te denken dat er in elke gemeente vanzelf een goed aanbod zal komen. De Gezinsbond denkt dat oormerken volgens bepaalde kenmerken nodig zal zijn. Nu al zijn er problemen voor ouders wier kinderen in een andere gemeente of stad schoollopen dan die waar zij wonen. Het leggen van de regierol bij de lokale overheid zal dat nog doen toenemen, tenzij men de duidelijke regel invoert dat kinderen recht hebben op opvang in de gemeente waar ze schoollopen.

4. Inclusie, toegankelijkheid en kinderrechten

De Gezinsbond is blij dat inclusie, toegankelijkheid en kinderrechten zijn opgenomen als principes maar ze moeten ook waargemaakt worden. Hij is benieuwd naar de concrete invulling. De spreker formuleert een aantal suggesties. Ieder kind moet terechtkunnen in de opvang gekoppeld aan de school waar het schoolloopt, dus

ook kinderen die niet in de gemeente gedomicilieerd zijn en kinderen met een zorgbehoefte. Nood aan opvang is niet hetzelfde als een werkende ouder zijn. Het concept werkende ouders moet ruimer gedefinieerd worden dan al een baan hebben. De Gezinsbond wil ook een quotum voor voorrangsgroepen, naar analogie met de opvang van baby's en peuters, evenals normen met betrekking tot betaalbaarheid, kindbegeleiderratio en opleiding (sectoraal).

Een mix van leeftijden vindt de Gezinsbond te expliciet. Het genoemde onderzoek leert dat kinderen in een homogene leeftijdsgroep positiever zijn over hun opvang. Opnieuw contrasteert deze regel met het verdere pleidooi voor regelluwte.

5. Kernboodschap

De Gezinsbond wil garanties voor het recht op betaalbare, kwaliteitsvolle, inclusieve en toegankelijke opvang en vrije tijd van kinderen, voor ieder gezin dat er nood aan heeft. De spreker suggereert tot slot nogmaals de mogelijkheid van een groeipad.

XXIV. Vragen van de leden

Katrien Schryvers vraagt hoe de Gezinsbond het onderscheid maakt tussen korte en langdurige opvang, waarvoor ze het referentiekader niet voldoende acht en normen vraagt. Kan dat laatste ook op school? Welke aspecten moeten minimaal genormeerd worden? Moeten lokale besturen verplicht worden hun aanbod open te stellen voor kinderen uit andere gemeenten die bij hen schoollopen? Welke tarifiering stelt de Gezinsbond voor? Verder treedt ze bij dat de definitie van werkende ouders zeer strikt is en dat zich voor de totaliteit van de opvang een ruimere interpretatie opdringt.

Ook *Lies Jans* vindt dat de omschrijving 'werkende ouders' ruimer geïnterpreteerd moet kunnen worden, maar ze blijft er wel van overtuigd dat de grootste vraag naar opvang en vrije tijd uit die groep komt. Het is essentieel dat de combinatie van werk en gezin in de tekst blijft staan.

Hoe wil de Gezinsbond de opvangvormen met en zonder normering onderscheiden? Het lid wijst erop dat ook in langdurige opvang gewerkt wordt met vrijwilligers. Verder is ze ervan overtuigd dat men niet bang hoeft te zijn voor een ongelijk aanbod. Dat zal er altijd zijn vanwege de demografische en sociaalgeografische verschillen tussen gemeenten. Uitwerking op lokale maat vindt ze eerder een opportuniteit dan een gevaar.

Elke Van den Brandt is er wel van overtuigd dat ongelijke middelen en onduidelijke normering tot gevolg zullen hebben dat betaalbare, inclusieve opvang van goede kwaliteit onder druk komt te staan. Het lid vindt de uiteenlopende gezichtspunten van de verschillende gasten overigens niet onverzoenbaar, aangezien ze op hetzelfde doel gericht zijn.

Jan Bertels is voorstander van evenwicht tussen kwaliteitsnormering en ruimte voor speelkansen. Hij ziet evenmin een tegenstelling tussen jeugdwerk en welzijn. Ook hij vindt een ruimere interpretatie van werkende ouders absoluut nodig. Heeft de Gezinsbond de relatie tussen tarief en inkomen al berekend?

Bart Van Malderen vraagt aandacht voor het recht op betaalbare, kwaliteitsvolle, inclusieve en toegankelijke opvang en vrije tijd van kinderen, voor ieder gezin dat er nood aan heeft. Hij wijst op het mogelijke, cumulatieve effect van een tariefvoordeel voor eigen inwoners op grond van de gemeentelijke autonomie en de voorrang voor werkende ouders. Dat kan nefast zijn voor de participatie van nogal wat mensen. 'Iedereen die er nood aan heeft' moet men niet alleen zien vanuit

arbeidsperspectief maar ook vanuit de kinderen zelf. Participatie heeft ook een hoge pedagogische waarde.

Lutgard Vrints verwijst naar de bestaande goede praktijken, meer bepaald de normen die de VVSG toepast, zoals één begeleider voor veertien kinderen. Ook over het onderscheid tussen kort en lang, en tussen nest- en webfunctie bestaat al heel wat expertise in het werkveld. In dat laatste model wordt een nest geboden aan kinderen die jong zijn of een verhoogde zorgbehoefte hebben, dat samenwerkt met het ruimere web van lokale actoren, inclusief jeugdwerk.

De Gezinsbond wil in ieder geval dat elk kind dat in een school onderwijs volgt, ook recht heeft op de buitenschoolse opvang op of gekoppeld aan die school. Voor voor- en naschoolse opvang is dat gemakkelijk te realiseren door die verplichting op te leggen.

De Gezinsbond is soepel in zijn eisen op het vlak van infrastructuur, die niet het belangrijkste kwaliteitselement is. Belangrijker zijn de kindbegeleiderratio en de aanwezigheid van een rustplek voor jonge kinderen. Dat kan perfect in de schoolomgeving.

Voor de Gezinsbond blijft er een verschil tussen opvang en vrije tijd. Vormen van opvang die langdurig en systematisch zijn, zoals die in de IBO's, hebben meer normen nodig dan vakantieopvang of occasionele opvang. De Gezinsbond wil graag meewerken aan de concrete uitwerking van een dergelijk kader, en vindt het logisch dat speelpleinwerking of jeugdbeweging niet aan dezelfde normen hoeven te voldoen.

De Gezinsbond berekende de inkomensrelatie nog niet, maar ook hier bestaan goede praktijken op speelpleinen en bij IBO's, die met twee of drie inkomenscategorieën werken. Het moet zeker niet te veel rompslomp meebrengen.

XXV. Uiteenzetting door Hilde Linssen, stafmedewerker Netwerk tegen Armoede

1. Vertrekpunt nieuwe organisatie

Hilde Linssen legt uit dat haar organisatie een zeventigtal verenigingen vertegenwoordigt waar armen het woord nemen, in Vlaanderen en Brussel. Zij vroeg vooraf de overleggroepen Onderwijs, Cultuur, Sport en Vrije Tijd, en Gezin om goede en slechte ervaringen als illustratie en om aandachtspunten.

Het viel hun om te beginnen op dat de conceptnota uit een patstelling vertrekt. De ambities betreffen doelgroepen met heel diverse noden, van kwetsbare gezinnen tot werkende ouders, met de klemtoon op die laatste. De eerste maken op dit moment veel minder gebruik van het aanbod en de conceptnota ontbeert handvaten om dit recht te trekken. Op veel plaatsen moet men lang op voorhand en elektronisch inschrijven voor buitenschoolse kinderopvang, wat het gebruik bemoeilijkt voor kwetsbare gezinnen.

Dat de Antwerpse speelpleinwerking kinderen op verschillende plaatsen in de wijken oppikt en dat er per dag kan worden ingeschreven, waarderen ouders, maar men betreurt dat de dagprijs opgetrokken is tot 4 euro. Een moeder signaleert dat huiswerkbegeleiding op woensdagmiddag erg duur is en te druk. Een vader waardeert dat de jeugdbeweging zijn kinderen vanop school meenam naar een vriendjesdag als vrijblijvende kennismaking. Een andere moeder laat weten dat haar zoon van 13 jaar zijn motivatie om te basketten verloor omdat hij te oud was om met kleinere kinderen te sporten en niet goed genoeg voor zijn eigen

leeftijdscategorie. Deze verhalen illustreren de drempels in vrije tijd en opvang voor kinderen uit kwetsbare gezinnen.

2. Grote verschillen in toegankelijkheid

Het huidige landschap kent grote verschillen in toegankelijkheid. Het Netwerk tegen Armoede neemt graag de zeven b's van toegankelijkheid als uitgangspunt, waarbij naast aanbod, prijs en bruikbaarheid, vooral kwaliteit het verschil maakt. Daarop doet de spreekster enige suggesties op het vlak van respectievelijk inschrijvingen, financiële toegankelijkheid, profiel van de medewerkers en aanbod. Wat het eerste betreft, denkt het Netwerk tegen Armoede dat één loket geen wondermiddel is. Grote campagnes met folders en websites vormen evenmin de beste route om kwetsbare gezinnen naar het aanbod te leiden. In de toeleiding spelen hulpverleners, brugfiguren en tussenpersonen een rol. Een brede school met een ruim aanbod garandeert op zich niet dat kwetsbare gezinnen er gebruik van maken.

Inzake financiële toegankelijkheid kunnen heel wat lessen getrokken worden uit de onwenselijke evoluties in de voorschoolse kinderopvang, zoals bestellen is betalen en het optrekken van het laagste tarief. Het algemene systeem van de UiTPAS is wel een goed voorbeeld, dat zonder te stigmatiseren alle aanbieders doet nadenken over hun prijzenbeleid en toegankelijkheid. Er is ingezet op goede informatierichtlijnen over voorwaarden, prijzen, doelgroepen en aanbod.

3. Aandachtspunten bij de kwaliteit van het profiel van de medewerkers zijn inzicht in armoede en ouderbetrokkenheid

Wat het aanbod betreft, kan kennismaking zeker een opstap zijn. Ook ouderbetrokkenheid is een belangrijk aanknopingspunt, zoals goede voorbeelden in de voorschoolse opvang en elders leren. Het Netwerk tegen Armoede heeft wel voorbehoud bij de focus op de schoolomgeving. Wie zich daar niet welkom voelt of negatieve ervaringen heeft, zal immers niet geneigd zijn om er ook buiten de schooluren terecht te willen. In elk geval moet de keuzevrijheid te allen tijde centraal staan.

4. Vlaams kader

De spreker besluit dat het Netwerk tegen Armoede een Vlaams kader nodig vindt en wel in functie van de lokale regie. Het wil graag geoormerkte middelen en zeker criteria over wat ermee gedaan moet worden op het vlak van kwaliteit en toegankelijkheid. In elk geval moet worden vermeden dat elk niveau zijn eigen criteria voor sociale correcties uitwerkt.

XXVI. Vragen van de leden

Freya Saeys wil de veronderstelde nadruk op werkende ouders zeker niet omgooien door hen van de opvangmarkt te houden, want dan komen zij weer in de problemen omdat ze geen pensioen kunnen opbouwen. Ze is het wel eens dat folders duur zijn en weinig opbrengen. Hoe kan men jeugdorganisaties inzicht in armoede bijbrengen?

Katrien Schryvers erkent dat buitenschoolse opvang ook een sociale functie heeft. Als voorbeeld geeft ze de integratie van nieuwe gezinnen in landelijke, residentiële gemeenten en de moeilijkheid om hen in contact te houden met het Nederlands tijdens schoolvakanties. Ze beseft dat men dat niet met folders realiseert. Werkende mensen met een heel laag inkomen vormen een ander voorbeeld, net als de drempel van het vervoer naar kinderopvang. Aan de participatie van kwetsbare gezinnen moet actief gewerkt worden. Kan de regie door het lokale

bestuur, waardoor ook het OCMW en de sociale diensten betrokken zijn, op dat vlak winst opleveren?

Lies Jans is zich bewust dat ook met praktische zaken zoals inschrijven via de computer rekening moet worden gehouden. Klopt het dat het Netwerk tegen Armoede ook voordelen ziet in de decentralisering of blijft het huiverachtig? Verder wijst ze erop dat net door opvang en vrije tijd in de schoolomgeving te brengen, het beeld daarvan gunstig kan veranderen. Ziet het Netwerk tegen Armoede ook een plaats voor ouderbetrokkenheid op het niveau van het samenwerkingsverband of gaat het alleen om individuele begeleiding?

Elke Van den Brandt waardeert de constructieve suggesties. Het lid vindt de tegenstelling tussen sociale functies en werkende mensen vals. Bij die laatste zijn er evengoed met een armoederisico en er zijn ook ouders die hun kinderen naar initiatieven laten gaan om andere redenen dan alleen opvang. De sociale functie verdient altijd aandacht. Welke rol is die van taal daarin? Welke steden en gemeenten zijn voorbeelden van een goede aanpak op dit vlak?

Hilde Linssen verzekert dat zij de sociale behoefte niet wil plaatsen tegenover de opvangbehoeften van werkende ouders. Het is de conceptnota die van een dergelijke patstelling lijkt te vertrekken, maar zij wil die juist niet. Wel wil ze handvaten voor kwetsbare ouders, die thans te weinig van het aanbod gebruikmaken.

Inzicht in armoede bijbrengen is anders in elke sector. De ervaring van het Netwerk tegen Armoede daarmee varieert van vrije tijd, sport, jeugdwerk en speelpleinwerking tot cultuur. Blijvende inzet is aangewezen, aangezien er een groot verloop is bij de vrijwilligers. De omgang van 16-, 17-jarigen met jongeren uit kwetsbare groepen is immers niet evident, zeker niet in grootsteden. Op sommige plaatsen zet men daar al goed op in, op andere niet. Maar ook in de officiële buitenschoolse kinderopvang is dat belangrijk.

Ze bevestigt dat ze een rol weggelegd ziet voor alle tussenpersonen die kunnen helpen kwetsbare gezinnen het nut te laten inzien van vrije tijd en opvang voor kinderen. OCMW's horen daarbij, zolang ze geen verplichting opleggen, bijvoorbeeld als onderdeel van een begeleidingsplan. Men moet het vertrouwen van de gezinnen genieten.

Het Netwerk tegen Armoede ziet inderdaad de waarde van lokale regie, maar niet als dit betekent dat men alles vrij laat. In meer landelijke gemeenten moet men daarbij ook nadenken met meerdere gemeenten samen, ook over het vervoersaspect. Een kader is hoe dan ook een voorwaarde.

Ze is niet tegen de brede school, maar vraagt alleen aandacht voor de niet zo goede ervaringen die sommige kwetsbare gezinnen met scholen hebben. Men mag er niet van uitgaan dat de school voor iedereen vanzelf de beste plek is voor opvang en vrije tijd.

Ouderbetrokkenheid ziet ze zeker ook op structureel vlak. Verenigingen die met ouders of gezinnen met kwetsbare kinderen werken kunnen lokale besturen aandacht meegeven over drempels als inschrijving of vervoer. Ouders moeten mee kunnen vormgeven en op gezette tijden evalueren. Daarnaast is er natuurlijk de individuele, persoonlijke betrokkenheid.

Taal is niet als zodanig naar voren gekomen uit de overleggroepen, maar is voor mensen zonder papieren, vluchtelingen en mensen met een migratieachtergrond wel heel belangrijk.

Zij bevestigt het bestaan van goede voorbeelden van de inzet van lokale besturen bij speelpleinen en brede scholen, dikwijls met betrokkenheid van ervaringsdeskundigen, soms gedwongen door de hoge concentratie in bepaalde wijken van mensen die het moeilijk hebben. De context is erg belangrijk, met name de samenwerking met alle partners op het terrein.

XXVII. Uiteenzetting door Ilse Weeghmans, ondervoorzitter, en Gunter Naets, secretaris van de SAR WGG

1. Inleiding

Ilse Weeghmans deelt mee dat de SAR WGG tevreden is met de aandacht voor buitenschoolse kinderopvang die blijkt uit de conceptnota. De stroomlijning van de opvang en vrijetijdsbesteding van kinderen op lokaal niveau acht de raad belangrijk. Er is immers nood aan een structureel kader waarbinnen organisaties hun aanbod uitwerken en optimaliseren in overleg met de lokale partners. De SAR WGG is ook blij dat de Vlaamse Regering het debat met alle betrokkenen aangaat. Anderzijds is de conceptnota vaag en laat zij een aantal zaken onbenoemd. Vandaag reageert de spreker op die brede contouren, maar de raad wil ook in een volgend stadium mee reflecteren.

2. Brede reflectie

Naast de concrete organisatie van het opvang- en vrijetijdsaanbod is ook een brede reflectie wenselijk over hoe de maatschappelijke systemen onderwijs, arbeidsmarkt en gezinsleven georganiseerd en op elkaar afgestemd worden. Dat vraagstuk overschrijdt bij uitstek de beleidsdomeinen. De raad vindt het vreemd dat de conceptnota alleen uitgaat van de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Hij mist in de tekst een duidelijke omschrijving van wat de Vlaamse Regering onder opvang en vrijetijdsbesteding verstaat. Welke sectoren, initiatieven en actoren worden wel en niet gevat?

3. Doelstelling

De raad stelt vast dat de recentste conceptnota al rekening houdt met een door hem voorgestelde terminologische aanpassing. In de plaats van schoolkinderen, wordt terecht gesproken van de opvang en vrijetijdsbesteding van kinderen buiten de schooluren. In Vlaanderen bestaat immers geen schoolplicht, alleen leerplicht. Verder is naast de verwijzing naar kinderen als samenleving van de toekomst ook vermeld dat kinderen de samenleving van vandaag zijn met het recht op kwaliteitsvolle opvang en vrije tijd. Een derde opmerking van de raad waarmee werd rekening gehouden in de nieuwste versie is dat 'leren op succesvolle manier met elkaar omgaan' is aangepast in 'een respectvolle manier'.

Om de contradictie in de doelstellingen op te lossen tussen de bijzondere aandacht voor kinderen uit kwetsbare gezinnen enerzijds, en de voorrang aan werkende ouders anderzijds, bepleit de raad een universele benadering die uitgaat van het kind, los van de socio-economische situatie van het gezin. Uitbreidingsbeleid is absoluut nodig in het aanbod. Belangrijk is ook een evenwichtig afgewogen voorrangbeleid, waarbij ook deze spreker wijst op de domicilievoorwaarde, in het licht van bijvoorbeeld nieuw samengestelde gezinnen en verblijf bij grootouders tijdens de vakantie.

Inclusie moet een van de uitgangspunten zijn. Kinderen met een handicap of chronische ziekte moeten ook een plaats krijgen. In die context blijft ook een bovenlokaal aanbod nodig voor specifieke noden. Betaalbare en toegankelijke opvang en vrije tijd zijn voor de raad heel belangrijk, opdat ze sociale cohesie en gelijke kansen bevorderen. De Vlaamse overheid moet daarom een prijsbeleid,

inclusief een systeem van sociale tarieven, uitwerken voor toepassing op lokaal niveau.

4. Samenwerkingsverbanden

De conceptnota spreekt zich niet uit over wie kan en moet deelnemen aan de samenwerkingsverbanden. De raad is de mening toegedaan dat minstens erkende en gesubsidieerde opvangvoorzieningen en scholen betrokken moeten worden als partner. Onduidelijk blijft in welke mate sportfederaties en muziek-, ballet- en tekenacademies betrokken worden.

De keuze voor decentralisering naar de lokale besturen schept mogelijkheden voor een meer geïntegreerd beleid, maar betekent ook dat men een gelijke visie in heel Vlaanderen moet uittekenen in een decretaal kader. Wat de regierol betreft, drukt de raad de zorg uit dat de lange traditie van alle initiatiefnemers, ook de private, gehonoreerd blijft. Zij moeten de garantie krijgen dat ze kunnen blijven bestaan en financieel gevrijwaard blijven. Gelijkwaardigheid van de partners is cruciaal. Die kan best vertaald worden in voorwaarden waaraan de regisseur zich moet houden. In de nota ontbreekt een klachtenprocedure voor organisaties die onrechtmatig behandeld worden.

Onduidelijk blijft ook of de lokale besturen zelf initiatiefnemer kunnen blijven. De raad wil in elk geval dat de regierol zo onafhankelijk mogelijk wordt opgenomen. Transparante procedures zijn nodig, zeker bij uitbreiding van de middelen. Bij elke uitbreiding moet overlegd worden met alle partners in het samenwerkingsverband. De raad pleit voor een participatief regiemodel volgens de principes van corporate governance. De Vlaamse Regering moet werk maken van de verdere uitklaring van het begrip regie, de voorwaarden voor lokale besturen om de rol op te nemen, en de rol van het Lokaal Overleg Kinderopvang. Kan er een parallel overleg buitenschoolse kinderopvang zijn? Komt er een breder samenwerkingsverband? In elk geval moet de samenwerking efficiënt georganiseerd worden.

5. Referentiekader

De raad stelt vast dat de Vlaamse Regering de verantwoordelijkheid voor de organisatie naar de lokale besturen wenst over te hevelen zonder normen vast te leggen. Voor de raad is het belangrijk het evenwicht te bewaken tussen lokale autonomie en de gelijkberechtiging van elk kind in Vlaanderen. Hij mist een Vlaamse visie op buitenschoolse kinderopvang anno 2016 en pleit voor een referentiekader dat minder vrijblijvend is, met duidelijke doelstellingen, minimale kwaliteitseisen en een minimaal aanbod. Een gebrek aan normen of richtlijnen kan leiden tot stagnatie of afbouw van het aanbod, maar ook tot een te grote diversiteit in de kwaliteit. De raad vraagt daarom de actoren te betrekken bij de verdere uittekening.

De Vlaamse overheid moet garanties bieden voor kwaliteitsvol en voldoende opvang- en vrijetijdsaanbod, dat in elke gemeente van toepassing is. De raad vraagt dat Vlaamse vergunningsvoorwaarden blijven bestaan, eventueel per sector aangepast maar ook op elkaar afgestemd. Ze kunnen gaan over inclusie, sociale tarieven, participatie, capaciteit, medewerkersratio, kwaliteit en veiligheid. Er moet ook klaarheid komen over wie vergunt en over de vergunningsplicht zelf. Tot slot is ook de beoordeling van de kwaliteit op Vlaams niveau belangrijk.

6. Financiering

De capaciteit van buitenschoolse opvang blijft een probleem. Een financieel groeipad is noodzakelijk. De kosten daarvoor kunnen niet afgewenteld worden op de lokale initiatiefnemers en besturen. De opname van de regierol vereist bijkomende middelen. De raad vraagt tot slot dat de Vlaamse middelen voor buitenschoolse

kinderopvang en FCUD-middelen gefaseerd en geormerkt overgedragen worden. Het moet duidelijk zijn welke middelen uit Welzijn komen, welke uit Onderwijs, vrije tijd, Sport, Cultuur enzovoort.

XXVIII. Vragen van de leden

Freya Saeys wil weten op welk niveau men de klachtenprocedure ziet. Hoe verhoudt het pleidooi voor minimale, Vlaamse voorwaarden zich tot het vertrouwen in de gemeenten?

Lies Jans erkent dat er nog heel wat vragen zijn die beantwoord moeten worden en dat het onderwerp beleidsdomeinen overschrijdt. De noodzaak van bovenlokaal aanbod neemt zij mee, maar is volgens haar niet in tegenspraak met decentralisering. Verder stelt zij vast dat de raad zich erg terughoudend opstelt ten aanzien van de nieuwe manier van werken met lokale besturen als actor en regisseur, maar zelf wel participatieve regie naar voren schuift. Wat houdt dat juist in? Wil de raad minimale eisen per sector of een algemene ondergrens?

Ilse Weeghmans antwoordt dat de raad de klachtenprocedure op het niveau van het samenwerkingsverband situeert. Omdat de raad uitgaat van het recht van elk kind op betaalbare opvang van goede kwaliteit, mag de uitoefening daarvan niet afhangen van de gemeente waar men toevallig woont, maar is een gelijk minimumkader in heel Vlaanderen nodig.

Niet elke gemeente of stad kan een specifiek aanbod ontwikkelen voor kinderen met een handicap of chronische ziekte maar in de uitwerking van het aanbod kan men rekening houden met afspraken tussen samenwerkingsverbanden. Daarnaast moet men in het Vlaamse referentiekader ook rekening houden met extra inspanningen binnen het huidige aanbod.

Gunter Naets vult aan dat de raad niet tegen de toekenning van de regierol aan wie dan ook is, maar wel verwacht dat er net zoals in het bedrijfsleven duidelijkheid is over de rollen, de (klachten)procedures, de onafhankelijkheid en de transparantie. Bij uitbreiding moet iedereen in het proces van toewijzing betrokken worden.

XXIX. Uiteenzetting door Lieven Boeve, directeur-generaal, en Marc Van den Brande, stafmedewerker, Katholiek Onderwijs Vlaanderen

1. Buitenschoolse kinderopvang... op school

Lieven Boeve verwijst naar het advies van de Vlor waaraan het Katholiek Onderwijs een bijdrage heeft geleverd. De toelichting van het personeelsbeleid en van de concrete organisatie van de kinderopvang, twee elementen die minder aan bod gekomen zijn in het Vlor-advies, laat hij over aan de heer Van den Brande.

Marc Van den Brande begint met een anekdote. Het gebeurt geregeld dat directeurs van het basisonderwijs uit bed gebeld worden omdat ze de begeleider van de buitenschoolse kinderopvang moeten vervangen die er niet kan zijn vanaf zeven uur 's morgens. De begeleiders werken in preciaire statuten met een grote discontinuïteit.

Ouders verwachten veel van de basisschool, ook dat ze de kinderen opvangt voor en na de schooluren, tijdens de middagpauze en op woensdagnamiddag. Hoewel dat niet echt een opdracht is van de scholen, organiseert 85 percent van de scholen buitenschoolse kinderopvang. Ongeveer 10 percent organiseert zelfs opvang tijdens snipperdagen. Een leerkracht kan worden ingezet voor de opvang vijftien minuten voor en vijftien minuten na de schooluren. Voor de andere diensten die

worden aangeboden voor en na de schooluren zijn er geen middelen binnen het onderwijsbudget. De kosten moeten gefactureerd worden aan de gebruikers.

Onderzoek van Kind en Gezin uit de periode 2013-2014 toont aan dat buitenschoolse kinderopvang vooral op school georganiseerd wordt. Dat is de gemelde opvang. 46 percent van de begeleiders in de buitenschoolse kinderopvang zijn mensen die als ondersteunend personeel verbonden zijn aan de school. Soms gaat het zelfs om onderwijzend personeel, hoewel de opvang niet mag worden opgenomen in de functiebeschrijving. Hij veronderstelt dat het onderwijzend personeel daarvoor een bijkomende vergoeding krijgt.

2. Rol van de school erkennen

Katholiek Onderwijs Vlaanderen vraagt vooral dat de rol van de school in de opvang wordt erkend, maar moest vaststellen dat het woord 'school' zelfs niet voorkwam in de eerste conceptnota, waarover de Vlor eind september 2015 adviseerde. Men had het wel over het privéaanbod, maar dat woord heeft de connotatie van de profitsector. De nieuwe conceptnota is op dat punt echter licht gewijzigd. De scholen willen in de toekomst blijven tegemoetkomen aan de verwachtingen van de ouders. Daarom willen ze betrokken worden in de lokale organisatie van het aanbod. De conceptnota en het nieuwe decreet moeten die betrokkenheid van de scholen garanderen.

3. Vraagtekens bij de conceptnota

Katholiek Onderwijs Vlaanderen vindt het positief dat de conceptnota geen leeftijdsgrens bepaalt. Het vraagt wel aandacht voor de overstap van kinderen uit het buitengewoon onderwijs naar het gewone onderwijs, ten gevolge van het M-decreet. Op dit ogenblik heeft zelfs het buitengewoon onderwijs problemen om voor die kinderen een aangepaste opvang te organiseren. Hij vindt dat de internaten, die knowhow hebben over de opvang van die kinderen, waar mogelijk betrokken moeten worden in de lokale samenwerking over de buitenschoolse kinderopvang.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen vindt dat de regierol van de gemeenten moet worden uitgeklaard. Op dit ogenblik heeft de lokale overheid een regierol inzake het flankerend onderwijsbeleid, de buitenschoolse kinderopvang, vrije tijd, sport en cultuur. Wat zijn de modaliteiten van de lokale samenwerking? Hoe wil men een Vlaams referentiekader creëren waarin de lokale actoren hun taak kunnen opnemen? Op veel plaatsen is er momenteel een constructieve samenwerking met de gemeenten. Er zijn echter grote verschillen tussen de gemeenten in hun beleidsvoerend vermogen en hun financiële middelen. Er is een traditie van samenwerking, maar ook een traditie van concurrentie. Heel wat gemeenten bouwen vandaag hun opvang af als onderdeel van de sociale voordelen. Dat is ingegeven door budgettaire overwegingen.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen vraagt dat het geld dat bedoeld is voor kinderopvang, ook echt daarvoor gebruikt wordt. Het moet gaan om gekleurde middelen. De nota geeft geen indicaties over de kosten. De scholen kunnen op dat vlak in elk geval geen extra taken of kosten opnemen. De werkmiddelen van de scholen mogen niet worden afgewend voor de opvang van de kinderen in hun vrije tijd. Zonder bijkomende middelen zal het niet mogelijk zijn om de opvang te organiseren binnen een professioneel circuit. De scholen moeten blijven werken met vrijwilligers en met mensen in preciaire statuten. De conceptnota besteedt aandacht aan kansarme kinderen, maar verduidelijkt niet hoe dat in de praktijk kan worden aangepakt. In de voorschoolse kinderopvang wordt dat bijvoorbeeld gerealiseerd door inkomensgerelateerde bijdragen. Het middagtoezicht is inbegrepen in de sociale voordelen die omschreven worden in de regelgeving Flankerend

Onderwijsbeleid. De basisschool heeft daarvoor niet de nodige middelen. De factuur voor het middagtoezicht stijgt echter jaar na jaar. De pers omschrijft dat als de boterhammentaks.

Het kan niet de bedoeling zijn dat de werklast van het onderwijzend personeel door de nieuwe regeling van de buitenschoolse kinderopvang nog groter wordt. Onderwijzers zijn in de eerste plaats onderwijzers. Het schoolbestuur wil wel betrokken worden bij de aanstelling van het personeel. De buitenschoolse kinderopvang wordt namelijk vaak gepercipieerd als een onderdeel van de school. De scholen willen ook een rol spelen bij de professionalisering van de begeleiders. Vaak gaat het namelijk om mensen die weinig kansen hebben binnen het normale arbeidscircuit en die slechts gedurende korte periodes ingeschakeld worden binnen de buitenschoolse kinderopvang. Tegelijk kunnen ook de kinderverzorgsters zelden voltijds worden aangesteld. Zou het niet nuttig zijn om diezelfde mensen ook te kunnen inschakelen voor de kinderopvang? Dat zou consistent en aantrekkelijker werk mogelijk maken. Er wordt gevreesd dat de scholen voor nieuwe problemen zullen staan als de PWA-contracten in de toekomst in de tijd beperkt worden. Op dit ogenblik zorgen de PWA-contracten namelijk voor enige continuïteit waardoor men kan werken aan een vorm van professionalisering.

Politici spreken tegenwoordig vaak over de brede school. Op zich is dat een goed idee. Er moet echter wel een regeling zijn voor de gebruikskosten van de infrastructuur en voor het openen en sluiten van het gebouw. Het zou nuttig zijn als men de leegstaande kloosters die horen bij schoolgebouwen, zou kunnen gebruiken voor de opvang. Momenteel voldoen die echter niet aan de normen voor kinderopvang. In de eerste DBFM-contracten voor scholen is er geen sprake van de kinderopvang. Als deze scholen in de toekomst ook gebruikt worden voor kinderopvang, dan zal de beschikbaarheidsvergoeding stijgen. Er zijn ook verschillende normen voor het aantal vierkante meter per kind, de brandveiligheid, de deurbeveiliging en het personeel naargelang het gaat over Onderwijs of Welzijn. Er is nood aan afstemming. Dat mag men niet overlaten aan de plaatselijke regie. Op de noodzakelijke afstemming over de sociale voordelen gaat de spreker niet in.

4. Besluit

Katholiek Onderwijs Vlaanderen wil zeker meedenken. Het is voorstander van een generiek beleid waaraan men invulling kan geven op lokaal vlak. De scholen die een aanbod willen organiseren, moeten dat kunnen doen. Binnen de lokale context kan men er dan voor zorgen dat de opvang en de organisatie van de vrije tijd optimaal gebeurt. Het is belangrijk dat de opvang zo dicht mogelijk bij de school gebeurt, of in de school zelf. De regierol van de gemeenten moet duidelijk worden gedefinieerd. De buitenschoolse kinderopvang mag geen element worden van concurrentie tussen de scholen, zeker niet wanneer de gemeente zelf onderwijs organiseert. Daarom moet men voorkomen dat een en dezelfde persoon zowel instaat voor de organisatie van het gemeentelijk onderwijs als voor de regie van de buitenschoolse kinderopvang.

Misschien moet men een nieuw concept uitwerken voor de schooltijd, met een mix van leertijd, vrije tijd en ontspanning. De maatschappij en het onderwijs moeten zich aanpassen aan nieuwe uitdagingen en behoeften. Het zou goed zijn als de conceptnota en het nieuwe decreet daarvoor de nodige randvoorwaarden creëren.

XXX. Vragen van de leden

Lies Jans is tevreden dat Katholiek Onderwijs Vlaanderen wil blijven tegemoetkomen aan de verwachtingen van de ouders en dat het betrokken wil zijn bij de discussie over de buitenschoolse kinderopvang.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen heeft blijkbaar geen problemen met een regierol voor de lokale besturen. Het vraagt wel dat de rol van de lokale besturen als regisseur en als actor duidelijk omschreven wordt. Het vraagt ook garanties dat het onderwijs betrokken zal worden bij het lokaal overleg. Pleit Katholiek Onderwijs Vlaanderen voor de oprichting van een lokaal platform voor opvang en vrije tijd? Is het onderwijs daarbij een verplichte speler of moet iedere school daarover zelf kunnen beslissen?

De scholen willen meewerken, maar ze willen geen extra kosten. Bijkomende taken moeten vergoed worden. Op dit ogenblik organiseren de scholen het grootste deel van de opvang zonder daarvoor vergoed te worden. Is het de bedoeling dat er een vergoeding komt voor de huidige opvang of alleen voor wat daar nog bovenop zou komen?

De spreker wijst op de verschillen tussen Onderwijs en Welzijn inzake het normenkader. Hij acht een afstemming op Vlaams niveau noodzakelijk. Hoe gedetailleerd moet die normering zijn? Moet het alleen gaan om de basisnormen, of moet er ook afstemming zijn voor personeel, kwaliteit en infrastructuur?

Katrien Schryvers sluit zich aan bij de vragen van mevrouw Jans. Ze stelt vast dat de conceptnota alleen een kader biedt en dat er nog heel wat ruimte is voor de concrete invulling. De scholen spelen een belangrijke rol binnen de opvang. Zo helpen ze de ouders om werk en gezin op elkaar af te stemmen. De opvang heeft echter ook een opdracht voor kwetsbare kinderen. Op dat vlak leveren de IBO's goed werk, maar er zijn onvoldoende plaatsen voor elk kind. De vorm van de opvang hangt samen met de periode waarin men opvang nodig heeft. Het is bijvoorbeeld geen goed idee om kinderen voor of na de schooltijd slechts een kwartier naar een IBO te laten gaan.

De opvang wordt georganiseerd met ondersteunend personeel, binnen allerhande statuten. Soms worden er ook zogenaamde middagmoeders ingeschakeld. De opvang behoort inderdaad niet tot de opdracht van het onderwijzend personeel. Het werk binnen de opvang is echter moeilijk te combineren met een andere job. Misschien kan een nieuw kader meer mogelijkheden bieden om ook binnen de schooluren taken te verrichten voor de school. Wat houdt de scholen tegen om dat al te doen? Misschien het feit dat die mensen niet beschikken over de nodige diploma's of bekwaamheden? Men moet de knelpunten vooraf inventariseren en onderzoeken hoe eraan tegemoet te komen.

De kosten voor de opvang moeten aangerekend worden aan de gebruikers. In veel gevallen zijn er echter bijdrages van de gemeenten, in het kader van de regelgeving op de sociale voordelen. In hoeverre worden er in de scholen sociale tarieven gehanteerd? Hoe staat Katholiek Onderwijs Vlaanderen tegenover de regelgeving over de sociale voordelen, die een invloed heeft in de gemeenten die zelf onderwijs organiseren?

De scholen vragen dat het toekomstige decreet waarborgen bevat voor de participatie van de scholen op lokaal vlak. Daarover wil ze wat meer uitleg. Moeten de gemeenten verplicht worden om de scholen te betrekken in het samenwerkingsverband? Moeten de scholen verplicht worden om te participeren? De buitenschoolse kinderopvang moet ook openstaan voor kinderen met een beperking. Dat kan bepaalde aanpassingen vergen. Katholiek Onderwijs Vlaanderen stelt dat de buitenschoolse kinderopvang niet mag leiden tot bijkomende concurrentie tussen de scholen.

Elke Van den Brandt begrijpt dat leerkrachten pauze willen over de middag. Voor externe organisaties is het echter niet evident om de middagpauzes te organiseren. Dat is misschien een argument voor een grotere rol van de school. Katholiek

Onderwijs Vlaanderen wil ook graag betrokken zijn bij de aanwerving van het personeel. Eerdere sprekers benadrukten echter dat de buitenschoolse opvang vrije tijd moet zijn voor de kinderen en geen schooltijd. Hoe positioneert Katholiek Onderwijs Vlaanderen zich in dat debat? Zij vindt het onduidelijk waar de school eindigt en waar welzijn en vrije tijd beginnen.

Ze vindt dat de conceptnota onvoldoende oog heeft voor de gevolgen van het M-decreet. Het volstaat niet om te vermelden dat de buitenschoolse opvang inclusief moet zijn. Welke instrumenten zijn er nodig om de buitenschoolse opvang inclusief te maken?

Marc Van den Brande verduidelijkt de verwachtingen over de regierol. De conceptnota bevat een soort van kwaliteitskader. Daarbij gaat het over de betrokkenheid van de ouders maar niet over de betrokkenheid van de scholen. Hij vindt dat de gemeenten de scholen moeten betrekken maar dat de scholen niet verplicht mogen worden om daarop in te gaan. Een duidelijke rolverdeling tussen onderwijs en buitenschoolse kinderopvang zal zich manifesteren in decreten, besluiten, taken, functies en middelen.

De nieuwe regeling mag geen extra kosten meebrengen voor de scholen. De werkingsmiddelen van de scholen zijn immers bestemd voor de onderwijstaak. Dat is opgenomen in het decreet van 4 juli 2008 betreffende de werkingsbudgetten in het secundair onderwijs en tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 wat de werkingsbudgetten betreft. Daarom vragen de scholen een vergoeding voor de andere dienstverlening die wordt verwacht door de ouders. De zogenaamde boterhammentaks van 30 cent tot 1 euro per middag heeft te maken met het feit dat de scholen niet rondkomen met de bijdrage die ze van de gemeenten krijgen voor het middagtoezicht.

Ook op andere vlakken is er een afstemming nodig tussen Onderwijs en Welzijn, bijvoorbeeld inzake de kwaliteitsnormen. Voor de buitenschoolse kinderopvang moet er een personeelsbezetting zijn van één begeleider voor veertien kinderen, tegen één op achttien voor het kleuteronderwijs. Om die reden hebben sommige scholen hun opvang trouwens niet gemeld. Voor korte periodes van een kwartier of een halfuur vindt hij die personeelsnormen minder relevant. Daarnaast zijn er andere normen zoals de geluidsnormen of het aantal vierkante meter per kind. Als men een brede school wil, dan zal men de onderwijsnormen moeten verbreden of de welzijnsnormen inperken.

Hij beaamt dat de conceptnota momenteel de nodige openheid biedt om in te gaan op vragen van de scholen. Het lokale overleg kan daarop het best een antwoord bieden. Hij heeft vooral willen benadrukken dat het niet opgaat om een ambitieuze conceptnota te schrijven over de toekomst van de buitenschoolse kinderopvang zonder rekening te houden met de inbreng van de scholen. Meer dan 80 percent van de opvang gebeurt vandaag op school.

Hij heeft gezegd dat een nieuw kader mogelijkheden kan bieden voor het personeel. Katholiek Onderwijs Vlaanderen tilt zwaar aan de problematiek van de PWA'ers. Het formuleert ook een voorstel over de kinderverzorgsters. Momenteel zou men de middelen van het lokaal overleg of de Tivoli-middelen kunnen gebruiken om een aantal uren kinderverzorgster bij te kopen voor de opvang. Statutair kan men de kinderverzorgsters echter niet inzetten voor de opvang. Binnen de Vlor merken de vakbonden op dat dit niet de taak is van de kinderverzorgsters. Hij denkt dat een meer consistent personeelsbeleid mogelijk is.

De grens tussen onderwijs en vrije tijd is eigenlijk duidelijk. De schooltijd stopt als de lessen eindigen. De beroepskrachten helpen de overgang maken. De ouders vragen echter niet alleen om opvang, maar ook om huiswerkbegeleiding. Dat kan

men niet verwachten van de huidige PWA'ers. Die maatschappelijke discussie kan worden gevoerd in het Vlaams Parlement.

Hij heeft geen pasklaar antwoord op de vragen over het M-decreet. Type 1 en type 8 moeten nauwer aansluiten bij de gewone scholen. Dat zal ook repercussies hebben voor de kinderopvang. Binnen de schooluren gebeuren er nu al bepaalde aanpassingen. Soms wordt de speeltijd anders ingericht voor kinderen met ASS. Voor de opvang kan men gelijkaardige oplossingen uitwerken.

De decretale regels voor de sociale voordelen hebben veel problemen van concurrentie tussen scholen opgelost. De gemeenten die voordelen toekennen aan de gemeentescholen, moeten dat doen voor alle scholen. De gemeenten zonder eigen onderwijs zijn daar echter vrij in. Daar kunnen de scholen alleen langs politieke weg aandringen op een tegemoetkoming via de zogenaamde andere voordelen. Hij pleit voor een aanpassing van het Schoolpact aan de situatie van deze tijd. Concurrentie tussen de scholen op basis van het opvangaanbod moet zeker voorkomen worden.

XXXI. Uiteenzetting door Patriek Delbaere, algemeen directeur OVSG

1. Appreciatie

Patriek Delbaere merkt op dat de standpunten van OVSG gelijkenissen vertonen met die van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Dat begint met de appreciatie van de conceptnota. De nota is open, biedt nog ruimte voor overleg en voor gesprek, en gelooft in de kansen voor een zinvolle en kwalitatieve opvang buiten de schooluren. Katholiek Onderwijs Vlaanderen heeft het ook al gehad over het grote maatschappelijke belang van de opvang. De wijzigingen die zijn doorgevoerd tussen de eerste en de tweede conceptnota zijn een erkenning van de rol van het onderwijs in deze opdracht.

2. Positie gemeente

De gemeente kan optreden als actor maar ook als regisseur. Soms helpt de gemeente om aanbod te creëren. Dat is een pertinente problematiek in het onderwijs. De gemeente speelt ook een rol in het bewaken van de kwaliteit en van de gelijke kansen. Met het toekennen van sociale voordelen kunnen de gemeenten invloed hebben op de tarieven en kunnen ze de bijdrage van de ouders zo laag mogelijk houden. Het is belangrijk dat de rol als actor binnen het onderwijs niet in strijd is met de rol als regisseur. Daarom moet daarover transparantie worden gegeven aan alle onderwijsverstrekkers.

Ook binnen de buitenschoolse kinderopvang kan de gemeente optreden als actor of als regisseur. Gemeenten kunnen een IBO oprichten. Via het lokaal overleg zijn ze echter ook betrokken als regisseur.

Het particularisme van de sociale voordelen dateert uit een andere tijd. Dat instrument is geconcipieerd om concurrentie te vermijden. Het kan echter ook gebruikt worden om regisseur te zijn in de goede betekenis van het woord.

3. Het gemeentelijk onderwijs in cijfers

234 gemeenten richten basisonderwijs in, met inbegrip van de VGC en van de scholen van het buitengewoon basisonderwijs. Het gaat om 155.000 leerlingen. Er zijn echter slechts 164 IBO's in Vlaanderen. Een op vijf leerlingen wordt opgevangen in erkende of gesubsidieerde instellingen. 160.000 leerlingen worden opgevangen in gemelde opvang. Ruim 60 percent van die plaatsen wordt gecreëerd door de scholen. Het gaat om ongeveer 100.000 plaatsen.

4. Sociale voordelen in cijfers

De bijdrage van de gemeenten met basisscholen voor het ochtend- en avondtoezicht is beperkt. Slechts een op de drie inrichters van onderwijs geeft een sociaal voordeel.

5. Standpunten

5.1. Vlor-advies

OVSG onderschrijft het Vlor-advies. Men moet rekening houden met het huidige engagement van de scholen voor de opvang. Een kwartier voor en een kwartier na de schooluren is er toezicht dat gedragen wordt door het onderwijs. Er is ook een kleine bijdrage aan het middagtoezicht. Het onderwijs heeft geen decretale opdracht om op dat vlak op te treden. Het beschikt ook niet over middelen daarvoor. De maatschappelijke verwachtingen worden echter in grote mate ingevuld door het onderwijs. De scholen zorgen immers voor 80 percent van de opvangplaatsen. OVSG onderschrijft ook de stelling van het Vlor-advies dat de opvang van de kinderen buiten de schooltijd een gedeelde verantwoordelijkheid is van diverse beleidsdomeinen. OVSG onderschrijft ook de drie niveaus. Daarmee wordt verwezen naar de rechten van het kind. Het Vlor-advies vraagt dat Onderwijs als gesprekspartner wordt erkend in de verdere uitrol van deze conceptnota.

5.2. Rol van Onderwijs

De scholen moeten voldoen aan grote maatschappelijke verwachtingen. De scholen zouden zich moeten verbreden zodat er ruimte is voor een aanbod aan sport, cultuur, vrije tijd en deeltijds kunstonderwijs. Ze moeten ook kwaliteit bieden. Zo zijn er vragen over het aantal kinderen per begeleider. Ook de betaalbaarheid is een uitdaging, want de prijs van de kinderopvang wordt niet opgenomen in de maximumfactuur. De schoolinfrastructuur wordt gebruikt voor de opvang, maar de scholen krijgen daar geen infrastructuur- of werkingsmiddelen voor. Dat kwam ook aan bod in de discussie over de beschikbaarheidsvergoeding voor de scholen van morgen. Er moeten ook materialen aanwezig zijn voor de kinderen. Binnen de discussie over de beleids- en beheerscyclus moeten de gemeenten hun kosten duidelijk in kaart brengen. Daaruit blijkt dat een groot deel van de kosten van het onderwijs te maken hebben met buitenschoolse activiteiten.

OVSG vraagt net als Katholiek Onderwijs Vlaanderen een erkenning van de rol van het onderwijs. Als er in de school een goede opvang kan worden gerealiseerd, dan hoeven de kinderen zich niet te verplaatsen. Dat is een goede zaak. OVSG vraagt wel voldoende middelen voor een kwaliteitsvolle opvang. Die middelen zijn er momenteel niet. Tot nog toe zijn het de ouders, de gemeenten of bepaalde andere instanties die voor de nodige middelen zorgen. OVSG vraagt ook een regelgevend kader voor de begeleiders. Momenteel werken die vaak in preciaire statuten. Tot nog toe is het niet mogelijk om gediplomeerde begeleiders in te zetten. Dat is nochtans belangrijk om een goede kwaliteit te garanderen. Katholiek Onderwijs Vlaanderen heeft voorgesteld om de kinderverzorgsters die toch aanwezig zijn in de scholen, in te zetten voor de opvang. Het heeft ook opgemerkt dat de PWA'ers misschien onder druk zullen komen te staan. OVSG sluit zich aan bij de vraag naar een regelgevend kader voor het multifunctioneel gebruik van gebouwen. Ook de VVSG heeft daar al om gevraagd. De tegenstrijdigheid tussen bepaalde normen is al aan bod gekomen. OVSG wil ook voorkomen dat het aanbieden van opvang op school een middel wordt om concurrentie te creëren tussen de netten. De onderwijskoepels willen dat niet laten escaleren.

5.3. Bestuurlijk model

Binnen een integraal beleid kunnen het gemeentelijke en het intergemeentelijke niveau een belangrijke regierol spelen. Dan is er wel een regelgevend kader nodig voor veiligheid, kwaliteit en toegankelijkheid. De normen moeten minimaal zijn, realistisch en betaalbaar. Men zou een beter statuut moeten uitwerken voor de begeleiders. Zij zijn immers de belangrijkste kwaliteitsbepalende factor voor de opvang.

OVSG stelt vast dat de situaties waarin de buitenschoolse kinderopvang georganiseerd wordt heel divers zijn. Dat heeft te maken met de beschikbaarheid van een IBO, de geschiktheid van de onderwijsinfrastructuur voor de opvang en het bestaan van een of andere vorm van samenwerking. Dat kan men niet vatten in regelgeving zonder het risico te lopen op een vermindering van het aantal opvangplaatsen. Daarom pleit OVSG voor autonomie, voor een beleid op basis van de lokale context en van lokaal overleg. Het pleit ook voor de nodige overgangsmaatregelen.

5.4. Multifunctioneel gebruik gebouwen

VVSG en OVSG pleiten voor de nodige reflectie over investeringen in de publieke ruimte. Als de schoolinfrastructuur buiten de schooltijd gebruikt wordt voor buitenschoolse kinderopvang, dan moeten de tegenstrijdige bepalingen over normering en subsidiëring in kaart worden gebracht en, in de mate van het mogelijke, weggewerkt.

5.5. Rol deeltijds kunstonderwijs

OVSG pleit voor een brede scoop voor de buitenschoolse kinderopvang. Daarbij wil hij ook het deeltijds kunstonderwijs onder de aandacht brengen. Er zijn 272 gemeenten met een officieel aanbod aan deeltijds kunstonderwijs. Het moet mogelijk zijn om dit mee te nemen in de buitenschoolse kinderopvang.

XXXII. Vragen van de leden

Elke Van den Brandt zoomt in op de Brusselse context. Kan men de VGC aanduiden als gemeentelijke overheid in het kader van de buitenschoolse kinderopvang in Brussel of is er een apart kader nodig? Sommige Brusselse gemeenten hebben een Nederlandstalige en een Franstalige gemeenteschool op dezelfde campus. Kan dat opportuniteiten bieden voor samenwerking met de Franse Gemeenschap? Biedt de huidige werking bepaalde kansen of worden er kansen gemist?

Moeten er bepaalde randvoorwaarden vervuld zijn om inclusie waar te maken in de buitenschoolse opvang? Zo ja, wat zijn die randvoorwaarden? Hoe breed moet de rol van het onderwijs zijn binnen de kinderopvang? Hoe kan men de opportuniteiten van onderwijs benutten en tegelijkertijd de kracht van vrije tijd voor kinderen bewaren?

Lies Jans stelt vast dat dezelfde knelpunten steeds weer terugkeren. OVSG vraagt een regelgevend kader voor de begeleiders en voor het multifunctioneel gebruik van gebouwen. De sectoren jeugd en vrije tijd nemen het tegenovergestelde standpunt in. Ze waarschuwen voor een te gedetailleerde regelgeving. OVSG geeft toe dat het de huidige norm van een begeleider voor achttien leerlingen momenteel niet haalt. Daarom vraagt ze zich af of men niet wat flexibeler moet zijn.

Er zijn al heel wat gemeentescholen die opvang aanbieden en die samenwerken met de sportzaal voor de sportactiviteiten. Welk percentage van de gemeentescholen hanteert al het principe van de brede school?

Wat zijn de knelpunten binnen het toekomstige decreet voor het deeltijds kunstonderwijs, in relatie tot de conceptnota opvang en vrije tijd?

Bart Van Malderen merkt op dat er in decreten bijna altijd sprake is van een overgangperiode. Wat is volgens OVSG een realistische overgangperiode? Wat zijn de kritische factoren om de overgang binnen die periode te realiseren?

Patriek Delbaere antwoordt dat de VGC in Brussel middelen ter beschikking stelt voor het flankerend beleid. Het brengt de scholen van het Nederlandstalig onderwijs ook samen, over alle netten heen. De VGC heeft ook een voorzet gegeven voor het realiseren van de brede school, met middelen en met het infrastructuurplan. Voor het deeltijds kunstonderwijs werken alle scholen van het Nederlandstalige onderwijs netoverschrijdend samen om een binding te realiseren met het dagonderwijs. Hij heeft geen zicht op de eventuele samenwerking met het Franstalig onderwijs.

Als kinderen overstappen van het buitengewoon naar het gewoon onderwijs, dan moeten ze daar ook een plaats kunnen krijgen in de opvang. Het personeel van de opvang moet voldoende competent zijn om met deze problematieken om te gaan. Het kan bijvoorbeeld gaan om een kind dat agressief gedrag vertoont of om een in zichzelf gekeerd kind. Voor kinderen met een motorische beperking zal men misschien ook de infrastructuur moeten aanpassen. Hij denkt dat het in elk geval een goede zaak is dat die kinderen niet meer zo lang op de schoolbus moeten zitten.

De verhouding tussen onderwijs en vrije tijd vergt een breed maatschappelijk debat. De wetgeving bakent de school en de vrije tijd wel duidelijk af. De schooltijd loopt af een kwartier na de laatste lestijd. Daarna mag het onderwijzend personeel niet meer ingeschakeld worden voor andere taken. Dat systeem dateert uit 1984. Misschien moeten de grendels in die regelgeving aangepast worden. Veel leerkrachten voelen zich overbevraagd.

OVSG vraagt niet meer regelgeving. Het vraagt een regelgevend kader met minimumnormen om te voorkomen dat de verschillen te groot worden. Een te gedetailleerde regelgeving zou het initiatief kunnen afremmen. Er is wel een overgangperiode nodig.

Hij weet niet hoeveel gemeentescholen er momenteel al de principes van de brede school toepassen. De definitie van brede school is trouwens niet zo duidelijk. Het kan gaan om het openstellen van de school voor deeltijds kunstonderwijs, voor verenigingen of voor de speelpleinwerking. Deze zaken bestonden echter al toen de term brede school nog niet was uitgevonden. Hijzelf omschrijft de verbreding van de school als het inzetten van de schoolinfrastructuur en de schoolruimte voor ander gebruik. In Brussel heeft de VGC een aantal initiatieven genomen. Er zijn ook andere steden en gemeenten die daar werk van maken.

In voorbereiding op het nieuwe decreet voor het deeltijds kunstonderwijs is er een conceptnota uitgewerkt die vertrekt van de visie dat buitenschoolse kinderopvang een vorm van onderwijs is die naschools wordt aangeboden. Hij vindt dat het deeltijds kunstonderwijs een plaats moet krijgen binnen de intersectorale aanpak van de buitenschoolse kinderopvang. Het deeltijds kunstonderwijs wordt soms georganiseerd in de infrastructuur van de dagschool. Het is belangrijk om die verbindingen te behouden en waar mogelijk te versterken.

De conceptnota wijst op de noodzaak van een overgangperiode. Het gaat immers om verschillende beleidsdomeinen, elk met een eigen regelgeving. Ook de omstandigheden op het terrein zijn verschillend. Bij de concretisering van de conceptnota zal men moeten aantonen hoeveel tijd er nodig is om dat te laten slagen. De beschikbare financiële middelen, de kwaliteitseisen aan het personeel,

de arbeidsvoorwaarden en het uitklaren van de regiefunctie zullen daarbij de kritische succesfactoren zijn.

XXXIII. Uiteenzetting door Marc Smets, afdelingshoofd Onderwijsorganisatie en -personeel, GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

1. Algemene principes

Marc Smets brengt in herinnering dat GO! in zijn memorandum voor de periode 2014-2019 de nodige aandacht heeft gegeven aan de buitenschoolse kinderopvang. GO! kan zich aansluiten bij het advies van de Vlor en bij de standpunten van de andere onderwijsnetten. Hij zal wel een paar eigen klemtonen van GO! verwoorden.

De buitenschoolse kinderopvang is belangrijk voor het onderwijs. Door het ontbreken van een voldoende ruim kader voor opvang wordt het grootste deel van de buitenschoolse opvang in de praktijk immers gerealiseerd door de scholen. Vaak gebeurt dat niet op een ideale manier. Er zijn namelijk onvoldoende financiële middelen voor een kwalitatieve opvang. Veel hangt af van de creativiteit van de directeur. Er is ook geen gepaste personeelsformatie: de scholen moeten werken met PWA'ers en vrijwilligers. Hij vraagt zich af hoe men in de toekomst zal omgaan met PWA'ers.

GO! heeft goede ervaring met de organisatie van de kinderopvang vanuit de gemeente. Dat is echter afhankelijk van de politieke wil van de gemeente. GO! vraagt dat dit veralgemeend wordt. Alle scholen in de gemeente zouden daarbij betrokken moeten worden, los van het onderwijsnet waartoe ze behoren. Op dit ogenblik beperkt de buitenschoolse kinderopvang zich doorgaans tot het basis-onderwijs. GO! vraagt dat de opvang zich zou richten tot kinderen tot en met de eerste graad van het secundair onderwijs of tot en met 14 jaar.

2. Opmerkingen bij de conceptnota

De conceptnota gaat uit van de brede open school. Ook GO! stimuleert zijn scholen in die richting. Hij vindt dat de brug tussen Onderwijs en Welzijn veel explicieter moet worden dan in de conceptnota. De fysieke norm voor schoolgebouwen is binnen GO! bijvoorbeeld gebonden aan het aantal leerlingen. Het is niet mogelijk om een ruimte bij te bouwen om de kinderopvang op een ordentelijke manier te organiseren.

Sommige elementen van de conceptnota blijven heel vaag. Hij denkt dat er minimumnormen nodig zijn voor de inhoud van de opvang. De conceptnota spreekt over een web- en een nestfunctie. De nestfunctie betekent dat men de kinderen een warm nest wil bieden. De webfunctie heeft betrekking op het leggen van contacten om het vrijetijdsaanbod te organiseren. Als de gemeenten hun regierol goed opnemen, moet dat realiseerbaar zijn. Ook de personeelsomkadering dient genormeerd te worden. Nu worden er vaak PWA'ers en vrijwilligers ingeschakeld. Deze mensen hebben echter niet altijd de nodige pedagogische kwaliteiten.

De afbakening van de regierol van de gemeente blijft volgens GO! te vaag. GO! heeft de indruk dat het flankerend onderwijsbeleid soms explicieter wordt als de gemeente zelf geen onderwijs organiseert. Dan bekijkt men alle netten op dezelfde manier en dan is er soms een grotere focus op de buitenschoolse kinderopvang. De invulling van de sociale voordelen is niet in elke gemeente even transparant. Daarom denkt GO! dat de aangekondigde financiering van de gemeenten gekleurd moet worden.

De conceptnota vermeldt het belang van de opvang voor werkende ouders, maar is minder duidelijk over de rol die de opvang moet vervullen voor kwetsbare gezinnen. Dat geldt zeker voor het vrijetijdsaanbod.

De conceptnota is ook onduidelijk over het kwaliteitskader en over de controle daarop. Is dat een verantwoordelijkheid van Onderwijs, van Welzijn of van beide? Zal alle opvang erkend moeten worden en zo ja, door wie? Wat is de relatie met het bestaande opvangaanbod in de multifunctionele centra, gesubsidieerd door Welzijn? De sociale voordelen zullen daarbij verder uitgeklaard moeten worden. Men zal ook gestalte moeten geven aan het flankerend onderwijsbeleid.

De conceptnota zegt dat de IBO's in de overgangsperiode verder gesubsidieerd zullen worden. Er wordt echter geen tegemoetkoming in het vooruitzicht gesteld voor de scholen. Daarom vindt GO! dat de overgangsperiode zo kort mogelijk gehouden moet worden. Hij vreest namelijk dat sommige scholen de opvang zullen afbouwen vanwege het ontbreken van een financieel kader.

XXXIV. Uiteenzetting door Herman Van Driessche, algemeen directeur, Stichting Vlaamse Schoolsport

Herman Van Driessche brengt in herinnering dat zijn organisatie, die onderwijsgericht is, kinderen en jongeren meer wil laten bewegen, spelen en sporten. De stichting werkt samen met alle onderwijskoepels en met alle Nederlandstalige scholen van Vlaanderen en Brussel. Het is de bedoeling om voor de leerlingen een brug te leggen met de sportieve vrije tijd. Ondanks die sterke link met Onderwijs is de stichting niet bevoegd voor de lessen lichamelijke opvoeding. De stichting werkt aanvullend, maar baseert zich op dezelfde pedagogische principes en inhouden.

1. Uitgangspunten

De opvang mag geen bijkomend lesmoment zijn. De kinderen en de jongeren moeten vrij kunnen bewegen en spelen, en spontane leermomenten moeten mogelijk zijn.

2. Krachtlijnen

De conceptnota wil uitgaan van een samenwerkingsverband. De stichting kan dat onderschrijven. Dat samenwerkingsverband is echter niet gemakkelijk af te bakenen omdat er zoveel betrokken instanties zijn. Men moet openstaan voor de diverse betrokkenen met hun eigen aandachtspunten. Alle leerlingen moeten kansen krijgen. De kinderen en hun ouders moeten voldoende keuzemogelijkheden hebben.

3. Aanbod Stichting Vlaamse Schoolsport

Een groot deel van de opvang wordt georganiseerd door de scholen. De stichting probeert de scholen te ondersteunen bij het invullen van die opvangtijd. Met het beleidsinstrument 'Sport beweegt je school' probeert de stichting de scholen te stimuleren tot meer beweging en sport, en dat gedurende de hele schooldag door het ontwikkelen van een bewegings- en sportbeleid. Voor, tijdens, tussen en na de lestijden liggen er kansen om kinderen meer te laten bewegen, spelen en sporten. Het moment onmiddellijk na de lessen is meegenomen in de werking van de stichting.

De Stichting Vlaamse Schoolsport speelt ook een belangrijke rol in de sportieve vrijetijdsbesteding van leerlingen. Dat gaat uit van het principe van samenwerking. De stichting probeert een lokale werking op te zetten in samenwerking met de gemeentelijke sportdienst en de lokale sportclubs. Deze activiteiten spelen zich

voornamelijk af op woensdagnamiddag. Dat is de kernwerking, waarbij elke provincie ingedeeld is in een aantal kernen op basis van 10 tot 20 scholen per kern. Soms werken verschillende gemeenten samen binnen eenzelfde kern, vooral voor het secundair onderwijs. Dat is afhankelijk van het aantal betrokken scholen.

Voor het moment aansluitend bij de lesuren werden er drie verschillende methodieken ontwikkeld. Sportsnack en de SNS-pas worden georganiseerd in samenwerking met Sport Vlaanderen. Daarvoor wordt het Follo-project benut. Die leerkrachten zijn goed geplaatst voor een pedagogische begeleidingsrol. Vandaag wordt deze opdracht vervuld door 32 halftijdse leerkrachten. Men zou echter meer mogelijkheden kunnen creëren door het volume van de opdracht te variëren. De methodiek van Sportsnack is bedoeld voor kinderen van het lager onderwijs. Dat gebeurt in samenwerking met sportclubs of met de gemeentelijke sportdienst. Aansluitend op de lestijden worden er sportieve en speelse sessies aangeboden aan de kinderen die daarvoor kiezen. Die methodiek wordt al in honderd Vlaamse gemeenten toegepast. De school kan beslissen of ze meedoet of niet. Een pijnpunt is het vinden van voldoende lesgevers.

De SNS-pas is een vergelijkbaar project voor het secundair onderwijs. De leerlingen kopen een SNS-pas en daarmee kunnen ze zoveel sporten als ze zelf willen (afhankelijk van het aanbod). Elke dag van de week is er een aanbod. Er zijn verschillende sportmogelijkheden en de leerlingen kiezen zelf wanneer ze daarop ingaan. Dat speelt in op de zapcultuur van de jongeren, maar vooral op hun gevoel van keuzevrijheid en drang naar zelfstandigheid. De duurzaamheid is beperkt omdat sommige jongeren onvoldoende regelmatig sporten. Het is echter een stimulans om vaker te sporten, want de pas wordt financieel interessanter naarmate men er vaker gebruik van maakt. Dat is ook een argument voor de ouders.

In samenwerking met VIGeZ heeft de stichting ook een project uitgewerkt dat specifiek gericht is op de opvang van het lager onderwijs. De stichting biedt vormingen aan voor begeleiders, met tips om kinderen te stimuleren om te gaan spelen. Er zijn ook spelfiches. De begeleiders van de opvang zijn vaak onvoldoende pedagogisch geschoold. Ze zijn terughoudend om kinderen te laten bewegen omdat ze het veiliger vinden als ze op een stoel blijven zitten. Als de kinderen eenmaal aan het spelen zijn, organiseren ze het spel zelf wel verder. Dan wordt de rol van de begeleider minder belangrijk.

Men moet een goed regelgevend kader uitwerken dat een flexibele personeelsinzet mogelijk maakt. Als de rol van het onderwijs bestendigd of uitgebreid wordt, dan moet men daarvoor ook de nodige middelen uittrekken.

XXXV. Vragen van de leden

Bert Moyaers begrijpt dat er 32 Follo-leerkrachten zijn, die echter vrij ongelijkmatig verdeeld zijn over Vlaanderen. In Limburg zijn er bijvoorbeeld slechts twee Follo-leerkrachten. Ook voor de Sportsnack en voor de SNS-pas loopt Limburg achter op de andere provincies. Hoe is dat te verklaren? Hoe kan men daaraan remediëren?

Lies Jans wil weten hoe de kernwerking van de Stichting Vlaamse Schoolsport tot stand komt. Wie neemt het initiatief? Blijkbaar is het moeilijk om mensen te vinden die de flexibele opdrachten kunnen invullen. Probeert de stichting Follo-leerkrachten te vinden bij het onderwijzend personeel of richt men zich ook tot de sportclubs?

Herman Van Driessche benadrukt dat de Stichting Vlaamse Schoolsport zijn aanbod gelijkmatig wil verdelen over alle Vlaamse provincies en Brussel. Hij begrijpt niet waarom het in Limburg momenteel iets moeilijker loopt. Voor het volgende

schooljaar heeft de stichting echter twee nieuwe Follo-leerkrachten kunnen aanstellen voor Limburg.

Als men een Follo-leerkracht wil aanstellen, wordt er een vacature uitgeschreven. Dan is de stichting afhankelijk van het aantal kandidaten. Er zijn niet altijd veel kandidaten, want deze opdracht is zeker niet te onderschatten. Deze mensen hebben naast hun halftijdse lesopdracht namelijk ook een Follo-opdracht in 19/38. Degenen die instappen in het systeem, zijn echter heel enthousiast over hun taak omdat ze heel wat kunnen teweegbrengen. Ze blijven het meestal ook lang doen. Het aantal Follo's heeft uiteraard een weerslag op het aantal Sportsnacks en op het SNS-aanbod. De stichting heeft elke provincie verdeeld in een aantal kernen. Elke kern bevat vijftien tot twintig scholen. Dat is het uitgangspunt. Soms gaat het over een gemeente, soms over meerdere gemeenten. Een grotere stad kan opgesplitst worden in meerdere kernen. De stichting probeert op te treden als initiatiefnemer. De werking moet tegemoetkomen aan de lokale noden.

Op dit ogenblik moet de stichting heel vaak een beroep doen op vrijwilligers. Dat zijn mensen uit de sportclubs of leerkrachten die zich vrijwillig willen inzetten. Op dat tijdstip van de dag (16 tot 17 uur) is het immers niet eenvoudig om vrijwilligers in te schakelen. Het is belangrijk om een professioneel kader te kunnen creëren via flexibele opdrachten. Deze personen zouden voor verschillende deelopdrachten kunnen worden ingeschakeld.

XXXVI. Uiteenzetting door Geert Meys, directeur IBO De Buiteling

Geert Meys schetst eerst de werking van zijn organisatie. De Buiteling is een vzw die in de eerste plaats IBO's organiseert in Brussel-Centrum, in Vorst en in Sint-Joost-ten-Node. Elke dag kunnen er 383 kinderen worden opgevangen. Er is een bereik van 2000 kinderen op jaarbasis. Over de jaren heeft De Buiteling echter een bredere werking uitgebouwd. De Buiteling heeft ook een speelpleinwerking, een lokale dienst van gemelde opvang en een opleidingsproject voor mensen met ten hoogste een diploma secundair onderwijs. De Brusselse context is heel specifiek. Het gaat om een duale samenleving. Kansarme en kansrijke kinderen zitten samen op de schoolbanken. De meertaligheid is ook een belangrijke factor. Die verschillen vindt men ook terug in de buitenschoolse kinderopvang.

De IBO's in Brussel zijn grotendeels ontstaan rond de eeuwwisseling. Dat had te maken met de impulsen voor kansarme wijken. Daarbij werd er een link gelegd tussen de lokale nood aan kinderopvang en de vraag naar opleiding en werkgelegenheid voor kansengroepen. Door het VBJK in Gent werd er kort na 2000 een actieonderzoek opgestart, met een aantal proefprojecten. Uiteindelijk zijn er twee projecten gerealiseerd, waarvan De Buiteling er een was. Binnen dit concept was er aandacht voor de nestwerking en de webwerking van de IBO's. De nestwerking betekent dat de kinderen thuiskomen in de opvang. Dat is belangrijk voor de lagereschoolkinderen, maar vooral voor de kleuters. De webfunctie impliceert contacten tussen de IBO's en andere partners voor het organiseren van activiteiten. Daarbij gaat het onder meer om cultuur, sport, muziek en natuurbeleving. De stad wordt gezien als een grote speeltuin. Na de proefprojecten is die manier van werken in de twee voorbije regeerperiodes geconsolideerd binnen de VGC. Er is een subsidiereglement uitgewerkt voor buurtgerichte opvang. Daarin werd de nadruk gelegd op het concept met de nest- en de webfunctie, het samenwerken met partnerorganisaties en het buurtgericht werken. Er wordt gewerkt aan de taalontwikkeling van de kinderen, maar omwille van het welbevinden van de kinderen moet men ook een plaats geven aan de thuistaal. Ook de ouder- en kinderopparticipatie, die minder belangrijk zijn binnen het reguliere erkenningskader van Kind en Gezin, spelen een belangrijke rol. Dankzij de subsidiëring van de VGC hoeft men zich niet te beperken tot het opvangen van kinderen van wie de ouders aan het werk zijn. Het kan ook gaan om kinderen van een alleenstaande moeder,

om anderstalige nieuwkomers die een opleiding aan het volgen zijn of gewoon om kinderen die in de grootstad geen plek hebben om veilig te spelen. Door de subsidiëring kan men ook een sociale tarifiering toepassen.

Het verhaal van de IBO's loopt grotendeels samen met dat van de brede school. In Brussel wordt dat concept veel breder omschreven dan alleen het openstellen van een gebouw. De brede school heeft vooral te maken met het bieden van meer leer- en ontwikkelingskansen aan kinderen. De voorbije tien tot vijftien jaar zijn er in Brussel heel wat mooie projecten ontstaan waar de ouders en de buurt bij betrokken zijn.

In de toekomst zal de regierol bij de lokale besturen liggen en niet meer bij Kind en Gezin. Hoe kan men dan garanderen dat elk kind in Vlaanderen en Brussel dezelfde kansen krijgt op een goede opvang? Daarvoor is er in elk geval financiering nodig. De Buiteling vraagt dat de bestaande financiering minstens gegarandeerd blijft in Brussel. De regierol zou toegekend moeten worden aan de VGC, een solide partner met een visie op de kinderopvang. Het toekennen van de regierol aan de Brusselse gemeenten zou tot problemen leiden. Binnen de huidige financiering is het mogelijk om sociale tarieven toe te passen. Dat is belangrijk om kansarme gezinnen te blijven bereiken en om de sociale functie waar te maken.

Het is belangrijk om de beschikbare infrastructuur in Brussel zo efficiënt mogelijk in te zetten. Daarom werkt De Buiteling samen met scholen en gemeenschapscentra. De nestfunctie moet men kunnen realiseren in de eigen lokalen van het IBO. Het IBO moet echter ook een sportzaal, een muziekruimte of een crealokaal kunnen delen met een school.

Personeel is momenteel een groot knelpunt. De Brusselse IBO's moeten voor 75 tot 80 percent van de begeleidingsfuncties een beroep doen op gesco's. Het is echter heel moeilijk om geschikte mensen te vinden. Het dient te gaan om Brusselse uitkeringsgerechtigde werklozen, die Nederlandstalig zijn, die beschikken over de nodige competenties en die bereid zijn om dat werk te doen. De moeilijke statuten vormen een groot probleem. Eigenlijk is het opleidingsniveau van de begeleiders te laag om kwaliteit te bieden. Sommige begeleiders hebben de opleiding tot kindbegeleider gevolgd. Anderen hebben alleen de basisopleiding tot begeleider in de kinderopvang gevolgd. Een voortdurende coaching van de begeleiders op de werkvloer is noodzakelijk. De beperkte maatschappelijke waardering van de kindbegeleiders blijkt onder meer uit hun loonfiche. Van deze mensen wordt nochtans veel verwacht. Daarom vraagt De Buiteling extra middelen voor investeringen in opleiding, coaching, omkadering en ondersteuning van deze mensen. De statuten blijven een probleem, niet alleen voor het aantrekken van personeel, maar ook voor de kwaliteit van de werkgelegenheid. De begeleiders werken bijna allemaal deeltijds en dit werk is moeilijk te combineren met een job in het onderwijs of in andere zorginstellingen. Het nieuwe decreet moet daarmee rekening houden. De aangepaste conceptnota besteedt enkele zinnnetjes aan de sociale en pedagogische rol van de kinderopvang. De spreker vindt dat die rol meer gewaardeerd moet worden.

Gezien de budgettaire beperkingen moet men kiezen tussen een klein aantal dure IBO-plaatsen en een groter aantal binnenschoolse plaatsen. Men kan de nadruk leggen op de kwaliteit door aan elk kind in Vlaanderen en Brussel een IBO-plaats te bieden. Men kan zich ook beperken tot het consolideren van de bestaande IBO's, zeker in de grootstedelijke gebieden. Daarbij moet men voldoende aandacht schenken aan de sociale en pedagogische rol van de opvang. Als men niet voor ieder kind een IBO-plaats kan creëren, dan moet men wel zorgen voor voldoende omkadering in de binnenschoolse opvang, zodat die echt vrije tijd wordt en geen bewaking. Binnen dit kader is het belangrijk om brede scholen te ondersteunen, in Brussel en in Vlaanderen.

XXXVII. Vragen van de leden

Katrien Schryvers weet dat de conceptnota pleit voor een zorgzame transitie. De heer Meys vindt echter dat de IBO's geconsolideerd moeten worden, zeker in de grootstad. Zouden de medewerkers van de IBO's kunnen functioneren binnen een groter geheel, bijvoorbeeld binnen een samenwerkingsverband met scholen? Hoe staat de heer Meys tegenover een gunstiger arbeidsregime voor de medewerkers, waarbij ze meer uren aaneensluitend kunnen werken? Ze benadrukt het belang van de sociale en pedagogische rol van de kinderopvang. Ze wil afsluitend nog weten hoe de Brusselse IBO's de ouder- en de kinderopvang organiseren.

Elke Van den Brandt benadrukt dat men bij het opmaken van nieuwe decreten rekening dient te houden met de Brusselse realiteit, die soms heel anders is, maar soms ook heel gelijklopend. De Buiteling is heel bekend in Brussel. De andere steden zouden er goed aan doen om dat te leren kennen. De typische kenmerken van De Buiteling – buurtgerichte opvang, taalontwikkeling, ouderbetrokkenheid, omgaan met dualiteit en meertaligheid – zijn ook relevant voor kleinere Vlaamse gemeenten, ook al is de context daar anders.

Het staat vast dat de regierol naar de gemeenten gaat. Voor Brussel is dat hoogstwaarschijnlijk de VGC. Is dat voldoende voor De Buiteling of moet het decreet duidelijkere aangrijpingspunten bieden?

De financiële situatie van de IBO's is relatief interessant. Is het haalbaar om een kwaliteitsvolle kinderopvang te organiseren zonder IBO-erkenning?

De IBO's hebben een duidelijke link met het Nederlandstalig onderwijs. Veel kinderen komen in hun vrije tijd echter in contact met Franstaligen. Moeten de IBO's zich openstellen voor een buurtgerichte en taaldiverse werking? Of moet men de tussenschotten behouden? Biedt de conceptnota voldoende kansen om samen te werken met de Franstalige initiatieven?

De heer Meys had het over het zoeken naar creatieve oplossingen. Betekent dat dat men de normen wat wil loslaten voor de eigen IBO-ruimte?

Geert Meys antwoordt dat de IBO's in een verwarrende en onzekere overgangsfase zitten. Daarom zijn ze vragende partij voor snelle en goede beslissingen. De concrete uitbreidingsplannen zijn niet realiseerbaar binnen het reguliere kader van Kind en Gezin. De IBO's zouden ten laatste over twee jaar duidelijkheid willen hebben.

Heel wat begeleiders werken met deeltijdse contracten. Een samenwerking met de scholen biedt zeker opportuniteiten. De begeleiders van het IBO kunnen bijvoorbeeld ook ingezet worden voor het middagtoezicht. Dat komt neer op een erkenning van hun competenties en op een extra inkomen. Er is ook een pedagogische meerwaarde omdat de begeleiders de kinderen leren kennen binnen de schoolcontext. Soms hebben de begeleiders betere contacten met de ouders dan de leerkrachten omdat de kinderen afgehaald worden in het IBO. Op regelgevend vlak kan men heel wat zaken vergemakkelijken door school en opvang dicht bij elkaar te brengen. Misschien kan men dat onderbrengen binnen een grote structuur waarbij niet alleen de school en de opvang betrokken zijn, maar ook andere actoren zoals sportclubs. In Nederland en Groot-Brittannië wordt dat zo georganiseerd. Vlaanderen heeft echter een ander onderwijssysteem. De spreker betreurt dat.

De ouder- en kinderopvang begint met duidelijkheid over wat men doet en waar men voor staat. Het gaat om een meertalige context, waarbij men vaak met

symbolen moet werken. De diversiteit van de begeleiders is een meerwaarde. Zo kan men een ouder desnoods in zijn thuistaal te woord staan, als het niet gaat in het Nederlands. Er zijn ook allerlei activiteiten waarbij de ouders betrokken worden. De ouders worden bijvoorbeeld meegevraagd op uitstap. Er zijn ook sportactiviteiten en vormingsmomenten, samen met de brede school. Zo kan men de ouders beter betrekken bij de opvoeding en het welzijn van hun kinderen. Voor opvoedingsvragen kan er ook een link zijn met de Huizen van het Kind. De IBO's moeten de ouders kunnen doorverwijzen op basis van de sociale kaart.

Voor de kleuters wordt de kinderopvang gerealiseerd door een rijk aanbod aan spel- en activiteitenmateriaal waaruit de kinderen vrij kunnen kiezen. Het is ook belangrijk dat de begeleiders dicht bij de kinderen staan. Voor de oudere kinderen wordt er op de grote locaties gewerkt met een kinderpaleis dat bepaalde beslissingen neemt. Het is vooral de bedoeling om de kinderen te versterken in het omgaan met elkaar. Op de kleinere locaties zijn er groepsbesprekingen. Soms worden de oudere kinderen betrokken bij de begeleiding van de jongste kinderen.

Naast het kader van Kind en Gezin, is er momenteel een kader dat samengesteld is door de VGC. Het nieuwe kader mag geen al te strakke regels hanteren. Een goede kinderopvang moet wel aandacht besteden aan kinderopvang, ouderparticipatie en taal. Men moet rekening houden met de lokale noden. Daarom moet er ook een soort van lokaal beleidsplan worden opgesteld, in overleg tussen het lokale bestuur en de betrokken partners binnen vrije tijd, Welzijn en Onderwijs. Het zou niet goed zijn om de IBO's te organiseren vanuit Kind en Gezin.

Kwaliteit is mogelijk zonder IBO-erkenning, mits er een goed lokaal beleidsplan en voldoende middelen zijn.

De meertaligheid is eigen aan de Brusselse realiteit. Samenwerken met Franstalige organisaties moet mogelijk worden. Dat moet vooral bij de VGC worden aangekaart. Het is echter ook een feit dat veel kinderen die in de IBO's worden opgevangen nood hebben aan vrijetijdsbesteding in het Nederlands.

Bepaalde normen blijven noodzakelijk, bijvoorbeeld de minimale oppervlakte, de nabijheid van buitenruimtes, de hygiënische normen en de brandnormen. Het is wel belangrijk dat ruimtes maximaal worden gedeeld, zodat de opvang niet gebonden blijft aan de IBO-lokalen.

XXXVIII. Uiteenzetting door professor Michel Vandenbroeck, vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek, Universiteit Gent

1. Onderzoek in opdracht van Kind en Gezin

Michel Vandenbroeck licht een onderzoek toe van Brecht Peleman en Caroline Boudry, onder zijn eigen leiding en in opdracht van Kind en Gezin. Kinderen kregen de vraag wat ze van de buitenschoolse opvang vinden en wat er in nieuwe regelgeving moet staan.

Het onderzoek was uitgebreid en combineerde de voordelen van kwantitatief en kwalitatief onderzoek. In eerste instantie werd een groep van 34 kleuters en 42 lagere schoolkinderen geïnterviewd. Dat nam heel wat tijd in beslag en gebeurde met de mozaïekmethode. Kinderen kregen fototoestellen en bespraken de foto's. Ze gaven ook een rondleiding in de opvang en maakten tekeningen. Dat werd gecombineerd met interviews. De settings waren zeer divers: van schoolopvang over IBO's tot speelpleinen. Er werd vooral gepolst naar de betekenis van die buitenschoolse opvang. Daaruit is een tussentijds besluit gedistilleerd, dat besproken werd op de Staten-Generaal. De antwoorden van de kinderen zijn gesystemati-

seerd in een gesloten vragenlijst, met meerkeuzevragen, waarop kinderen een score konden toekennen op een vijfpuntenschaal. Voor kleuters ging die werkwijze niet. De vragenlijst is opnieuw voorgelegd aan een grote groep van meer dan 400 lagereschoolkinderen om de representativiteit te controleren. De 438 kinderen werden geacht representatief te zijn voor de Vlaamse kinderen in de buitenschoolse opvang, in drie settings, maar niet voor de settings zelf. De representativiteit ging om leeftijd, verdeling van jongens en meisjes, rijk en arm, platteland en stad.

De opvangverantwoordelijken kregen een vragenlijst over de kenmerken van de opvang om na te gaan of wat de kinderen vertelden ook klopte met de realiteit. Op die manier werd het ook mogelijk om verbanden te leggen tussen de opvangomstandigheden. Meteen werd ook de tevredenheid over de opvang duidelijk en kon door de schaalgrootte een verband gelegd worden met kindkenmerken zoals gender en leeftijd. Dat laatste zou het belangrijkste kenmerk blijken.

2. Wat gebeurt er thuis vs. in de opvang?

Kinderen combineren diverse opvangvormen. Driekwart van de kinderen kent drie opvangvormen, en 40 percent combineert er zelfs vier of meer. Wat ze in de opvang doen, verschilt danig van wat er thuis gebeurt. Thuis draait zowat alles rond schermen. De digitale wereld domineert, terwijl ze in de opvang veel meer buiten en met vriendjes spelen. Dat is een belangrijke meerwaarde van de opvang.

In de opvang spelen meestal jongens met jongens en meisjes met meisjes, maar de kinderen blijken het fijn te vinden als dat patroon doorbroken wordt. Ook vinden ze het leuk om bij broer of zus te zijn, maar dat kan niet altijd aangezien er vaak op leeftijd gesegregeerde groepen zijn. Oudere kinderen hebben vaak het gevoel dat ze niet hun zin kunnen doen vanwege de kleuters. Er zijn bijgevolg argumenten voor en tegen leeftijdsindeling.

3. Resultaat interviews

Het allerbelangrijkste kwaliteitscriterium voor de kinderen is de kwaliteit van de begeleiders. Er is een piramide opgemaakt om dat te illustreren. De conditio sine qua non is zorg. Zorg impliceert aanwezigheid, zien als er iets mis gaat, pesten opmerken, de verschillende noden van kinderen en leeftijdsgroepen begrijpen en bij interventies ook rechtvaardig zijn.

Bovenop dat zorgfundament zit in de eerste verdieping het creëren van spelmogelijkheden. Zorgen dat de kinderen keuzes hebben. Nog toffer wordt het als de begeleiders ook meespelen. Ultieme pret is het als de begeleiders met nieuwe spelideeën komen die de kinderen nog niet kenden.

4. Wat gebeurt er?

Dat gaat over wat ze graag willen. Maar wat doen ze? Voor 90 percent van de kinderen letten de begeleiders best wel op, maar toch vindt ook 13 percent dat ze er niet zijn als dat nodig is. 30 percent van de kinderen zegt dat begeleiders niet troosten als dat nodig is en een zesde vertelt dat ze niet tussenkomen in ruzies waar nodig. Een kwart vindt dat begeleiders vooral hard roepen. Er is bijgevolg ruimte voor verbetering.

Volgens twee derde van de kinderen organiseert de begeleiding leuke activiteiten. De helft laat horen dat de begeleiders ook al eens meespelen. Een derde stelt dat een begeleider ook al eens iets met een kind alleen doet.

Er tekent zich een groot verschil af naargelang van leeftijd. De antwoorden van de kinderen zijn ingedeeld in drie leeftijdsgroepen. Voor de oudste groep van 11-12-

jarigen neemt alles wat begeleiders positief inbrengen voor de andere groepen een scherpe duik. Bij de jongsten geeft bijna de helft van de kinderen aan dat de begeleiders vaak iets met hen alleen doen. Voor de oudste bedraagt die score niet eens 20 percent. Hetzelfde geldt voor leuke activiteiten verzinnen en ruzies oplossen.

5. Wat doen de begeleiders het meest?

Op de vraag wat begeleiders het vaakst doen, antwoordt de helft van de kinderen dat ze vooral rondwandelen en toezicht houden. Het belang van die activiteit mag echter niet worden onderschat. Voorts helpt de begeleiding kinderen, maakt ze vrij spel mogelijk door voor spel en materiaal te zorgen en organiseert ze activiteiten. Dan komt wat de begeleiding het meest doet: hard roepen. Het is verbazingwekkend, ten slotte, hoe weinig de begeleiding speelt en praat met de kinderen.

Er zijn grote verschillen volgens leeftijd. Hard roepen neemt als kenmerk enorm toe bij de oudste kinderen. Het verdubbelt zelfs. Kinderen helpen vermindert dan weer en meespelen neemt een dramatische dip bij de oudere kinderen. De beleving van kinderen in de opvang verschilt heel erg naargelang van de leeftijd. Die verschillen zijn veel groter dan die tussen de opvangvormen.

6. Wat gebeurt er: ruimte?

De meeste kinderen ervaren dat ze zowel binnen als buiten kunnen spelen, maar niet altijd kunnen kiezen. Vaak moet iedereen ofwel buiten ofwel binnen spelen. Binnen blijkt vooral rust essentieel, en dat hoofdzakelijk voor de kleuters. Als kinderen wat ouder worden, krijgt privacy een groter belang. De volwassene moet aanwezig zijn om in te grijpen als dat nodig is, maar ze willen zich even aan hun blik kunnen onttrekken. Daarover klagen de oudere kinderen wat.

7. Wat heeft invloed op de ervaringen?

De kinderen werd ook gevraagd hoe leuk de opvang is. Ze mochten dat aangeven met een score op een aantal dimensies. Aan de hand van statistische bewerkingen is nagegaan welke kenmerken van de opvang de tevredenheid van kinderen voorspellen.

Er is een duidelijke correlatie tussen het percentage begeleiders met een kwalificatie of attest en de tevredenheid van kinderen op diverse domeinen. Alle kwalificaties samen beschouwd, omdat er geen onderscheid kan worden gemaakt, blijkt dat hoe meer begeleiders gekwalificeerd zijn, hoe speelser en zorgzamer ze zijn. Ze roepen minder hard en kinderen hebben meer het gevoel dat ze vrij kunnen kiezen wat ze doen. De kinderen spelen meer in leeftijdsgroepen.

Als ook het aantal begeleiders in verhouding tot de groep kinderen groter is, dan wordt er minder hard geroepen, worden er meer activiteiten georganiseerd, spelen de begeleiders meer mee en is er meer individueel spel. Dat genereert meer geleid spel. Kinderen mogen minder zelf kiezen wat ze doen.

Moeilijker te interpreteren is de verdeling in leeftijdsgroepen. Als kinderen zo worden onderverdeeld, vinden ze dat ze minder vrij kunnen kiezen wat ze doen, wat eerder logisch is. Ze klasseren de dingen die ze dan doen wel als leuker. Er wordt ook minder gepest. Begeleiders roepen dan minder vaak en vullen wat minder papieren in, waardoor ze meer met de kinderen bezig zijn.

8. Wat waarderen kinderen?

De ultieme vraag was om een score toe te kennen aan de eigen opvang. Daaruit blijkt dat kinderen hoge punten uitdelen. Lager dan zeven op tien gaat het niet. Acht en negen komen eerder voor. Er is wel wat variatie.

Op veel aspecten geven ze veel punten, maar een derde van de kinderen vindt toch dat er weinig speelruimte is. Iets meer dan een derde van hen stelt nooit te kunnen kiezen wat ze doen: het is bijvoorbeeld altijd knutselen, zo luidt het. Een derde zegt niet alleen te kunnen zijn met vrienden. Nog een derde vindt dat ze geen inspraak hebben in wat er gebeurt. Er is echter geen verband aan te tonen tussen de mate waarin formele inspraakmomenten worden ingebouwd en het gevoel dat kinderen hebben bij inspraak. Niet de formele karakteristiek – een ideeënbus of kringgesprek – maar de dagelijkse interactie maakt dat kinderen het gevoel hebben mee te tellen bij beslissingen.

Een kwart van de kinderen vindt te weinig rust binnen. In Vlaanderen kunnen kleuters doorgaans niet slapen op school, wat toch uitzonderlijk is in vergelijking met andere landen. Kinderen hebben op die leeftijd nog een middagdutje nodig. Als er na school in de opvang evenmin een mogelijkheid is om te rusten, vergt dat een wezenlijke inspanning van de kleuters. Dat is een belangrijk aandachtspunt. Een kwart van de kinderen betreurt dat de begeleiders nooit met hen meespelen, en een vijfde klaagt dat ze niet bij broer of zus kunnen zijn.

Drie categorieën verdienen extra aandacht. Het gaat niet om grote aantallen, maar om fundamentele punten. Een vijfde van de kinderen geeft aan dat begeleiders hen niet troosten als ze dat nodig hebben. Eén op tien zegt dat ze niet ingrijpen bij ruzie en één op veertien oppert dat de begeleiders niet bewegen als er gepest wordt. Die elementen zijn voorwaarden voor welzijn en daardoor scharnierpunten.

Op elk van de aspecten van buitenruimte stijgen de punten als er sprake is van zorgende begeleiders die niet roepen. In een complexe statistische bewerking worden de diverse factoren gerelateerd aan de punten die de kinderen geven. Dan kijkt men hoeveel elk van die factoren bijdraagt tot betere waarderingen, los van alle andere elementen. Elk van de aspecten van buitenruimte draagt derhalve bij tot hogere punten. De binnenruimte wordt heel erg geassocieerd met rust en is een rustplek voor de kinderen. Er is ook het kunnen kiezen van de activiteit en het feit dat er een activiteitenaanbod is, de afwisseling, het gevoel hebben dat naar je wordt geluisterd – meer dan dat men formeel in een orgaan zit waar beslist wordt. Er zijn eigenlijk weinig verschillen tussen de antwoorden van de kleuters in het eerste deel van het onderzoek en die van de grote groep in het tweede deel. Het uit te lichten verschil tussen kleuters en lagere schoolkinderen is dat kinderen een evenwicht vragen tussen onafhankelijkheid en nabijheid en dat ligt enigszins anders voor kleuters. Zij zoeken een knuffel en fysieke nabijheid. Dat komt minder aan bod bij de oudere kinderen.

Enige echte constante in de antwoorden is dat het leuk is als de vrienden er zijn. Het lijkt banaal, maar is het niet. De vrije tijd van kinderen wordt door de volwassenen anders georganiseerd naargelang van de arbeidssituatie van hun ouders. Als die voor ouders van vrienden anders ligt, dan is dat kind gezien. Ouders hebben geen tijd om hun kind naar de muziekschool te brengen, en daarom gaat een kind naar de opvang. Of de moeder van een vriend is op woensdagnamiddag thuis en die vriend gaat niet naar de opvang. Dat alles komt neer op een fundamentele vraag over de organisatie van de vrije tijd van kinderen. Het onderscheid tussen werkende en niet-werkende ouders heeft repercussies op datgene wat kinderen het allerbelangrijkste achten, met name met hun vrienden samen spelen.

9. Topkwaliteit is...

De top negen van zaken die in volgorde van belangrijkheid bijdragen tot een hoge waardering door kinderen zijn: troostende begeleiders, begeleiders die activiteiten organiseren, een plek om te rusten, begeleiders die toezicht houden, kunnen kiezen wat men doet, niet elke dag hetzelfde doen, luisteren naar de ideeën van kinderen, een plek om zich buiten te verstoppen en veel speeltuigen. Met kinderen praten levert niet de facto Plopsaland-antwoorden op. Dat antwoord komt als laatste maar is daarom niet minder belangrijk.

10. Wat leren we van kinderen?

Buitenschoolse opvang en schoolkinderopvang verbreden de leefwereld van kinderen. Ze spelen met andere kinderen, komen meer buiten en doen andere zaken. Top drie voor hen is vrienden, vrienden en nog eens vrienden. Hun sociaal leven is derhalve essentieel. Voor sommige kinderen betekent de opvang een versmalling van hun leefwereld. Opvang houdt hen namelijk vast op een plek waar ze hun hobby's niet kunnen beoefenen. Het blijft een vraag hoe opvang ook de verbinding kan maken met sport en cultuur.

Begeleiding is cruciaal, met zorg, toezicht, troost, rechtvaardig optreden en spel. Dat is de geijkte volgorde. Er moet voor een gedifferentieerd aanbod gezorgd worden en voor afwisseling tussen vrij en georganiseerd spel. Het evenwicht daarin vraagt bewaking. Best is het om al eens mee te spelen en dat zelfs doen met een spel dat kinderen individueel beginnen. Het kan als beloning gelden als een begeleider uit zichzelf met Monopoly meespeelt.

De algemene conclusie luidt dat investeren in begeleiding loont.

Kinderen stellen de beleidsmakers twee heikele vragen over de organisatie van het aanbod. Moet het beleid blijven denken in termen van opdeling tussen opvang en vrije tijd als dat impliceert dat kinderen niet bij hun vrienden kunnen zijn? Voor de 11-12-jarigen is het veel minder leuk in de opvang dan voor de kleinere kinderen. Kleuters hebben het moeilijk als ze niet kunnen rusten: de twee uitersten hebben het moeilijk. Vraag daarbij is of men dat moet oplossen voor de groep van 10-tot 12-jarigen of moet men verder denken? Hoeveel 13-jarigen kunnen alleen thuis blijven? Mensen van de Vierde Wereldbeweging vrezen een interventie van de bijzondere jeugdbijstand mochten zij hun 13-jarige alleen thuis laten. Een doorsnee gezin heeft die vrees allicht niet. Het is beter niet strikt het probleem van de 10-tot 12-jarigen in de opvang in de scope te vatten, maar het gezichtsveld wat open te trekken naar de groep van 10- tot 14-jarigen om te bevatten wat ze vragen.

Er worden ook eisen gesteld aan de infrastructuur. Die moet kinderen buiten uitdagen en binnen rust bieden. Dat laatste is vooral voor de kleuters belangrijk. Het laat bovendien toe even te verdwijnen uit het oog van de volwassenen.

11. Implicaties

De conceptnota zet sterk in op lokale regie en samenwerking. Dat lijkt een sleutel, ook om na te denken over de scheiding tussen opvang en vrije tijd. Het kan ook ertoe aanzetten anders te denken over de klassieke opdeling tussen kleuter-, lagere en secundaire school. Men kan bekijken hoe en wat te bieden aan 10- tot 14-jarigen en hoe diverse sectoren ter zake de handen in elkaar kunnen slaan. Moeten er aparte prioriteiten worden gesteld, qua infrastructuur en nabijheid van begeleiders, voor kleuters? De school hoeft niet zonder meer als een opvangplek beschouwd te worden, al zal ze in die zin altijd belangrijk blijven. De gewenste hoge werkzaamheidsgraad gaat niet samen met een school die stopt om half vier, zonder dat er in een brucelement wordt voorzien. De school kan daarin een rol

spelen, maar hoeft niet meteen organisator of eindverantwoordelijke te zijn, louter omdat daar de ruimte voorhanden is.

Opvang kan zowel een verarming als een verrijking betekenen voor kinderen. Onderzoek voor de VGC in Kuregem leverde interessante informatie op. De onderzoekers trokken de parken en dergelijke in en liet aan kinderen foto's zien van wat er allemaal in hun buurt voor hen te doen was, zoals een bibliotheek. Heel wat kinderen herkenden geen enkele van de foto's, omdat ze gewoon nooit buiten waren. Ze zaten stevast in de opvang. Brussel is een ander voorbeeld. Er is een nest- en webfunctie uitgewerkt, met een aanbod van cultuur, sport, muziek enzovoort. De opvang wordt ernaartoe gebracht of omgekeerd. Dat kan inclusief werken ten aanzien van andere vormen van vrijetijdsbesteding.

Kwaliteit en kwantiteit van de begeleiders doet er echt toe.

In de mate dat de arbeidsparticipatie toeneemt, zullen ouders steeds minder contact hebben met scholen en alsmaar meer met de opvang. Die opvang krijgt dan een bijzonder cruciale rol toebedeeld, waarover nog maar weinig is nagedacht, bijvoorbeeld in functie van de competenties van begeleiders. Zij worden intermediair tussen school en ouders.

Uit het onderzoek en uit de discussies tijdens de Staten-Generaal komt een aantal knelpunten naar voren. Een belangrijk deel van de kinderen in Vlaanderen wordt opgevangen op school. Daar is weinig over geweten. Geen enkele enquête over hoe dat verloopt, is betrouwbaar. Scholen zijn niet geneigd om over alles te rapporteren. Alleen al proberen uit te vissen hoeveel begeleiders er in welk statuut werken in dat kader, blijkt onbegonnen werk. Er is weinig vat op die grote grijze zone en er is geen zicht op wat zwaktes en sterktes zijn.

De samenwerking wordt op het terrein niet zelden bemoeilijkt door de grote diversiteit in personeelsstatuten. Elke sector heeft eigen regels en voorschriften over wat begeleiders al dan niet mogen doen, en dat maakt samenwerking niet eenvoudig. Als ze van IBO naar de muziekschool gaan, vraagt de muziekschool of kinderen van dat ander net wel een trommel mogen krijgen. Hoe karikaturaal dat ook lijkt, het probleem deed zich echt voor. Of het feit dat de regeling van het IBO niet kan voorzien in verzekering voor die kinderen op weg naar de muziekschool. Er ontstaan banale discussies. De grote verscheidenheid in voorschriften over personeel en vereisten aan dat personeel, en de grote diversiteit in ouderbijdragen verdienen aandacht. De inschrijvingsprijs voor een IBO, speelpleinwerking of opvang op school verschilt telkens. Hoe moeten die spelers samenwerken als ze elkaar als directe concurrenten beschouwen? Zelfs de inschrijvingsprocedures stellen andere vereisten: vroeger inschrijven of juist pas twee maanden voordien. Lokale regie en soepeler centrale regelgeving kunnen samenwerking faciliteren.

XXXIX. Vragen van de leden

Elke Van den Brandt vindt de resultaten herkenbaar en waardevol. Organisator en eindverantwoordelijke hoeven niet dezelfde entiteit te zijn. Een goede verbinding tussen opvang en vrije tijd is aangewezen. Hoe ziet professor Vandenbroeck dat concreet? Welk bestuursmatig model is het beste?

Het aantal begeleiders en hun kwalificaties zijn van belang afgewogen tegen wat kinderen belangrijk vinden. Elke Van den Brandt veronderstelt dat er ook een leeftijdsverschil speelt. Er gelden andere verhoudingen voor voorschoolse opvang, kleuters en lagere school. Zit die logica goed in elkaar? Zelf meent Elke Van den Brandt dat in de voorschoolse kinderopvang de kindbegeleiderratio te hoog is. Hoe ziet professor Vandenbroeck de kindbegeleiderratio en waar liggen de breuklijnen?

Er is een grijze zone voor het personeel. Een kwalificatie of attest maakt echter wel dat er betere begeleiding is. Wat beveelt de professor beleidsmatig aan? Het lid stelt niet te willen overreguleren, maar anderzijds moeten er wel kwaliteitsnormen zijn. Hoe moet zo'n kader eruit zien?

De Cartografie van de Nederlandstalige Brusselse Kinderopvang geeft aan dat de Brusselnorm niet wordt gehaald. Tegelijk kan de manier waarop in Brussel wordt samengewerkt als voorbeeld gelden. Wat kan men daarvan overnemen in een nieuw decreet? Wat moet er voor Brussel anders? Kan het onder een Vlaams decreet of is het zinvol om voor Brussel een apart kader te ontwikkelen? Het lijkt alvast logisch dat de VGC blijft coördineren. In de grootsteden zijn aandachtspunten en problemen gelijklopend, en daarom lijkt het logisch dat het één geheel blijft.

Ann Brussee wil weten wat de ideale kindbegeleiderratio is. Zijn er leeftijdsverschillen? Wordt die ratio gehaald?

De spreekster sluit zich aan bij de vragen van mevrouw Van den Brandt over opleiding en kwalificatie van de begeleiders. Wie in een Brusselse gemeente kinderopvang probeert te organiseren, stuit op heel wat praktische problemen om mensen aan te werven. De opdracht is zeer gefragmenteerd. Er wordt vaak gewerkt met mensen in een PWA-statuuut, die eigenlijk zelf nog heel wat begeleiding behoeven. Is die problematiek wijd verspreid? Is het gebonden aan een bepaald net, waar men zich geconfronteerd ziet met middagopvang? Niet elke school organiseert dat extern.

De lokale overheden kunnen de regie opnemen. Ze hebben het beste zicht op de combinatie van activiteiten, op de regelgeving en op de afstemming daarvan. Kan het interessant zijn om ook een regie vanuit scholen te overwegen? Hebben scholen geen beter zicht op de behoeften van kinderen en de leeftijdseigen kenmerken?

Katrien Schryvers hoort dat ook 13-14-jarigen noden hebben. Ze kunnen niet allemaal zonder meer als sleutelkinderen beschouwd worden. De conceptnota is in die zin gewijzigd. De bovengrens van 12 jaar is weggefallen. Moet er een bovengrens zijn en zo ja, welke? Ziet de professor heil in een aanbod voor alle kinderen en jongeren?

Opvang kan heel verschillende dingen betekenen. Sommige kinderen blijven er slechts een half uur na schooltijd, anderen zitten er tot 18 of 19 uur. Dat lijkt aan heel andere kwaliteitsvereisten te moeten voldoen qua begeleiding en invulling. Is er input vanuit kinderen en jongeren over hoe ze dat ervaren? Moet er een onderscheid worden gemaakt naargelang de opvangduur?

De opmerkingen over de grote verschillen in personeelsstatuten zijn terecht. In een nieuwe organisatie en met lokale regie, kan ervoor worden gekozen om al wie in de opvang werkt betere voorwaarden en statuut te garanderen, naast aantrekkelijker werkuren.

Kinderen mogen niet de indruk krijgen dat de opvang het verlengde is van de school. Dat was eerder een argument voor IBO's en speelpleinwerking. Hoe ervaart een kind dat onderscheid? Volgens Katrien Schryvers hangt alles af van de invulling en de geborgenheid.

Moet het beleid blijven denken in termen van opvang versus vrije tijd? Die twee elementen moeten met elkaar verbonden worden en dat lijkt de primaire doelstelling van de conceptnota.

Jan Bertels hoorde een goede beschrijving van iets waarmee alle lokale besturen te maken krijgen: het leeftijdsverschil, naast het soort van opvang en vrijetijds-

beleving die kinderen vragen. De plustwaalfjarigen moeten naar de opvang van hun ouders en de lokale besturen weten niet goed wat ze ermee aan moeten. Dat er iets voor die groep moet gebeuren, staat vast. Een andere terechte vraag is of er een bovengrens moet zijn. Niet alle vijftienjarigen zijn hetzelfde.

Er wordt gewag gemaakt van de regierol van de lokale besturen en het feit dat het bestuursmodel onder de loep moet worden genomen. Hoever gaat dat? Voor Jan Bertels mag het ver gaan, tot de diversiteit in financiële bijdragen voor de verschillende soorten opvang. Hij huivert bij het idee dat de regierol wordt opgedeeld onder de scholen. Dat druist in tegen de gezochte afstemming en stroomlijning. Hoe ver moet de regierol van de lokale besturen gaan?

Lies Jans denkt bij begeleiding en kwalificaties vooral aan competenties en niet zozeer aan attesten. Welke competenties zijn van belang voor begeleiders?

Vanaf tien jaar varieert de vraag naar opvang en vrije tijd erg. Dat strookt niet altijd met het aanbod, wat voor het lid een aandachtspunt is.

De conceptnota gaat uit van lokale regie, waarbij alle actoren om de tafel zitten om het aanbod te bepalen. De insteek van ouders en kinderen is zeer belangrijk. Hoe kan dat gerealiseerd worden in de praktijk? Hoe kan die stem ook lokaal weerklinken?

Het is verrassend dat 75 percent van de kinderen van drie of meer opvangmodaliteiten gebruikmaken. Is dat als een knelpunt naar voren gekomen? Kinderen willen vaak stabiliteit en structuur.

Iedereen lijkt het vanzelfsprekend te vinden dat het element rust voor kleuters moet worden ingebouwd, ook in de opvang, maar ook voor kinderen vanaf tien jaar is rust van belang. Hoe moet dat worden ingecalculiseerd?

Joris Poschet wil nog weten of de resultaten van het onderzoek gebaseerd zijn op alle kinderopvanginitiatieven. Is er een onderscheid met specifieke initiatieven die in steden ontstaan, bijvoorbeeld Brussel met de nest- en webfunctie? Of zijn daar andere cijfers over? Hoe wordt die kwaliteit aangevoeld?

Peter Persyn valt het vooral op dat verveling nergens in onderzoeken een plaats krijgt. Wat is de plaats van verveling?

Voor de buitenschoolse opvang is het volgens *Michel Vandenbroeck* bijzonder moeilijk om een exact getal te plakken op het aantal begeleiders. Voor kleuters moet de ratio hoger liggen dan voor tienjarige schoolkinderen omdat zij meer nabijheid vragen. Bovendien spelen ook organisatie en inrichting mee. Een goede ruimte moet plaats laten voor keuze aan activiteiten maar ook zorgen dat kinderen die willen rusten, niet gestoord worden. Als kinderen zich kunnen uitleven terwijl anderen kunnen rusten, is er minder begeleiding nodig. Er zijn veel factoren die dat aantal beïnvloeden. In de geest van de conceptnota wijst de spreker erop dat men niet te zeer mag blijven nadenken in de zin van één dienst die alles doet. Sleutel is de efficiëntie van het netwerk, en dat zegt iets over de inzet van de begeleiders.

Maatschappelijk is het moeilijk verkoopbaar mocht de kindbegeleiderratio lager zijn tijdens de vrije tijd dan tijdens de schooltijd. De klassen zijn relatief groot. Kan een maatschappij die accepteert dat er twintig kleuters bij één juf zitten, iets aanmerken op het feit dat er per twintig kleuters ook maar één begeleider is. De spreker opteert ervoor om de normen ongeveer over te nemen.

De opvang op school is niet goed gekend. Het is moeilijk onderzoekbaar hoeveel volwassenen er per hoeveel kinderen instaan voor de opvang. In de voorbereiding

van de Staten-Generaal is enig onderzoek gebeurd, met name door de Universiteit Hasselt. In scholen varieert het aantal van één op twintig, over één op zeventig tot zelfs één op honderd. Dat die laatste cijfers niet aanvaardbaar zijn, is vanzelfsprekend. Nabijheid is in dat geval immers uitgesloten.

De verantwoordelijkheid van de school loopt van een kwartier voor de lessen tot een kwartier na de lessen en de middagpauze duurt anderhalf uur. Zo wordt het uitgelegd. Dat impliceert dat tussen half één en kwart voor twee de kinderen in een niemandsland zitten. Scholen doen hun best om alles te organiseren, zij het door de schoonmaakster extra in het zwart te betalen of door de leraren te laten overwerken. Er wordt vaak gevist in de vijver van mensen die het moeilijk hebben: PWA, gesco enzovoort, wat geen duurzame oplossing is. Het blijkt enorm moeilijk om professionaliteit in de begeleiders te brengen.

Kwalificaties zijn een manier om competenties te verwerven. Er zijn nog andere wegen om die te verwerven. Ze zitten vervat in de piramide. Minimaal is de zorgfactor aanwezig. De begeleiders moeten kunnen beoordelen of het nodig is om tussen te komen en als ze dat doen, weten hoe. Dat lijkt de minimale competentie. Daarvoor moeten ze evenwel ook weten wat ze van een kleuter en/of lagere-schoolkind kunnen of mogen verwachten.

Tegelijk is de spelfactor heel belangrijk. Ze moeten kunnen spelen. Grote vraag is dan of men aan die rol ook nog een element wil toevoegen vanuit de positie als intermediair tussen school en thuis. Als dat zo is, dan moet daaraan extra aandacht worden besteed in de omkadering en opleiding. Zo is huiswerk een sleutel in het onderwijssysteem en het wordt beschouwd als een factor van communicatie met het gezin. Kinderen die tot 18 uur in de opvang verblijven, moeten een plek hebben om hun huiswerk te maken. Wordt dan ook iets van de begeleiders verwacht? Dergelijke vragen maken het moeilijk om de competenties exact te omschrijven. Er moeten vooraf keuzes gemaakt worden over hoe de opvang ingericht wordt. Dat geeft informatie over de ratio.

Het behoud van een onderwijssysteem dat focust op huiswerk, maakt dat allicht ook dat geïncorporeerd moet worden in de competenties van de begeleiders. Het gaat er immers om de omstandigheden te scheppen waarin kinderen hun huiswerk kunnen maken. De begeleiding moet daarover ook kunnen communiceren met de ouders. Hun vertellen of hun kind al dan niet zelfstandig de oefening kan maken.

Michel Vandenbroeck stond mee aan de wieg van de IBO's en verzorgde de allereerste opleiding van de begeleiders. Opvang mocht geen verlengde schooldag worden, werd als belangrijk argument vooropgesteld. Zelf was de spreker daarvan ook hevig voorstander, al zou hij het inmiddels niet meer zo vastleggen. De vraag naar het verschil tussen opvang en school is veelvuldig gesteld aan de kleuters en het antwoord op de vraag wat ze in opvang en school deden was eensluidend spelen. Zijn inzichten zijn ondertussen anders: het gaat veel meer over hoe opvang georganiseerd wordt dan het erom gaat waar dat gebeurt. Tegelijk zijn er nog te veel plekken waar scholen de opvang wel op school willen organiseren, maar de leraren daarop reageren door hun klas en speelgoedkast af te sluiten. Zo wordt opvang saai. Er moet samenwerking zijn, en een optimale benutting van de school-infrastructuur.

Brussel vervult een pioniersrol met zijn web- en nestfunctie. De professor heeft dat initieel begeleid. Zo is een jaar lang onderhandeld om kinderen uit verschillende netten toe te laten op dezelfde trommel te slaan tijdens hun vrije tijd. De VGC moet een coördinerende rol opnemen omdat er anders geen kans op slagen is. Men moet over de grenzen van de gemeenten heen durven kijken om een efficiënte organisatie te verzekeren. Het web- en nestprincipe in Brussel heeft succes omdat men zo beseft dat met samenwerking iedereen veel verder komt. Kinderen in het

park van Kuregem tekenden heel vaak fietsen, maar niet één kind had er een. Dus kwam een vzw die met fietsen bezig is, met haar fietsen naar de school in de vrije tijd van de kinderen. Kort nadien wilden de moeders, en vooral de allochtone moeders, leren fietsen. Synergieën vinden in wat er bestaat, doet evolueren. Voor organisaties die in het kader van vrije tijd werken, heeft opvang evenwel een pejoratieve bijklank. Dat weerhoudt velen ervan om mee te werken. Ze denken dat opvang de connotatie krijgt van niet leuk en vrije tijd moet dat juist wel zijn. Er is tijd nodig en investering in mensen die de trekkersrol kunnen en willen opnemen.

Regelgeving die samenwerken onmogelijk maakt, moet verdwijnen. Veel daarvan is ontstaan uit vrees voor dubbele subsidiëring. Het veroorzaakt discussies die voor praktijkwerkers onoplosbaar zijn als ze niet geholpen worden door het beleid. Zo rijst vaak de vraag wie subsidies krijgt als een kind van de opvang doorstroomt naar een sportclub. Het gaat ook over de regierol: de regie vanuit het lokale niveau is nodig, want de school kan dat soort discussie niet aan. Er is een subsidiestroom nodig die niet sectorgebonden is. Michel Vandenbroeck wil van iedereen een beetje afnemen om dat in een gemeenschappelijke stroom te stoppen waarmee iedereen zijn zin kan doen om te bepalen hoe de lokale organisatie gebeurt.

Samenwerken is moeilijk vast te leggen. In sommige wijken van Brussel, waar kinderen lang op school zitten, zijn er geen samenwerkingsmogelijkheden. Elders zijn er tal van samenwerkingsmogelijkheden. Ook dat pleit voor regie door de VGC. Samenwerking vergt stimuli. Een school kan de nestfunctie opnemen. Een andere les die in Brussel is geleerd, is dat kleuters prioriteit moeten krijgen in het nest, omdat het vrijetijdsaanbod voor hen in Vlaanderen zeer klein is.

Kansarmoede is een probleem van alle steden. Wie erin slaagt grenzen te slopen tussen opvang en vrije tijd, doet meteen ook iets aan dat probleem. Er zit een socio-economische segregatie in wie gebruikmaakt van het vrijetijdsaanbod. Vaak komen juist kinderen die heel lang in de opvang verblijven niet in het vrijetijdsaanbod aan de bak. Terwijl het culturele vrijetijdsaanbod zich wil richten op kansarme kinderen, die dan net in de opvang zitten.

De kansarmoede komt vaak aan bod in de Cartografie. IBO's stellen zelf in vraag wat prioriteit moet krijgen: werkende mensen of de sociale functie? Er is een plaatstekort, maar wie krijgt wat er nog is? IBO's ervaren de boodschappen die vanuit het beleid worden gegeven als dubbelzinnig.

Het is goed dat de conceptnota geen bovengrens hanteert. Ook dat moet lokaal bekeken worden.

Zitten er ook kinderen uit Brussel in het onderzoek en uit welke opvangvormen dan? De steekproef was representatief voor de kinderen maar niet voor de voorzieningen. Er werd gerekruteerd in scholen, op speelpleinen en in IBO's, en dat zowel in stedelijke als plattelandsvoorzieningen. Bij de IBO's was er een uit Brussel. De IBO's waaruit kinderen voor het onderzoek geselecteerd zijn, zijn daarom niet representatief voor de rest van Vlaanderen. Scholen, IBO's en speelpleinen zijn zo gekozen dat de diversiteit van de kinderen voldoende groot was. Vergelijkingen maken tussen steden is niet mogelijk, want daarvoor zijn ze niet representatief. Ook onderwijs met speelpleinen en IBO's vergelijken wordt als niet wetenschappelijk verantwoord beschouwd.

Zorg is het fundament. Vervolgens krijgen kinderen de mogelijkheid om zelf te kiezen wat ze willen doen: vrij spel. Ze kunnen zich ook terugtrekken, en niet noodzakelijk om iets te doen. Het kan ook dat ze wat lummelen. Als dat verveling moet voorstellen, dan besluit de spreker dat uit verveling soms heel mooie zaken groeien. Vooral de oudere kinderen laten verstaan dat ze een plek willen om rond

te hangen. Het gaat erom het evenwicht te bewaren met wat ze tegelijk ook aan aanbod verwachten.

XL. Uiteenzetting door Kelly Broos, kabinetsmedewerker schepen Claude Marinower, schepen van Onderwijs, Antwerpen

1. Dossier buitenschoolse kinderopvang stad Antwerpen

1.1. Analyse buitenschoolse opvang

Een analyse leert dat de buitenschoolse kinderopvang op schooldagen in Antwerpen slechts voor 4 percent wordt ingevuld door stedelijke IBO's, en voor 8 percent door niet-stedelijke IBO's en andere zelfstandige buitenschoolse opvang. De opvang door scholen is goed voor 88 percent van het aanbod. Scholen zijn de grootste aanbieders. Naschools staan ze zelfs in voor bijna 15.000 plaatsen waar kinderen netoverschrijdend worden opgevangen. Antwerpen is tevreden dat na het advies van de Vlor onderwijs expliciet is ingeschreven in de conceptnota. Het is de dagdagelijkse realiteit, stelt *Kelly Broos*.

Het gros van de scholen zorgt voor opvang. Op woensdagmiddag zijn dat er iets minder maar nog altijd ongeveer de helft van alle scholen. Middagopvang is iets wat ouders van de school verwachten en dat cijfer ligt daarom zeer hoog. Merkwaardig is dat die opvang geen schooltijd is, maar als opvangtijd veeleer als zogenaamd zwart gat erbij zit. Voor scholen is het niet vanzelfsprekend om dat in te vullen. Scholen zijn de grootste aanbieders, maar worden er amper voor ondersteund en zelfs niet door Vlaanderen. De stad Antwerpen ondersteunt beperkt, in het kader van de sociale voordelen. Scholen krijgen maximaal net geen 2000 euro voor voor- en naschoolse opvang.

De stad Antwerpen financiert vooralsnog een aantal IBO-plaatsen voor 100 percent. Van de 527 IBO-plaatsen voor- en naschools worden er 279 integraal gefinancierd. 248 worden gesubsidieerd door Kind en Gezin. De stad doet derhalve een zeer grote investering in een zeer beperkt aantal IBO-plaatsen en een heel beperkte investering in een groot aanbod van de scholen. Er gaapt ook een kloof tussen de kwaliteitseisen voor de IBO's en het ontbreken daarvan voor scholen. Dat heeft enige effecten.

1.2. Beleidskeuzes stad Antwerpen

Antwerpen streeft naar kwaliteitsvolle opvang voor alle kinderen, en niet alleen voor wie in IBO's wordt opgevangen. Daarmee doet Antwerpen geen afbreuk aan het grote engagement van de scholen. De scholen geven echter zelf aan dat het geen vanzelfsprekende opdracht is, en dat resulteert in minder kwaliteit, hoe groot de inzet ook is. De volksmond omschrijft opvang op school niet onterecht als nabewaking. Antwerpen wil in elk geval voor elk kind gelijk investeren in de kwaliteit van de opvang.

Concreet betekent dat een grotere inzet op de opvang door scholen en een goed uitgebouwde regierol van de stad. De eigen stedelijke IBO's worden afgebouwd en Antwerpen sluit aan bij de brede leeromgeving. Vanaf 1 september 2016 krijgt die een nieuwe werking die al grotendeels is voorbereid.

Meer inzetten op scholen betekent meer inhoudelijke en financiële ondersteuning van de scholen. Er komen subsidiereglementen voor de scholen. Er is al een reglement voor de basissubsidies voor gewoon onderwijs goedgekeurd en kortelings volgt een reglement voor het buitengewoon onderwijs. Het reglement is samengesteld in samenspraak met een klankbordgroep waarin de netten en de ouders vertegenwoordigd zijn. Dat reglement vervangt ook de sociale voordelen.

Alle scholen, ongeacht het net waartoe ze behoren, tekenen in via de subsidie-reglementen voor de subsidie van de stad. Er zijn geen aparte financiële stromen naar het stedelijk onderwijs. Het basisbedrag bedraagt 2000 euro. Voorts is er een variabel bedrag op basis van het aantal leerlingen in de school. Een school van 240 leerlingen met zowel een kleuter- als een basisschool kan rekenen op ongeveer 4500 euro. Voor een school van 480 leerlingen loopt dat op tot ongeveer 6000 euro.

De scholen krijgen middelen voor de opvang, maar er zijn ook randvoorwaarden. Ook die zijn opgesteld met de klankbordgroep. Er is een minimumratio voor het aantal begeleiders per kinderen. Voor kleuteronderwijs mogen er per begeleider maximaal twintig kinderen zijn. Voor lager onderwijs is dat op dertig vastgelegd. In een gemengde groep komt dat neer op 25 kinderen. De ratio blijkt belangrijk, zo wijst onderzoek uit. Minder kinderen per begeleider geeft een betere begeleiding. Dat is gekoppeld aan subsidies, maar het is niet vanzelfsprekend om dat als lokaal bestuur zo vast te leggen. Op Vlaams niveau wordt dat namelijk niet gevraagd.

Er wordt ook een minimumaanbod gevraagd: één uur voorschools en tot 17 uur naschools. Op woensdag moet er tot 14 uur opvang zijn om te kunnen aansluiten bij het vrijetijdsaanbod. Voorts zijn er nog eisen inzake medische attesten, uittreksel van het strafregister en veiligheid. In dat laatste zit onder meer een noodplan verwerkt en ook kennis van het Nederlands is opgenomen.

Een aantal scholen voldoet al aan de kindbegeleiderratio en kan meteen intekenen op de basissubsidies. Andere moeten op zoek naar extra begeleiders en moeten hun aanbod uitbreiden.

De ambitie is om op termijn ook tot een gezamenlijk prijzenbeleid te komen voor alle scholen met buitenschoolse opvang. Dat blijkt niet evident. De prijzen variëren. De stad wil geen concurrentiestrijd. De prijs mag ook geen verdoken uitsluitings-mechanisme zijn voor bepaalde kinderen in bepaalde scholen. De prijs van de opvang mag geen reden zijn om voor een school te kiezen. Er leeft evenwel nog heel wat weerstand tegen een gemeenschappelijk prijzenbeleid.

Ook voor het buitengewoon onderwijs komt er een eigen reglement. Dat is gecompliceerder en de subsidiebedragen liggen hoger omdat de kinderen meer noden hebben. Het dossier raakt aan dat van het busvervoer. Veel kinderen maken daar gebruik van, maar hebben allicht meer baat bij opvang dan bij een lange busrit. Het samengaan van beide wordt onderzocht.

Er komt voorts een reglement voor een kwaliteitsimpuls. Dat is in opmaak en voorziet in een subsidiebedrag voor een kwalitatief en gevarieerd aanbod, en eventueel volgens de kwalificaties van de begeleiders. De scholen mogen die subsidies aanwenden voor vorming of om samenwerking met externe partners uit bijvoorbeeld cultuur of sport op te zetten.

De stad wil scholen inhoudelijke ondersteuning bieden. Ze ploeteren vaak om de opvang georganiseerd te krijgen en worstelen vooral ook met het aantrekken van begeleiders. Het zijn doorgaans vrijwilligers. Het is een hele opdracht die scholen niet zelden niet rond krijgen.

Scholen zien zich tevens geconfronteerd met kinderen die niet worden afgehaald en na het einde van de opvangtijd nog aanwezig zijn. Ook in die zin wil de stad mee naar oplossingen zoeken vanuit een netoverschrijdende samenwerking. Ook wanbetalers en mensen die de rekening niet kunnen betalen zijn een probleem. Dat is een factor waarover de stad mee nadenkt.

Antwerpen zet in op een degelijke regierol van de stad. Die regie inzake buitenschoolse kinderopvang is nog beperkt, maar al meer aanwezig dan op andere

plaatsen. De toelage sociale voordelen wordt uitbetaald, en er is overleg op het stedelijke niveau in het Lokaal Overleg Kinderopvang. Ook de vakantieopvang wordt in kaart gebracht. In vergelijking met de regie van het flankerend onderwijsbeleid en van de opvang van nul- tot driejarigen staat de buitenschoolse opvang nog in de kinderschoenen. De rollen van regisseur en actor worden traditioneel correct en goed gecombineerd in een werkbaar model met een evenwaardige inbreng van alle partners. Doel is de regierol breder uit te bouwen en de volledige binnenschoolse opvang op te volgen en te ondersteunen. De totale vraag en het hele aanbod van buitenschoolse opvang moet gemonitord. Ook opleiding en vorming organiseren voor begeleiders staat op het programma. Hun kwalificaties moeten immers kwaliteit garanderen. De stad wil die vorming beter faciliteren, organiseren en aanbieden. Tegelijk worden vrijwilligersnetwerken ondersteund en wordt werk gemaakt van toeleiding naar buitenschoolse opvang omdat die zaken voor scholen grote knelpunten blijken. Communicatie over buitenschoolse opvang is de laatste opdracht.

Wat betreft de stedelijke IBO's opteert de stad Antwerpen ervoor om zelf geen actor meer te zijn en dus geen IBO's meer in te richten. Die keuze wortelt in de resolute weg naar efficiënte inzet van de eigen middelen. Antwerpen kiest expliciet voor kwaliteitsvolle opvang voor alle kinderen, dus ook in voor- en naschoolse opvang. De keuze is zeker niet ingegeven door de idee dat de rollen van regisseur en actor niet verenigbaar zijn.

De gesubsidieerde IBO-plaatsen gaan over naar externe partners. Ze gaan niet verloren voor de stad Antwerpen. Er wordt daar nadruk gelegd op de late opvang, dus na 17 en 18 uur. In de vakantieopvang gaat veel aandacht naar de jonge kleuter. Er is een hiaat in het aanbod op dat vlak. De niet-stedelijke IBO's krijgen in die zin nog een belangrijke rol. Op woensdagnamiddag en in vakanties wordt ook gezorgd voor een aanvullend aanbod door externe partners. Vanaf 1 september 2016 richt de stad zelf geen IBO's meer in.

Het is de bedoeling aan te sluiten bij de brede leeromgeving. Die bestond al in de stad. Daarmee worden lokale samenwerkingsverbanden gefaciliteerd in functie van maximale en brede ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren. Het totaal-aanbod moet op elkaar afgestemd geraken. Antwerpen koestert de ambitie om de samenwerking tussen buitenschoolse opvang en de sectoren jeugd, cultuur en sport een plaats te geven.

2. De conceptnota: van knelpunt naar kansen

De keuzes van de stad Antwerpen en wat in de conceptnota staat over lokale samenwerkingsverbanden onder regie van het lokaal bestuur en over een geïntegreerd aanbod, liggen in elkaars lijn. Antwerpen kan de grote principes van de conceptnota onderschrijven.

Tegelijk is er een aantal knelpunten, dat dankzij de conceptnota tijdig op tafel ligt om oplossingen te zoeken. Zo blijft de financiering een heikel punt. IBO's genieten een zeer onevenredige financiering door steden en gemeenten. Antwerpen heeft 0,85 gesubsidieerde IBO-plaatsen per 100 kinderen. In andere gemeenten loopt dat op tot 29,52 gesubsidieerde plaatsen. Als de conceptnota uitgaat van de bestaande situatie, dan baart dat zorgen. Het vervolgtraject ziet Antwerpen als een kans om de situatie te reviseren en een correcte herverdeling te maken.

De regierol zoals voorgesteld in de conceptnota is uitgebreider dan wat Antwerpen plant. De ambitie om het aanbod op elkaar af te stemmen en tot een geïntegreerd aanbod te komen, is duidelijk aanwezig. Antwerpen moet dat vanwege de schaal-grootte op een meer buurt- of wijkgericht niveau coördineren. Dat vergt meer tijd dan wat is vooropgesteld vanuit de stadsbrede regierol. Een goede regie is tijds-

intensief. Daarom pleit Antwerpen ervoor om structureel in middelen te voorzien voor die regie, zodat ze volwaardig kan worden opgenomen. Dat kan ertoe leiden dat er een aparte functie wordt ingeschreven en er geen verweving meer is met de rol van actor.

Het statuut van de vrijwilligers in de begeleiding blijft een probleem. Scholen vinden er moeilijk. Hogere verwachtingen inzake het aantal begeleiders maakt dat scholen er nog meer moeten vinden. Daarbij botsen ze ook op de beperking van de vrijwilligersvergoeding. Om dat correct toe te passen mag een begeleider niet te lang in de opvang staan. Dat impliceert naast een groot verloop in de school ook een gebrek aan continuïteit voor de kinderen. In die zin ziet Antwerpen graag dat er randvoorwaarden worden uitgewerkt, naast een statuut en een kader voor de vrijwillige begeleiders.

Een aandachtspunt dat in het Lokaal Overleg Kinderopvang naar voren kwam, slaat op de speelpleinwerking. De stad Antwerpen betaalt het cursusgeld terug voor wie als jongere een animatorcursus volgt omdat die vorming erkend is door een hogere overheid, met name de provincie. De provincie doet dat in de toekomst niet meer en daardoor betaalt de stad de cursus niet meer terug. Voor lokale jeugdverenigingen is het moeilijk om een landelijke erkenning te krijgen. Een administratieve ingreep neemt derhalve een motiverende factor weg voor het volgen van een animatorcursus. Dat maakt het moeilijker voor lokale jeugdverenigingen die de speelpleinwerking organiseren, om jongeren ertoe aan te zetten de cursus te volgen. Ze vrezen over minder vrijwilligers te kunnen beschikken.

Ook het multifunctioneel gebruik van infrastructuur vindt Antwerpen de juiste weg, die al lang is ingeschreven in vele documenten. De praktijk blijkt echter niet altijd te verlopen zoals de theorie verwacht. Er is afstemming nodig op het vlak van regelgeving en subsidiëring. Er is een verschil tussen oude en nieuwe infrastructuur. Bij een nieuw gebouwde school is het vanzelfsprekend dat multifunctionaliteit en openstellen van de infrastructuur worden ingecalculeerd. Bij oudere gebouwen is het niet vreemd dat directies soms enige weerstand bieden. De gebouwen zijn vaak niet berekend op die openstelling voor externe gebruikers. Om dat comfortabel te doen, zijn aanpassingen nodig, wat middelen vergt. De conceptnota biedt ook een kans om in die zin randvoorwaarden in te vullen.

XLI. Uiteenzetting door Jeanine De Buysscher, directeur dienst Kinderopvang, departement Onderwijs, Opvoeding en Jeugd stad Gent

Jeanine De Buysscher verklaart dat Gent al meer dan zestig jaar buitenschoolse opvang kent.

1. Visie

De visie van de opvangwerking voor nul- tot driejarigen wordt doorgetrokken naar de buitenschoolse opvang voor oudere leeftijdsgroepen. Het kind, de ouders, het team, en samenwerken met andere betrokkenen en met de buurt zijn daarin aanwezige factoren. Voor het kind moet de buitenschoolse opvang vrije tijd of ontspanning zijn. Er zijn IBO's verbonden aan een aantal verschillende netten maar er zijn veel stIBO's die in de schoolgebouwen van het stedelijk net hun plek vinden. Tijdens het schooljaar vangen ze hoofdzakelijk kleuters van die scholen op en tijdens de vakanties staan ze open voor alle kinderen van alle netten.

Centraal staat het welbevinden. Het is een plaats voor en van kinderen waar ze tot rust kunnen komen na een drukke schooldag. Ze kunnen zich er thuis voelen en vinden er een volwassene met een luisterend oor. Ze spelen er met hun vrienden

en komen er graag omdat er veel te beleven valt. Doel is een rijk aanbod met diverse activiteiten aan te bieden.

Buitenschoolse opvang moet bijdragen tot de totale ontwikkeling van de kinderen. Dat kan door kwalitatief hoogstaande opvang. Alle kindbegeleiders zijn professioneel gevormd en gediplomeerd. Ze worden gedurende heel hun carrière voortdurend bijgeschoold om bij te blijven over nieuwe inzichten en de veranderende groepsopvang en opvoeding. De opvoeding in de buitenschoolse opvang wil de opvoeding thuis niet vervangen, maar vult ze aan.

Belangrijke begrippen in de visie van Gent zijn welbevinden en betrokkenheid van de kinderen. Welbevinden houdt in dat kinderen zich goed in hun vel voelen, zich durven uitspreken, opkomen tegen onrecht, zich veilig en geborgen voelen, kunnen genieten en plezier beleven. De buitenschoolse opvang is sociaal en stimuleert kinderen om met andere kinderen om te gaan, ongeacht hoe verschillend ze allemaal zijn. Een begeleider moet daarin oog hebben voor pestgedrag, helpen om ruzies op te lossen, verschillen en vooroordelen bespreekbaar maken, en discriminatie bestrijden. De taak is veelomvattend.

Het organiseren van opvang gebeurt in leefgroepen met vaste begeleiders. Alle begeleiders werken in vast dienstverband, met een voltijdse job of een dertig-urenjob op vijf dagen. Ze kennen allemaal de kinderen en dat biedt voor kinderen een veilige haven waar ze zich kunnen hechten. In de nul- tot driejarige leefgroepen wordt met verticale indeling gewerkt omdat men ervan uitgaat dat de jongste kinderen een meerwaarde meekrijgen van de oudste. Dat principe is doorgetrokken naar de buitenschoolse opvang. Er wordt daarom gewerkt met leefgroepen van drie tot zes jaar, in tegenstelling tot wat er in scholen gebeurt. 's Middags geeft dat soms wat tumult, maar dat duurt maar tot de kinderen weten waar ze terecht moeten.

De betrokkenheid van kinderen wordt gestimuleerd door ze te consulteren over onder meer de leefruimte, de organisatie van de activiteiten, het tot stand komen en naleven van regels en afspraken. Ze worden gehoord. Er is sprake van inspraak en participatie. Om de kinderen spelenderwijs ervaring te laten opdoen, is er een ruim aanbod aan spelmateriaal en activiteiten, zowel binnen als buiten, waarmee men het kind weet te verrassen en het uitgedaagd wordt. Het kind beleeft steeds iets nieuws. De vrije keuze van het kind staat centraal. Niet iedereen moet altijd aan elke activiteit meedoen. Er zijn meerdere groepsactiviteiten waarop kinderen kunnen inpijken. Het is ook steeds mogelijk om zich rustig terug te trekken. Als kinderen dat stevast doen, wordt nagegaan of, en wat er schort. Er is oog voor, in elk geval. Kinderen moeten soms ook proeven van andere zaken dan wat ze graag doen.

Er zijn grote leeshoeken en taal krijgt een belangrijke plek. De begeleiding kan helpen of voorlezen.

Ook de ouders zijn meegenomen in de visie. Dat zijn alle personen die instaan voor de opvoeding van de kinderen. Het is volgens de stad Gent van belang dat de thuissituatie en de opvang niet volkomen gescheiden zijn. Van de kinderen wordt daarom gevraagd om een aantal elementen van thuis mee te brengen. Zo voelen ze zich goed. De ouder is de eerste opvoeder van het kind en daarom wordt er dagelijks geïnformeerd over de werking, over hoe het kind zich heeft gevoeld en wat er goed ging of juist niet. De opvang is doorgeefluik tussen onderwijs en thuis en geeft derhalve al die informatie mee, ook over hoe er begeleid wordt. Er wordt altijd iets gemeld, maar de opvang probeert in elk geval vooral ook aandacht te hebben voor het positieve. Communicatie met ouders is van belang.

De buitenschoolse opvang is een plek waar ouders ervaringen kunnen opdoen, nieuwe uitdagingen kunnen aangaan en nieuwe contacten kunnen leggen. Begeleiders en ouders zorgen er samen voor dat kinderen zich er goed voelen. Overprogrammeren is niet op zijn plaats. Ouders willen kinderen al te vaak naar muziekschool, tekenacademie, sportclub sturen waardoor hun programma geen ruimte meer laat voor vrije tijd. De evolutie gaat in de richting van een grotere betrokkenheid van onder meer centra voor afstandsonderwijs, deeltijds kunst-onderwijs en dergelijke, maar kinderen mogen niet overbelast worden.

Personeel is een belangrijk onderdeel. In Gent zijn alle begeleiders gediplomeerd. Er zijn geen gesplitste diensten. Er zijn contractuele zowel als statutaire werknemers van de stad, maar sinds 2013 zijn er wel dertigurediensten, met een werktijd van 6 uur en 5 minuten per dag of een vier vijfde opdracht op vijf dagen. Het zijn vaste contracten. Zodra een quotum niet meer gehaald wordt omdat er onvoldoende vte zijn, wordt het contract uitgebreid. Het streefdoel is minimum twee vte om continuïteit en communicatie te verzekeren. Dagelijks staan er 180 vte paraat en die zijn nodig om alles vlot te laten draaien. Het gaat om ongeveer 220 medewerkers. Ze zijn een team van gediplomeerden. Er is een gemeenschappelijke kijk en praktijk, en er wordt een kwaliteitsvolle buitenschoolse opvang mee uitgebouwd. De opvang sluit nauw aan bij de zorg, bij behoeften en bij diversiteit van ouders en kinderen. Dat zijn steeds sleutelpunten geweest.

Er wordt ook gevraagd om een kritische blik te houden op de eigen werking en om te werken met evaluatie en zelfevaluatie. De dienst telt mensen die al heel lang in dienst zijn, maar kent ook een continue vernieuwing. In personeel moet voortdurend geïnvesteerd worden, is het motto. Er zijn in-service trainingen, pedagogische conferenties, studiedagen, collegagroepen, werkgroepen, en bijscholingen om teamleden aansluiting te laten vinden bij de nieuwste tendensen en ontwikkelingen inzake kinderopvang.

Er is ruime samenwerking, onder meer met andere diensten van het departement. Voor de zomer worden nieuwe samenwerkingen uitgezet met een combinatie van buitenschoolse opvang met sport of cultuur. Er rijzen dan wel problemen met de identiteit van de twee samenwerkende entiteiten, maar beide kanten proberen wat water bij de wijn te doen om te doen wat goed is voor de kinderen. Er wordt veel samengewerkt met de basisscholen. Men kent elkaars visie. De buitenschoolse opvang ondersteunt de basisscholen bij de jongste kinderen.

Er is samenwerking met buurtorganisaties in het kader van de brede school, maar alleen daar waar er al een bredeschoolwerking is. Dat moet uitgebreid worden naar alle wijken van de stad.

2. Actuele organisatie

De actuele organisatie draait op 29 kinderdagverblijven en 42 opvanglocaties voor buitenschoolse kinderopvang. Er is een verdeling in vijf regio's met telkens een regiocoördinator die verantwoordelijk is voor een aantal van de opvanginitiatieven. De directeur van de dienst Kinderopvang kan rekenen op een staf en een pedagogische begeleidingscel die al jaren de vorming en opleiding van personeel op zich neemt.

Er zijn slechts 124 IBO-plaatsen op een totaal van 4000 aangeboden plaatsen. Daarnaast zijn er nog 229 plaatsen in BOKDV's. Dat geeft 353 gesubsidieerde plaatsen. De subsidies voor bokdv's zijn niet gelijk aan die van IBO's.

Het bleek ooit moeilijk om een organisatie op te zetten met verschillende aanbieders. Het is niet vanzelfsprekend om mensen samen te brengen als er niet echt regelgeving is. Men was daardoor te laat om IBO-aanvragen voor de stad beter en op

grotere schaal in te dienen. Bij herverdeling van de middelen moet er daarom op toegezien worden dat dit gebeurt, niet vanuit de bestaande IBO-middelen, maar allicht wel met een grotere pot. Kleine gemeenten met IBO's zullen hun middelen allicht niet willen afstaan.

Er is één IBO met drie vestigingsplaatsen en er zijn 39 stIBO's. Op weekdays in het schooljaar komen er vooral kinderen van 2,5 jaar tot 6 jaar. Op woensdagen en vakantiedagen gaat het doorgaans om kinderen van 2,5 jaar tot 8 jaar. In schoolvakanties vangen 11 van de 39 stIBO's kinderen op van 2,5 jaar tot 11 jaar. Op woensdag en in de week kunnen alle kinderen van alle scholen van de opvang gebruikmaken, maar ze moeten tot bij de opvangplek raken. Men vangt kinderen op van alle netten en tijdens de vakantieopvang krijgen kleuters voorrang, omdat zij de meeste nestwarmte en begeleiding nodig hebben.

Het aantal aanwezigheidsdagen is tussen 2002 en 2015 met 80 percent gestegen. Dat wijst op de grote behoefte aan opvang en op tevredenheid bij de mensen. De personeelskosten voor het geheel bedragen 26 miljoen euro. Van Kind en Gezin ontvangt de stad Gent subsidies voor de kinderdagverblijven en de IBO's. Dat beslaat een klein deel, met name zo'n 9 miljoen euro. Met de ouderbijdragen die Gent ophaalt voor de kinderdagverblijven en stIBO's komen de inkomsten op 13 miljoen euro. Gent legt bijna 13 miljoen euro bij. Er zijn ook nog werkingsmiddelen en investeringsbudgetten, met respectievelijk 2,7 miljoen euro louter voor werking.

De opdracht van de stIBO's verschilt van de IBO's. Er is ochtend-, middag- en avondopvang. De stedelijke scholen ontfermen zich niet over de middagopvang. Vakantieopvang is er voor alle kinderen. De dagprijs voor schooljaar en vakantie is inkomensgerelateerd, berekend op de minimumtarieven van de IBO's. Voor middagopvang is het tarief bepaald door de stad Gent, en komt op 0,90 euro. Middag- en avondopvang komen op 2,87 euro. Alleen avondopvang kost 1,97 euro. Ochtendopvang is gratis. Voor woensdag is er een evenredige herberekening gemaakt. Voor schoolvakanties geldt een tarief van 2,87 euro voor minder dan drie uur. Voor meer dan drie uur en tot zes uur komt de prijs op 4,30 euro. Wie meer dan zes uur opvang gebruikt, betaalt 8,55 euro. Wekelijks en tien keer per jaar kan een bijdrage van 2,50 euro gevraagd worden voor een ijsje of toegang tot een activiteit.

Gent zorgt ook voor de toegankelijkheid van kansengroepen en kansarme gezinnen door inkomensgerelateerde tarieven. Ouders moeten er zelf om vragen. Wie boven de inkomensgrens (circa 30.000 euro) uitkomt, krijgt geen korting. Wie daaronder zit, krijgt een korting. Voor de IBO's legt de wetgeving een andere kortingsregeling op. Er is ofwel geen, 50 of 100 percent korting.

De dagindeling van de dienst begint om 7 uur met opvang tot 8.25 uur. Tussen 8.25 uur en 11 uur is er administratie, overleg, klasondersteuning of ondersteuning in het kinderdagverblijf, en dat sinds de nieuwe bepaling die voor baby's en peuters een extra begeleider oplegt vanaf het negende kind. Elke leefgroep in de opvang staat met twee mensen en als er een vroege en late dienst is, dan moet de kloof tussen 8.30 en 10.00 uur overbrugd worden. Daarvoor worden de mensen van het stIBO ingezet. Van 11.30 uur tot 13.30 uur is er middagopvang. Na het eten slapen de jongste kinderen. De mogelijkheid daartoe is aanwezig. Van 15.30 uur tot 18.15 uur wordt avondopvang aangeboden.

De meerwaarde van de dertiguredienst is dat die mensen werken van 7.00 uur en pas na 13.30 uur huiswaarts trekken. Dat omvat de middagpiek. Voor de avondopvang beginnen ze om 11.45 uur en werken tot 18.15 uur. Ook dat maakt het mogelijk om de middagpiek op te vangen. Op die manier wordt op vier personeelsleden één personeelslid gewonnen.

De bepalingen voor de opvang van baby's en peuters zijn doorgetrokken naar de stIBO's. Bestellen betekent betalen. Ouders moeten vooraf reserveren en er zijn gerechtvaardigde afwezigheden. Er wordt tevens naar een opvangplan gevraagd. Dat heeft ertoe geleid dat elke opvangplaats zo goed als mogelijk benut wordt en de personeelsinzet efficiënt is. Ouders waren dat initieel niet gewoon. Dat was in het begin moeilijk. Het systeem is echter ingeburgerd.

De grote troef van de dienst Kinderopvang is dat er gewerkt wordt met eigen pedagogische begeleiding. Zij kennen de visie en werken die ten volle uit om ze mee te nemen in alle vormen. Er wordt jaarlijks in de vakantieopvang een rondgang georganiseerd van de pedagogische begeleiders om na te gaan wat er gebeurt, en hoe en wat de effecten zijn. Er is kwaliteitsbewaking.

Woensdagnamiddagopvang en vakantiewerking moeten voorbereid worden. Er is ruimte en materiaal nodig. De pedagogische begeleidingsdienst neemt de diverse profielen in de kinderopvang mee naar de buitenschoolse opvang en kan die verbinden. Er is sprake van inclusieve opvang, buurtgerichte opvang, groen en duurzaam en er zijn kinderdagverblijven die niet geprofileerd zijn. Ook zij volgen het pedagogische raamwerk.

Deskundigheidsbevordering gebeurt middels een competent systeem. Van bij aanvang krijgt iedereen die instroomt een aantal basiscursusdagen van de stad. Aanvullend zijn er nog vier dagen basiscursus door de pedagogische begeleiders. Dat moet de neuzen in dezelfde richting krijgen opdat de medewerkers weten waar ze voor staan en wat van hen verlangd wordt. Het wordt hen ook duidelijk dat ze daarvoor op de nodige ondersteuning kunnen rekenen. Elk personeelslid krijgt jaarlijks twee nascholingen met één pedagogische studiedag voor het hele team ofwel één nascholing met twee pedagogische studiedagen voor het team. Pedagogische studiedagen waar het hele team aan meewerkt, blijken meer vruchten af te werpen. Iedereen schaaft zich achter hetzelfde doel en er is ook sprake van sociale controle onder begeleiders. De stad wil ook voor zijn personeel zorgen. Individuele bijscholing wordt aangeboden waar nodig.

De verantwoordelijken voor de opvanglocaties zijn leidinggevend en die volgens het aantal personeelsleden in de buitenschoolse opvang één, twee of drie dagen toegewezen krijgen, dus niet één op één met de locaties. Elke verantwoordelijke heeft meer dan één locatie onder zijn hoede maar moet minimaal deelnemen aan een collegagroep. Tweejaarlijks wordt een 'Tour de Gand' georganiseerd. De eigen opvanglocaties worden dan voor collega's opengesteld om werkmethodes, aanpak of oplossingen uit te wisselen. Er zijn vier werkgroepen met vertegenwoordigingen uit stIBO's. Er zijn voor 540 vte in totaal 710 medewerkers aan de slag.

3. Uitdagingen

Er zijn 34.000 kinderen van nul tot twaalf jaar en 25.000 kinderen van drie tot twaalf jaar. In een schooljaar is er een gewogen gemiddelde van 3792 plaatsen in de buitenschoolse kinderopvang voor de dienst Kinderopvang. Dat beslaat 31 percent van het aantal kinderen van drie tot zes jaar. In de vakantie bedraagt de capaciteit maar 2000 kinderen. Dat is steeds volzet. Dankzij een efficiënt inschrijfsysteem kunnen mensen van plaatsen waar meer vraag is doorschuiven naar plekken waar er minder vraag is. Op eigen verzoek of op aangeven van de diensten zelf.

Op de Buitenschoolse Opvangkaart staat de integrale jaarplanning voor 2016. Aangezien de buitenschoolse opvang voor alle kinderen van de stad toegankelijk is, wordt de kaart verdeeld in alle bibliotheken en scholen. Kinderen van de stad Gent krijgen allemaal zo'n kaart mee via school.

Er worden samenwerkingen uitgebouwd met het basisonderwijs, het deeltijds kunst- onderwijs en sport, cultuur en jeugd. Veel meer opvanglocaties willen elementen uit het kunstonderwijs aanbieden. Via het basisonderwijs wordt de toegankelijkheid tot het deeltijds kunstonderwijs verhoogd in Gent door de goede werking van de wijkateliers. Dat wil men uitbreiden naar de kleuters. Een groot knelpunt is het gebrek aan middelen en personeel. Wie zal de lesgevers betalen?

Als de buitenschoolse opvang overal tot twaalf jaar wordt verbreed, heeft dat financiële consequenties, maar ook voor personeel, infrastructuur, verantwoordelijken en materiaal. Het vergt een aanpassing van de vrijetijdspedagogiek. De kinderbegeleiders kregen in hun opleiding immers te weinig bagage om met oudere kinderen om te gaan. Dat vraagt extra investeringen. Een monitor is meer aangewezen dan een kinderverzorgster of -begeleider.

De kindbegeleiderratio bedraagt voor kleuters in ochtend- en avondopvang één op veertien. Dezelfde ratio geldt voor vakantie- en woensdagmiddagopvang. Voor middagopvang gaat men tot één op achttien omdat er niet altijd voldoende personeel is. Een groot verschil tussen school en buitenschoolse opvang is dat ouders hun kinderen voor ze naar school gaan opdragen zich te gedragen. Buitenschoolse opvang daarentegen is een uitleefmoment en dat wordt ook zo gecommuniceerd. Daarom is een verschillende ratio voor beide wenselijk.

Voor de lagereschoolkinderen is een ratio van één op twintig haalbaar. De kinderen zijn al wat ouder. Voor vakanties en woensdagen lijkt één op veertien aanhouden de beste optie, omdat de kinderen wat minder handelbaar zijn dan kleuters. Ze vergen ook meer aandacht en deelname. Voor middagmalen is een uitbreiding wel nodig. In Gent is de ratio voor ochtendopvang in het basisonderwijs niet bepaald en voor middagopvang komt men uit op één op zeventig. In avondopvang is de ratio bepaald op één op 35 en voor woensdagmiddagen strandt men op één op dertig.

Gent beschouwt buitenschoolse opvang alvast niet als louter toezicht. Gent wil een visie uitdragen en toepassen. Er moeten mensen opgeleid worden, en diverse groepen moeten begeleid worden. Als de leeftijdsgroep van acht tot twaalf jaar erbij komt, dan zullen de begeleiders vorming nodig hebben. Dat is al gebeurd voor de elf voorzieningen waar die groep al terechtkan. Als het voor een grotere groep moet, zijn alternatieven wenselijk, aangezien niet iedereen geschikt is om met die leeftijden te werken. Gent is beroemd voor zijn visie, omkadering, begeleiding, omdat het kind centraal staat en voor zijn respectvolle houding.

Met onderwijs wordt de samenwerking gesmeed door een service level agreement, opgesteld met wederzijdse engagementen. In de brede school probeert kinderopvang een gelijkwaardige partner te zijn. Toch blijft voor sommige partners opvang, louter opvang, terwijl de dienst Kinderopvang overtuigd is van zijn meerwaarde.

De combinatie van actor en regie binnen de stad lijkt perfect mogelijk. Het is een taak van de overheid om actor te zijn, om sociaal beleid te garanderen en de regierol op te nemen. De investeringen in die regie komen echter bovenop alles wat de stad al doet. Daarvoor kijkt men derhalve liever naar de overheid.

Een uitdaging waar men zich zeker voor geplaatst ziet, is de diversificatie van het aanbod. Het is een must, maar vraagt denkwerk over onder meer betaalbaarheid. Inkomensrelatering is nodig omdat kansengroepen en kwetsbare groepen toegang moeten hebben. Er is intussen ruim aangetoond dat een degelijke inbedding in school met een goede buitenschoolse opvang een meerwaarde biedt voor de verdere schoolloopbaan van die kinderen. Ook de kwaliteit van het aanbod voor de jongste kinderen is een blijvend aandachtspunt. Kinderrechten moeten gerespecteerd blijven. Voldoende omkadering van kinderbegeleiders en verantwoordelijken

is onontbeerlijk. Als uitbreiding naar de groep oudere kinderen nodig is, dan kost dat geld.

Welke noden maken samenwerking noodzakelijk? De opvangcapaciteit is alvast te klein, vooral voor oudere kinderen. Zeker in vakantieperioden is de vraag groter dan het aanbod. Het toenemende aantal alleenstaande ouders en werkende grootouders doet de nood toenemen. De visie van het IBO is gericht op werkende ouders. De stad Gent wil dat ook meegeven voor niet-werkende ouders, om de kansengroepen ook binnen te halen. In de buitenschoolse opvang is er geen omkadering zoals in het onderwijs. Inclusieve opvang is niet altijd evident, maar men doet wat men kan. Er is gerichte vorming.

De problemen bij het opzetten van samenwerking zijn vaak gelinkt aan het feit dat ouders van kinderen met inclusieve noden hun kinderen niet altijd willen afgeven aan anderen dan kinderbegeleiders. Als dat moet bij jonge monitoren, dan haken ze af. Toegankelijkheid is ook niet altijd verzekerd bij samenwerkingen. De vraag rijst wie de samenwerkingen, de communicatie en de reglementeringen trekt. Vanuit welke visie wordt er samengewerkt? Hoe worden visies op elkaar afgestemd? De insteek van een profiel kan zijn: buurtgericht, inclusief, zigzag, natuur en duurzaam, en misschien de scholen die erop aansluiten. Of de opvang kan zich aanpassen aan bijvoorbeeld Freinet, jenaplan, dalton, meervoudige intelligentie, sport of cultuur. Samenwerking wordt wel onontbeerlijk.

Samenwerking biedt voordelen voor de kinderen omdat het dezelfde groep is die in school, opvang, cultuur of een andere vrijetijdsbesteding zit. De buitenschoolse opvang kan de nestverbinding realiseren, en welbevinden en betrokkenheid hoog houden.

Knelpunten zijn het tekort aan opvangplaatsen op woensdagnamiddag en in vakanties voor lagereschoolkinderen, en het gedeeld gebruik van lokalen. Het is niet evident voor onderwijzers om hun klas en kast open te zetten. Ook personeel vormt een heikel punt. De ervaring leert dat er anders wordt gekeken naar begeleiders en onderwijzend personeel.

Wat met regelgeving? Er zijn kwaliteitshandboeken opgestart voor de buitenschoolse kinderopvang. Dat gebeurt volgens het stramien van de voorschoolse opvang. Iedereen wacht op een decreet voor de buitenschoolse opvang. Er is ook een inschrijfbeleid voor buitenschoolse opvang, maar dat valt voorlopig nog nadelig uit voor broers en zussen met een verschillende leeftijd. Kleuters krijgen altijd voorrang. Soms kunnen mensen voor een groter kind dan niet terecht bij de buitenschoolse opvang omdat er kleuters van een ander gezin voorrang hebben. Dat geeft spanningen.

Hoe ziet Gent de toekomst tegemoet? Uitbreiding staat alvast op het programma. Gent wil nog meer inzetten op de brede school en op schooldagen van 7.00 uur tot 18.00 uur met een mix van les en vrijetijdsactiviteiten. Er zijn plannen voor onderzoeken en proefinstellingen om zaken na te gaan en uit te werken. De speerpunten zijn participatie, communicatie, expressie, ruimte en materiaal. Voor de oudere kinderen is het beschikbare materiaal niet altijd het juiste. Het doel is een kwaliteitsvolle opvang tot twaalf jaar. Dat geeft veel drukte in de opvang en begeleiders willen niet opereren vanuit macht noch kracht, met geroep, maar wel vanuit een andere invalshoek. Inclusie moet verschuiven. Er is een maatstaf van één op 28 en die moet misschien verhogen, aangezien er toegang is voor alle netten en de vraag hoog is. Eén op tien is echter wel heel veel gevraagd.

Gent heeft ook gouden tips. Zo moet het beleid de deskundigheid blijven bevorderen.

Wat wil Gent van Vlaanderen? Vooral normen die geen afbreuk doen aan de kwaliteit. Ook ondersteuning is welkom en Gent wil gekwalificeerde medewerkers kunnen inzetten. Bovendien zijn er middelen nodig om aan alle kinderen een ontspannen en uitdagende vrije tijd in de buitenschoolse opvang aan te bieden.

De regie van de buitenschoolse opvang moet kunnen experimenteren en onderzoeken. Er moet coördinatie zijn van initiatieven die samenwerking bevorderen en er dient een evaluatiekader uitgewerkt. Kwaliteit moet inherent zijn en evaluatie vanzelfsprekend, en er moeten ook innovatieve projecten opgezet kunnen worden. Ook reglementen uitwerken om de financieringsrol te kunnen opnemen, is een opdracht. Om de regierol waar te maken, zijn er middelen nodig om samenwerkingsverbanden op te zetten en te coördineren.

Wat beleidsaanbevelingen voor buitenschoolse opvang aangaat, volgt Gent wat er al in de conceptnota is aangereikt: voor kleuters de nestfunctie garanderen en voor lagereschoolkinderen de webfunctie. Voor een kwalitatieve buitenschoolse opvang moet er geïnvesteerd worden zoals Gent dat al jaren doet. Prijszetting, uren en aanbod die vooralsnog afhankelijk zijn van de school waar men inschrijft, moeten worden gelijkgetrokken zonder de lat naar beneden te halen. De verschillen lijken haar moeilijk te verantwoorden.

De vraag naar middelen steunt op een aantal premissen. Gent heeft al zestig jaar buitenschoolse opvang en wil dat verder opbouwen zonder er afbreuk aan doen. Het aanbod voor oudere kinderen wil men vergroten en de betaalbaarheid garanderen. De verhouding waarin kansengroepen deelnemen zal in steden hoger liggen en ook voor die kinderen zal dat een grote rol spelen. Gent blijft gaan voor gelukkige kinderen en betrokken medewerkers.

XLII. Vragen van de leden

Elke Van den Brandt merkt op dat de lokale besturen in een regierol wel wat kunnen mits ze kansen en mogelijkheden krijgen. De boodschap luidt ook om niet steeds naar de lokale overheid te kijken om alles op te vangen.

Het lid ziet een alarmsignaal bij het vergelijken van beide uiteenzettingen. Kwalitatieve buitenschoolse opvang is af te meten aan randvoorwaarden zoals de competenties van de begeleiders, het aantal begeleiders en de infrastructuur. Die vergen echter middelen. De terechte vraag om opvang aan te bieden voor alle kinderen, ook de groep tot en met twaalf jaar, zet grote druk op de randvoorwaarden als er geen financiële middelen tegenover de vraag staan. De vraag om meer ondersteuning klinkt in beide steden. Beide maken ook de positieve keuze om het IBO-concept en de actorrol af te bouwen, omdat het niet compatibel is met het aanbieden van opvang aan alle kinderen. Het besef rijst dat dat doel niet haalbaar is zonder aan kwaliteit in te boeten.

Aangezien iedereen langer moet werken en scholen op korte termijnen werken, is het logisch dat de buitenschoolse opvang aan belang wint. Die kwaliteitsvol aanbieden, zal wat kosten. *Elke Van den Brandt* maakt de rekening en ziet twee mogelijkheden: ouders krijgen meer tijd om met hun kinderen door te brengen en minder tijd om te werken of er wordt geïnvesteerd in kwaliteitsvolle opvang. Op beide druk zetten kan niet.

Wat haar zorgen baart, is dat de Vlaamse Regering geen groeipaden plant en op de centen zit. De steden investeren sterk.

Gent werkt met gediplomeerde begeleiders en wil geen opgeknipte jobs. Mensen moeten tijd krijgen om zaken voor te bereiden en begeleiders moeten steeds aanwezig kunnen zijn om contact met de kinderen op te bouwen. Dat is van belang

voor de pedagogische kwaliteit. Staat die onder druk? Vraagt het om meer of is het een kwestie van keuzes maken? Kan een decreet stipuleren dat het volwaardige jobs moeten zijn? Zijn er in dat geval implicaties op de keuzes van de stad Gent?

De omkadering is in Antwerpen en Gent verschillend. De praktijk ligt ook anders. Beide opperen dat er voor kleuters en lagereschoolkinderen allicht een andere ratio moet gelden. Pleiten ze voor een gediversifieerde ratio in het decreet? Om de kinderen de nodige nestwarmte te bieden mag die niet al te hoog liggen.

Er zijn beleidskeuzes gemaakt in Antwerpen. Waarop boet Antwerpen in nu er is beslist tot het afbouwen van de actorrol: op de kindbegeleiderratio, op de kwalificaties en competenties van het personeel, op het typecontract (aangezien er met veel vrijwilligers wordt gewerkt) of op de infrastructuur? Hoe bereikt Antwerpen meer kinderen via andere instrumenten dan de IBO-werking? Waar wordt bijgestuurd?

Gent heeft een gediversifieerde en inkomensgerelateerde tarifiering. Antwerpen koestert ambities inzake prijzenbeleid. Zien de steden de financiële context graag in een decreet vastgelegd om zelf niet steeds het debat te moeten voeren? Of willen ze liever zelf die bespreking aangaan met de eigen aanbieders?

Bestellen is betalen, zo luidt het in Gent. Moeten die regels in een decreet? Of wordt dat beter aan de lokale regie overgelaten?

De voorrangsregels wringen. Hoe gaan beide steden daarmee om? Kunnen daarvoor decretale contouren ontwikkeld worden? Elke Van den Brandt stipt aan dat heel wat van die problemen met voldoende capaciteit opgelost kunnen worden.

Katrien Schryvers ziet dat heel wat steden en gemeenten de regierol al opnemen. Er zijn al heel wat goede praktijken. Het is indrukwekkend hoe er ook kwaliteitskaders worden uitgewerkt.

Antwerpen doet moeite om te werken aan een gezamenlijk prijzenbeleid, maar het blijkt moeilijk. Er is regelgeving over de sociale voordelen. Hoe wordt dat ingevuld? Als stad of gemeente binnen de eigen scholen opvang organiseert, dan moet die eigenlijk ook gegarandeerd zijn voor de andere netten. Hoe gebeurt dat?

De conceptnota gaat uit van een zorgzame transitie bij het opnemen van de regierol door de lokale besturen. Een tabula rasa is niet mogelijk. Er zijn heel wat mensen werkzaam in de IBO's en er is een onderscheid tussen kinderen die kort in de opvang blijven en kinderen die er langdurig vertoeven. Het vraagt een andere invulling en begeleiding. Hoe gaan Gent en Antwerpen daarmee om? Hoe zien zij die zorgzame transitie?

Wat verstaan de sprekers onder een invulling voor oudere kinderen, aangezien de conceptnota niet langer een maximumleeftijd vermeldt? Is dat haalbaar of niet? Is er al over nagedacht?

Wat met de toegankelijkheid voor kwetsbare gezinnen? Grote steden worden daarmee onvermijdelijk het meest geconfronteerd, maar het moet uiteraard overal een aandachtspunt zijn. De financiële toegankelijkheid wordt doorgaans verzekerd door met het IKG-systeem te werken. Er zijn evenwel andere grote drempels die beletten dat kinderen naar de opvang gaan. Welke maatregelen zijn er in die zin?

Freya Saeyns meent te begrijpen dat er in Antwerpen randvoorwaarden voor subsidies zijn bepaald. Er is opvang één uur voor school en tot 17 uur na school. Dat lijkt beperkt want veel ouders werken langer. Hoe is die limiet gekozen?

Er is niet echt gesproken over de brede school, waarbinnen samenwerkingsverbanden worden ontwikkeld met andere actoren. Hoe moet zo'n samenwerkingsverband voor Antwerpen eruit zien? Welke kritische randvoorwaarden moeten daarvoor gelden?

De schepen van Onderwijs is op het idee gekomen om een Antwerp Children's Zone op te zetten. Hoe past dat in de buitenschoolse kinderopvang? Kan dat uitgebreid worden in moeilijke wijken?

Ziet Gent het evaluatiekader als een Vlaamse basisregelgeving of als een kader van het lokaal bestuur?

Jan Bertels onthoudt de tips en aanbevelingen van de sprekers. Koken kost geld en kwaliteit maakt dat nog duurder. Het is raadzaam om geen basisdecreet op te stellen zonder middelen tegenover de theorie te zetten, zij het bijkomend of herverdelend. Voor sp.a moeten het extra middelen zijn.

Antwerpen heeft het over een statuut voor de vrijwillige begeleiders. Zijn dat aanvullende of vervangende begeleiders? Wordt er gepleit voor een apart statuut voor de vrijwilliger die begeleider is?

Lies Jans ziet vooral twee steden die vanuit hun actorrol sterk zijn gegroeid. De regierol wordt door beide steden beschouwd als een kans zowel als een bedreiging. In Antwerpen leeft de ambitie om iedereen te betrekken en de stap te zetten naar verenigingen uit de culturele sector, vrije tijdsbesteding of sportclubs. Gent laat vergelijkbare geluiden horen, zij het met een aantal bedenkingen. Zijn beide steden er al mee bezig? Merken ze iets van knelpunten? Hoe moeilijk is die stap?

Gent heeft heel veel personeel. Worden er vrijwilligers ingezet? Dat lijkt voor bepaalde activiteiten wel zinvol. Wat moet er begrepen worden onder het statuut voor vrijwilligers dat Antwerpen vooropstelt?

De financiering verschilt tussen de diverse steden en gemeenten. Antwerpen heeft 0,85 gesubsidieerde plaatsen per honderd kinderen. In andere gemeenten kan dat oplopen tot 29,52. *Lies Jans* hoort een pleidooi voor een eerlijke herverdeling van de middelen. Welke criteria zijn belangrijk voor die herverdeling?

Kelly Broos verzekert dat Antwerpen niet kiest voor minder kwaliteit door de actorrol te verlaten. Het is de bedoeling om de kwaliteit die de IBO's bieden, over te hevelen naar de plaatsen waar de meeste kinderen worden opgevangen.

Gent en Antwerpen vertellen een ander verhaal. Gent telt veel stedelijke IBO's. In Antwerpen nemen de stedelijke IBO's maar 4 percent in van het totale marktaandeel. Het is niet vanzelfsprekend om te vergelijken en daarop beleidskeuzes te enten. Het is derhalve geen keuze voor minder maar voor meer kwaliteit. Daarom wil Antwerpen in de subsidiereglementering voor scholen een aantal kwaliteitseisen inschrijven. Het gaat om de kindbegeleiderratio, kwalificaties en vorming.

Het prijzenbeleid is niet door de stad op tafel gelegd, maar wel door de klankbordgroep waarin alle onderwijsnetten vertegenwoordigd zijn. Dat concretiseren blijkt niet zo eenvoudig. Het principe wordt onderschreven. Het prijzenbeleid is zeer divers. Zo hanteren de stedelijke scholen, ondanks de toename van de sociale voordelen, vaak goedkopere prijzen dan andere netten. Voor Antwerpen hoeven prijsindicaties in een decreet niet. Wat wel een grote steun kan zijn, is dat het decreet stipuleert dat er een gezamenlijk prijzenbeleid moet zijn. De onderhandeling over wat dat precies inhoudt, kan het lokale niveau voeren. Voor kansengroepen en kwetsbare groepen moet een sociale tarifiering mogelijk zijn.

In het subsidiereglement voor de scholen is ingeschreven dat de opvang toegankelijk moet zijn voor alle kinderen van de school. Dat impliceert kinderen met een beperking, maar ook dat de sociaaleconomische status van de ouders niet mag beletten dat een kind in de opvang terecht komt. De inclusie is ingebed in het subsidiereglement.

Ook het onderscheid tussen de kort- en langdurende opvang is meegenomen. Korte opvang impliceert opvang tot 17 uur, wat een minimumvoorwaarde is voor de scholen. Niets belet de scholen lange opvang te organiseren. Heel wat scholen bieden opvang aan tot 18 uur, maar sommige ook maar tot 16.30 uur. Iedereen beseft dat er ouders zijn die langer opvang nodig hebben. De niet-stedelijke IBO's moeten de focus op de late opvang leggen, naast een basisaanbod in de scholen.

Voor scholen is het financieel niet haalbaar om uitsluitend met professionele contractuele medewerkers te werken, zeker als de ouderbijdrage niet mag oplopen. Ze vallen daarom terug op vrijwilligers. Het is niet de beste werkvorm. Het is niet de bedoeling om het vrijwilligerswerk te professionaliseren, maar wel om het hanteerbaarder en gunstiger te maken, zowel voor de school als voor de vrijwilliger. Antwerpen heeft nog geen pasklaar model voor het vrijwilligersstatuut, maar wil de discussie erover op gang brengen.

Antwerpen wil in eerste instantie een degelijk aanbod organiseren voor het basisonderwijs. Iedereen weet dat er behoefte is aan opvang voor oudere kinderen, maar dat is niet het eerste aandachtspunt.

Antwerpen opteert voor de brede leeromgeving, eerder dan voor de brede school. Dat laatste wordt te vaak geassocieerd met het schoolgebouw: scholen stellen hun infrastructuur open, terwijl het eigenlijk gaat over inhoudelijke samenwerking. In het begrip 'brede leeromgeving' zitten de verschillende domeinen vervat waarin kinderen zich ook buiten de school begeven. De buitenschoolse kinderopvang wil daarop aansluiten. In het reglement voor de kwaliteitsimpuls krijgt de samenwerking met externe partners een expliciete plek. Die samenwerking tussen opvang en vrije tijd moet vanzelfsprekend zijn, omdat ze beide gefinancierd zijn voor hun werking. De praktijk blijkt vaak anders. Er zijn vaak extra middelen nodig om samenwerking, afstemming en coördinatie te stimuleren. Het reglement voor de kwaliteitsimpuls bevat daarom bijkomend budgetten voor scholen om samenwerking extra impulsen te geven.

Er is een link met de Antwerp Children's Zone, dat een wijkgerichte aanpak introduceert om schoolse vertraging en ongekwalificeerde uitstroom aan te pakken. Het is een zaak van Onderwijs, maar ook van Welzijn. Een ongunstige thuissituatie heeft impact op de leerloopbaan van een kind. Het doel is wijkgericht te investeren in een domeinoverschrijdende aanpak. Dat impliceert een inzet op zowel onderwijs als gezin. Ook binnen de wijk moeten er acties ondernomen worden. Het project Antwerp Children's Zone start in 2017 als proefproject in enkele wijken. Het project onderzoekt hoe voor- en naschoolse opvang een meerwaarde kunnen vormen voor de maximale en brede ontwikkeling van de kinderen. Er gaat enig studiewerk aan vooraf om een optimale inrichting van de Antwerp Children's Zone te realiseren. De studie wordt kortelings gegund en stoelt op wetenschappelijke inzichten en goede praktijken. Er wordt aandacht gevraagd voor de rol van voor- en naschoolse opvang, daarbij rekening houdend met het evenwicht tussen leertijd, vrije tijd, rust en spel.

De regierol opnemen ziet Antwerpen niet als bedreigend. Er is al ervaring met onderwijsbeleid en met de kinderopvang van nul tot drie jaar. Er worden successen geboekt. De betrokkenheid van alle actoren is groot. Opvang en vrije tijd moeten samenwerken op het niveau van de brede leeromgeving, die niet alleen een factor

is in de buitenschoolse kinderopvang, maar die in de toekomst in dat domein een echte plek moet krijgen.

De IBO-middelen kunnen herverdeeld worden op basis van onder meer het aantal kinderen in een stad. Ook de opvangbehoefte kan een rol spelen. Voor Antwerpen zijn de bijkomende behoeften van kinderen een belangrijk criterium. Zo zijn er kinderen die leven in kansarmoede of met een beperking. Die factoren maken dat de opvang meer middelen nodig heeft om kwaliteitsvol te kunnen werken.

Jeanine De Buysscher zegt dat Gent ook moet besparen. De dienst Kinderopvang heeft voorsnog niet moeten inleveren. Het is een expliciete keuze van de bevoegde schepenen om de diensten niet te splitsen. Het is echter moeilijk vol te houden als er steeds personeel moet bijkomen vanwege de groei.

In het toekomstige decreet wordt best een gedifferentieerde kindbegeleiderratio opgenomen. Eén op veertien is haalbaar. Voor kinderen ouder dan zes jaar is een hogere ratio haalbaar.

Tarieven kunnen worden vastgelegd zoals dat voor de IBO's gebeurt: met minima en maxima waartussen de organisator vrij kan kiezen. Dat maakt ook zelfstandige buitenschoolse opvang leefbaarder.

Ouders van kinderen van nul tot drie jaar ervaren de gerechtvaardigde afwezigheden als moeilijk. De ervaring leert echter dat zowat alle ouders van die leeftijdsgroep initieel voltijds inschrijven, maar dat later terugschroeven omdat hun kind uiteindelijk een dag bij familie of vrienden wordt ondergebracht. Dat maakt dat de bezetting moeilijk gehaald wordt. Het is niet meer dan redelijk dat er een reserveringsprincipe geldt. Ouders moeten beseffen dat kinderopvang veel geld kost, meer dan wat ouders zelf moeten betalen. Gent geeft er de voorkeur aan de gerechtvaardigde afwezigheden decretaal te verankeren, zij het binnen bepaalde keuzes.

Het inschrijvingssysteem voor scholen in Gent houdt rekening met de afstand van huis naar school. Alle scholen moeten een aantal GOK'ers opnemen. De schoolpopulatie is zeer gemengd. De dienst Kinderopvang is onder meer aanwezig op ouderavonden en andere contactmomenten op scholen, om ook de kwetsbare gezinnen te bereiken. Dat moet ook de drempel verlagen. Mensen kennen zo de opvangdiensten. Het zijn altijd dezelfde gezichten. Ze zijn gemakkelijk aanspreekbaar voor wie in een moeilijke positie zit. De prijs is een middel, naast de benadering. Daarnaast is er ook de werking waarbij de buurt in huis wordt gebracht. De kinderen kennen de buurt van de opvang en de buurt kent de kinderen.

Er is geen kinderopvang in het miljoenenkwartier, een zeer witte buurt.

Er is een marge van een kwartier voor en na school dat de school voor zijn rekening neemt. De kinderen die vroeg naar huis gaan, zijn dan weg. Doordat er vaste begeleiding is in de opvang, krijgt een kind aandacht ongeacht hoe laat het opgehaald wordt. Communicatieproblemen zijn er niet omdat er doorgaans met dezelfde gezichten wordt gewerkt.

Als er samengewerkt wordt met het deeltijds kunstonderwijs, sportclubs of cultuurverenigingen, betekent dat dat ouders hun kinderen elders moeten afhalen.

Gent heeft een evaluatiekader. Het lijkt niet slecht om voor de buitenschoolse opvang een minimaal kader aan te reiken opdat de opvangkwaliteit in heel Vlaanderen gelijklopend is. Niets belet om lokaal nog verder te gaan.

De regierol wordt al deels opgenomen, aangezien alles er gewoon bijkomt. Er is veel personeel op de vloer in de dienst en voor het overige is er weinig uitgebouwd. Het komt dus allemaal bij de dienst Kinderopvang terecht. Er wordt kortelings een studie gestart naar opvangnaden van ouders in Gent.

In 2016 is Gent begonnen met vrijwilligers, maar ze passen nooit alleen op de kinderen. Het zijn extra handen om de middagopvang mee te ondersteunen. Het concept is al een vijftal maanden gelanceerd en stond eind 2015 in de startblokken. Het is niet eenvoudig om voldoende mensen te vinden die als vrijwilliger tijdens de middagpiek willen bijspringen. Dat is niet de aangenaamste periode wegens de drukte. Er zijn zeven vrijwilligers op een personeelsbestand van zowat zevenhonderd mensen.

Jeanine De Buysscher kan zich vinden in de Antwerpse criteria voor herverdeling: het aantal kinderen, kwetsbare gezinnen en inclusiekinderen met speciale behoeften. Dat zal blijken uit de studie die Gent laat uitvoeren. Het voornaamste is dat er minimale kwaliteitscriteria gelden voor heel Vlaanderen.

XLIII. Uiteenzetting door Patricia Verheyden, experience director, en Annelies Van Hoorebeke, medewerker, Technopolis, als coördinatoren van het STEM-academie netwerk

1. Historiek

Patricia Verheyden legt uit dat de Vlor en de Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie in 2011 een alarmkreet tot het Vlaams Parlement richtten over het gebrek aan STEM-geletterdheid in Vlaanderen. STEM staat voor science, technology, engineering en mathematics. De doorstroom naar dergelijke studierichtingen en beroepen is onvoldoende. Op basis van het rapport van de VRWI en de Vlor is in 2012 een STEM-actieplan opgemaakt, een stuurgroep opgericht en een platform opgezet. Dat laatste bestaat uit een tiental mensen die zich gebogen hebben over de vraag wat er in Vlaanderen moet gebeuren om de STEM-geletterdheid te verhogen en de doorstroom naar technische en wetenschappelijke studierichtingen en beroepen te laten toenemen. In het najaar van 2013 is een adviesnota uitgebracht, waarin de oprichting van een STEM-academie met lokale verankering wordt voorgesteld, naar analogie met de muziek- en andere academies. De bedoeling is vooral om de passie voor STEM aan te wakkeren. Buitenschools kan dat bijvoorbeeld op woensdagnamiddag.

In december 2013 kreeg F.T.I./Technopolis van het Departement Onderwijs de opdracht om een definitie van de STEM-academie op te stellen en om te kijken welke initiatieven onder de STEM-academie kunnen vallen. Er is in overleg met organisatoren van gelijksoortige initiatieven een definitie opgesteld voor de academie. Begin 2014 is F.T.I./Technopolis aangesteld als coördinator van het STEM-academie netwerk. In februari 2014 ging het netwerk van start.

2. Definitie

Een STEM-academie is een buitenschoolse activiteit, situeert zich rond STEM, en is bedoeld voor jongeren tot achttien jaar. Er moet interactie zijn en ook continuïteit. Jongeren moeten er geregeld samenkomen.

Het STEM-academienetwerk overkoepelt de buitenschoolse STEM-activiteiten voor kinderen en jongeren tot achttien jaar. Het netwerk verzamelt, versterkt en maakt bekend bij het grotere publiek. De doelstelling van het netwerk is initiatieven ondersteunen, zorgen dat er nieuwe initiatieven worden opgestart, en de communicatie en zichtbaarheid ervan bevorderen. Het moet een win-winsituatie zijn voor organisatoren, deelnemers en begeleiders.

Wie een STEM-academieactiviteit organiseert, kan een aanvraag indienen om lid te worden van het netwerk. De werkgroep bekijkt de aanvraag en aan de kandidaat-leden wordt gevraagd om het STEM-charter te ondertekenen. Daarin staat wat er van een STEM-academie verwacht wordt en welke activiteiten er georganiseerd kunnen worden. Wie lid is, kan het keurmerk van de STEM-academie voeren. Het keurmerk wordt gebruikt op de website en in al de communicatie.

3. Het netwerk

In het netwerk staan de kinderen en jongeren die aan STEM-activiteiten deelnemen aan de basis. Die activiteit wordt begeleid door een of meer mentoren. Meestal zijn het er meer, omdat kinderen die met een interactieve activiteit bezig zijn, veel begeleiding vragen. Vervolgens heeft de STEM-academie ook een lokaal contact, dat bijvoorbeeld de gemeente kan zijn. Dan zijn er nog de organisatoren van de STEM-academie. In sommige gevallen zijn organisator en lokaal contact dezelfde persoon. In andere gevallen zijn er organisatoren die in veertig of vijftig gemeenten STEM-academies organiseren. De werkgroep is samengesteld uit een aantal organisatoren en uiteindelijk is F.T.I./Technopolis als coördinator het eindpunt.

De werkgroep staat in voor het dagelijkse bestuur en is samengesteld uit organisatoren, gespreid over het land en over het type activiteit.

Wie organiseert STEM-academies? Enerzijds zijn dat universiteiten en hogescholen. Anderzijds zetten ook mensen op zelfstandige basis een vzw op en richten op heel kleine schaal een STEM-academie in. Ook jeugdwerking en technische scholen stappen in en gebruiken infrastructuur op woensdagnamiddag of zaterdag.

Ook in de mentoren zit heel wat verschil. Sommigen worden ervoor betaald en anderen doen het als vrijwilliger. Hun achtergrond verschilt: wetenschapper, leerkracht, ingenieur, programmeur en studenten uit de lerarenopleiding. Welke de achtergrond ook is, er moet een pedagogische basis zijn en de nodige wetenschappelijke of technische kennis voor een degelijke begeleiding.

De activiteiten zijn zeer divers. De deelnemers variëren van kleuters tot achttien-jarigen en de activiteiten kunnen wekelijks plaatsvinden op woensdagnamiddag of vinden één keer per maand plaats. Er is een spreiding over heel Vlaanderen en ook inhoudelijk verschilt de aanpak.

Techniekclubs zorgen voor het grootste deel van het aanbod. Ze opereren onder verschillende namen, leren jongeren werken met verscheidene technische gereedschappen en omgaan met technieken. Zo leren ze met een kolomboor en een zaag werken, of maken simpele elektrische schakelingen. Ook de programmeerclubs nemen een ruim stuk van het aanbod in. Jongeren leren er programmeren met veel verschillende softwarepakketten en op veel verschillende manieren. Het gaat van puur codes schrijven tot het maken van een kleine game of animatiefilm. Er zijn ook natuurclubs die de natuur in trekken en bestuderen. Er zijn de sterrenkundeclubs, die behalve naar de sterren kijken, ook raketten maken. In natuurwetenschappen- en wiskundeclubs doen jongeren onder meer scheikundeproeven. Voorts zijn er clubs die zaken combineren. 40 percent van de activiteiten zijn techniekclubs, 40 percent zijn programmeerclubs en de rest neemt 20 percent in beslag.

Alle activiteiten moeten erop gericht zijn de passie voor STEM te ontwikkelen bij kinderen en jongeren tot achttien jaar. Interactiviteit is belangrijk en bij voorkeur komen diverse STEM-thema's aan bod en niet slechts één. De verschillende thema's zijn bij voorkeur geïntegreerd.

Jongeren die deelnemen gaan er vrijwillig naartoe en beslissen daar ook individueel over. Het is niet de bedoeling dat de school dat beslist, omdat er dan te veel aansluiting is bij de normale schoolrealiteit. Er moet continuïteit zijn, door een organisatie elke woensdagnamiddag of elke eerste zaterdag van de maand, maar in elk geval buiten de formele onderwijstijd. De zuivere STEM zoals gedefinieerd door de Vlor en opgevolgd door het Departement Onderwijs, hecht hoge waarde aan toegankelijkheid voor alle kinderen, ongeacht gender, religie of achtergrond.

Bij aanvang van het netwerk waren er 22 organisatoren. Intussen telt het netwerk er 87. Ze verschillen heel erg. Sommige organiseren wekelijks een activiteit voor vijftien kinderen, andere coördineren 55 verschillende activiteiten in evenveel verschillende gemeenten.

De organisatoren zijn goed gespreid over heel Vlaanderen en de activiteiten worden geregistreerd per schooljaar. Het gaat om buitenschoolse activiteiten, maar de meeste beginnen in september en stoppen in juni. Sommige activiteiten zijn gericht op de zomervakantie. De data vergelijken ligt nog moeilijk, omdat alles pas in 2014 van start ging en het werkjaar 2015-2016 nog niet is afgerond. Er is groei.

4. Toekomst

Naast het aantal activiteiten is vooral ook het aantal deelnemende kinderen en jongeren van belang en het aantal kinduren. Een activiteit die vijftien keer op woensdagnamiddag plaatsvindt en telkens twee uur duurt, geeft per kind dertig kinduren. Als er tien kinderen de activiteit bijwonen, dan telt die voor driehonderd kinduren. De activiteiten zijn voor het voorgaande schooljaar uitgezet. Zo wordt zichtbaar in welke gemeenten er hoeveel activiteiten worden ingericht, met het aantal deelnemers en het aantal kinduren dat elke gemeente aanbiedt. Nog een aantal gemeenten kleurt wit en de STEM-coördinatoren stellen zich tot doel ook die in te kleuren.

In de leeftijd tot achttien jaar zijn er iets meer dan één miljoen kinderen. Als elk kind één uur per maand en dat twaalf maanden aan een STEM-activiteit deelneemt, dan zou dat een aanbod van twaalf miljoen kinduren vergen. Het netwerk stelt zich tot doel tegen 2020 aan 10 percent daarvan te komen of 1,2 miljoen kinduren in het aanbod. Voor 2015 kwam men aan 1,6 percent of een kleine 200.000 kinduren. In 2016 is de ambitie 3 percent van de kinderen de mogelijkheid bieden om deel te nemen aan buitenschoolse STEM-activiteiten. Al 45 percent van alle Vlaamse gemeenten biedt zo'n initiatief aan.

Het is de bedoeling het aanbod uit te breiden en frequenter te maken. Er wordt gestreefd naar een betere geografische spreiding en naar meer evenwicht in de leeftijdscategorieën. De coördinatoren willen toezien op de kwaliteit van het netwerk, geven steun aan het netwerk, proberen het netwerk uit te breiden en het meer bekendheid te geven. Dat gebeurt via netwerkvergaderingen die het netwerk samenbrengen en waar best practices gedeeld worden. De aanpak met vrijwilligers wordt er besproken, net zoals de motivering en de opleiding. Er is ook een forum waar men met vragen terecht kan. Voor begeleiding en opleiding vindt men het goed om in te zetten op de studenten van de lerarenopleiding en in een basisopleiding te voorzien. Men probeert vooral ook locaties aan te spreken. Het gaat dan om technische scholen en werkplaatsen en dergelijke. Ze staan leeg op woensdagnamiddag en zaterdag, en de STEM-academies hebben materiaal en plaats nodig. Dat voorkomt extra investeringen.

Aan de leden wordt gevraagd aandacht te besteden aan kansengroepen. Meisjes zijn nog ondervertegenwoordigd, en dus is het zaak die groep te motiveren. Ook activiteiten voor kansarmen worden aangemoedigd en dat op verschillende manieren. Zo zijn bepaalde STEM-academies betalend en andere gratis, maar de

betalende rekenen vaak niets aan voor kinderen met een problematische achtergrond. Andere richten activiteiten in in wijken met veel kansarmen. Dergelijke activiteiten krijgen dan geen ruchtbaarheid op de website, zodat ze werkelijk alleen bezocht worden door de bedoelde groep.

Samenwerking tussen STEM-academieorganisatoren wordt zo veel mogelijk aangemoedigd. Er wordt ook op gehamerd om meer van de STEM-deelgebieden te gebruiken en zich aan de criteria van het charter te houden.

De vraag is voorlopig groter dan het aanbod, zowel vanuit kinderen als ouders. Bepaalde STEM-academies werken met wachtlijsten. De bezettingsgraad is in totaal 90 percent. Om de expansie te realiseren wil men vooral technische scholen mee in bad krijgen.

De website www.stem-academie.be bevat een overzicht van alle leden. Het is mogelijk om per gemeente het aanbod te bekijken. Ook het charter staat erop en op een Facebookpagina komen geregeld nieuwtjes over het STEM-academie netwerk aan bod.

XLIV. Vragen van de leden

Elke Van den Brandt begrijpt dat alle activiteiten buitenschools zijn. Er is geen structurele samenwerking tijdens schooluren en -momenten. Ze ziet ook vrijwilligheid als factor.

Er wordt ingezet op diversiteit en er is aandacht voor kansengroepen en voor meisjes. Lukt dat en hoe ligt de verhouding tussen jongens en meisjes? Zijn meisjes meer in bijvoorbeeld natuurclubs vertegenwoordigd of lukt het om een verbredend effect te genereren?

STEM-academies krijgen ondersteuning gezien de duidelijke maatschappelijke vraag en meerwaarde. Is de kwaliteitswens en -bewaking gericht op het motiverende effect of gaat het louter om ontspanning en vrije tijd? Wordt met stimuli gewerkt om duidelijk te maken dat meisjes bijvoorbeeld echt wel wiskunde kunnen en zich niet moeten laten afschrikken?

Peter Persyn vraagt of leerkrachten niet de meest wervende personen moeten zijn als het erom gaat om interesses aan te zwengelen. Het lid maakt de vergelijking met Lieven Scheire die heel wat in beweging zet door zijn aanpak. Hoe staan de sprekers daartegenover, in het buitenschoolse, maar eventueel ook het schoolse kader? Is het niet nodig om ook daar de STEM-richtingen aantrekkelijker te maken voor wie er zich niet van nature toe aangetrokken voelt?

Patricia Verheyden stelt dat de STEM-academie per definitie een buitenschoolse activiteit is, maar dat belet geen structurele samenwerking met scholen. Enkele STEM-academies worden door een school georganiseerd, zij het als buitenschoolse activiteit die ook toegankelijk is voor kinderen die niets met de school te maken hebben.

Annelies Van Hoorebeke zegt dat de meerderheid van de nieuwe leden technische scholen zijn. Technische middelbare scholen organiseren dergelijke activiteiten vaak als kennismakingstraject voor kinderen uit de lagere school om zo de eigen technische richtingen te promoten en tegelijk de waarde ervan aan kinderen door te geven.

Patricia Verheyden meldt dat cijfers over diversiteit nog ontbreken. Sinds 2016 worden die cijfers opgevraagd. Data worden per half jaar verzameld en daardoor

zullen pas in juli 2016 de eerste data beschikbaar zijn. Wat al voorhanden is, lijkt te gefragmenteerd om een juist beeld te geven.

Het verschil in participatiegraad tussen organisatoren onderling is zeer groot. De organisatoren zijn zelf vragende partij om meer aandacht te schenken aan de kansengroepen en aan meisjes, en ze vragen hoe ze dat kunnen doen. Heel vaak nemen ze zelf het initiatief om bijvoorbeeld alleen maar meisjes in een folder te gebruiken, of door specifiek meisjes aan te spreken. Het gebeurt niet systematisch en het blijft moeilijk om de kennis te delen. Er zijn geen directe richtlijnen en het is een moeilijke materie.

Het doel van de STEM-academie is een ontdekkingstraject om jongeren duidelijk te maken dat wetenschap en techniek voor iedereen zijn, en dat het leuk en interessant is. Het blijft een activiteit die ze in hun vrije tijd opnemen en het moet derhalve leuk zijn. Hoofdzaak is dat ze ontdekken dat zij het wel degelijk aankunnen.

F.T.I./Technopolis organiseert ook zelf een aantal STEM-academies. Ze worden begeleid door de eigen 'edutainers' die opgeleid zijn om op speelse wijze wetenschap en techniek aan de man te brengen. Bij de meeste STEM-academies worden op een niet-schoolse wijze zaken aangeleerd, meer dan in een typische school waar les wordt gegeven. Dat heeft mede te maken met de interactiviteit van de activiteit. Er wordt niet zonder meer verteld hoe iets werkt, maar jongeren maken iets, creëren en experimenteren. Dat schept een heel andere sfeer.

Voor het schoolse aanbod ligt het heel anders. Technopolis heeft als missie wetenschap en techniek dicht bij de mens brengen. Een derde van de bezoekers komt in schoolverband. Technopolis biedt scholen een educatief aanbod om jongeren op een toffe manier met wetenschap en techniek in aanraking te brengen. Dat is vergelijkbaar met wat Lieven Scheire doet.

Annelies Van Hoorebeke vult aan de kindbegeleiderratio bij STEM doorgaans heel wat hoger ligt. Exacte cijfers zijn er niet, maar vaak is er één begeleider per groep van zes tot tien kinderen. Dat geeft een heel andere dynamiek. Er is enige evolutie. Er vloeien stilaan meer klasactiviteiten voort uit de losse activiteiten. CodeFever biedt programmeerlessen aan in echte lessenreeksen. Iedereen zit in een schoolse opstelling achter een bureau. Heel vaak komen er kinderen terecht die begonnen bij de meer informele programmeersessies en geen verder invulling vinden op school. Dat is een vorm van formalisering.

STEM-activiteiten die door scholen worden georganiseerd en begeleid worden door leerkrachten, draaien op leerkrachten die dat vrijwillig doen in hun vrije uren, naschools en onbetaald. Het gaat altijd om gemotiveerde leerkrachten. De kinderen en jongeren krijgen in een STEM-kader alleen te maken met heel enthousiaste mensen.

Bart VAN MALDEREN,
voorzitter

Katrien SCHRYVERS
Tine VAN DER VLOET
Caroline GENNEZ,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
ASS	autismespectrumstoornis
BOKDV	buitenschoolse opvang in aparte lokalen van het kinderdagverblijf
CKO	centrum voor kinderopvang
DBFM	Design Build Finance Maintain
FCUD	Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten (van de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers)
Follo	Flexibele Opdracht van de Leerkracht Lichamelijke Opvoeding
F.T.I.	Flanders Technology International
gesco	gesubsidieerde contractueel
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (historische naam = Gemeenschapsonderwijs)
GOK	gelijke onderwijskansen
holt	hoger onderwijs van het lange type
IBO	initiatief voor buitenschoolse opvang
IKG	inkomensgerelateerd
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OVSG	Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten
PWA	plaatselijk werkgelegenheidsagentschap
SAR WGG	Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijn, Gezondheids- en Gezinsbeleid
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SNS	Sport na School
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
stIBO	Stedelijk Initiatief voor Buitenschoolse Opvang
UGent	Universiteit Gent
UnieKO	erkende beroepsvereniging voor de zelfstandigen in de kinderopvang in Vlaanderen en Brussel
VBJK	Vormingscentrum voor de Begeleiding van het Jonge Kind
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie (van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest)
VIGeZ	Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VN	Verenigde Naties
VRWI	Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie
vte	voltijdsequivalent / voltijdequivalent
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
XYZ-project	een tijdelijk samenwerkingsverband in Brussel tussen de kinderopvang en allerhande vrijetijdsvoorzieningen. Het doel was het aanbod voor kinderen uit kansarme wijken beter op elkaar af te stemmen, hierrond samen te werken en kinderen gepaster te oriënteren.